

ДИПОС

МАГАЗИН

Dipos Magazine
Issue No. 2

EXPO 2027

*Изложба
која доноси
будућности*

*THE EXHIBITION
THAT BRINGS
THE FUTURE*

СИНИША МАЛИ

Стварамо
Србију о
којој смо
маштали

SINIŠA MALI
*We are creating
the Serbia we
used to dream
about*

ГОРАН БРЕГОВИЋ

Уметност не
мења свет, али
је „со“ која га
обогаћује и чини
га вреднијим

GORAN BREGOVIĆ
*Art does not change the world,
but is the "salt" that enriches it
and makes it more valuable*

ЂОВАНИ ГВИДЕТИ

Сањамо
олимпијско
злато

*GIOVANNI
GUIDETTI*
*We are dreaming
of Olympic
gold*

Ер Србија у 2023. години превезла 4,19 милиона путника

- 53 одсто више путника него 2022. године
- 44 одсто више летова реализовано у односу на претходну годину
- 23 нове дестинације
- 87 рута у редовном саобраћају до 34 земље на четири континента
- Успостављени директни летови до Чикага, друге прекоокеанске дестинације у Северној Америци
- Уведене нове униформе после 10 година

Ер Србија је у години у којој је обележила прву деценију пословања под данашњим именом остварила рекордне резултате. У 2023. години, српска национална авио-компанија је у редовном и чартер саобраћају превезла укупно 4,19 милиона путника, што је трећи најбољи резултат у историји дугој скоро 97 година. Са три међународна аеродрома у Србији – матичног београдског, као и нишког и краљевачког, Ер Србија је реализовала више од 45.000 летова, односно 44 одсто више у поређењу са 2022. годином. У претходној години, Ер Србија је примила више стотина запослених и промовисала 23 нова капетана.

Српска национална авио-компанија је у претходној години у редовном саобраћају летела на укупно 87 рута до 34 земље широм Европе, Северне Америке, Азије и Африке. У односу на 2022. годину, успостављени су директни летови ка 23 нове дестинације, међу којима су Лисабон, Порто, Хамбург, Каиро, Катанија, Палермо, Напуљ и друге. Од 17. маја, након више од 30 година паузе, национална авио-компанија је поново почела да лети до Чикага. Само у првих шест месеци, између Београда и Чикага летело је више од 25.000 путника, што је најбољи показатељ значаја и успешности те линије. Током летње сезоне 2023. године Ер Србија је до Њујорка летела седам пута недељно односно сваког дана у недељи.

“Ер Србија није само авио-компанија, она је мост који повезује људе, културе и могућности. Како бисмо очували

ту важну улогу, у свакодневном раду посвећени смо задовољству путника, побољшању услуга, проширењу флоте и мреже дестинација. То је била наша мисија и током 2023. године, у којој смо доживели раст без преседана. Тај раст не би био могућ без подршке Владе Републике Србије, која је била наш савезник и партнер у напретку”, рекао је Јиржи Марек, генерални директор Ер Србије.

Крајем 2023. године српска национална авио-компанија потписала је меморандум о разумевању са компанијом Мензис Авијејшн водећим глобалним партнером за услуге земаљског опслуживања, у намери да покрену заједничко улагање, али и као подршку амбициозним плановима даљег раста Ер Србије. У оквиру те сарадње, Мензис ће пружати услуге земаљског опслуживања путникама Ер Србије на Аеродрому Никола Тесла Београд од фебруара 2024. године.

Према споразуму који су потписале Ер Србија и Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, српска национална авио-компанија ће у наредне четири године обављати авио-превоз на десет линија од јавног значаја са два аеродрома у Србији - Морава код Краљева и Константин Велики у Нишу.

Више информација о активностима српског националног авио-превозника можете пронаћи на веб сајту компаније www.airserbia.com

Air Serbia Carried 4.19 Million Passengers In 2023

- 53 per cent more passengers than in 2022
- 44 per cent more flights operated compared to the previous year
- 23 new destinations
- 87 routes in scheduled traffic to 34 countries across four continents
- Direct service to Chicago established, as the second long-haul destination in North America
- New uniforms introduced after 10 years

In the year it celebrated its first decade of operation under the current name, Air Serbia achieved record results. In 2023, the Serbian national airline carried a total of 4.19 million passengers in scheduled and charter traffic, making it the third-best result in its nearly 97 years-long history. Operating from three international airports in Serbia – its main hub in Belgrade, as well as airports in Niš and Kraljevo – Air Serbia completed over 45,000 flights, representing a 44 per cent increase compared to 2022. The previous year, Air Serbia hired several hundred employees and promoted 23 new captains.

In the previous year, the Serbian national airline operated scheduled flights on a total of 87 routes to 34 countries across Europe, North America, Asia, and Africa. Compared to 2022, direct flights to 23 new destinations were established, including Lisbon, Porto, Hamburg, Cairo, Catania, Palermo, Naples, and others. Starting from 17 May, after more than 30 years of hiatus, the national airline resumed flights to Chicago. In the first six months, more than 25,000 passengers flew between Belgrade and Chicago, indicating the significance and success of that route. During the summer season of 2023, Air Serbia operated seven weekly flights to New York, i.e., a daily service.

“Air Serbia is not just an airline, it is a bridge that connects people, cultures, and opportunities. To preserve this important role, in our daily work, we are dedicated to passenger satisfaction, improving services, and expanding the fleet, and network of destinations. This has been our mission throughout 2023, a year in which we experienced unprecedented growth. This growth would not have been possible without the support of the Government of the Republic of Serbia, which has been our ally and partner in progress,” said Jiri Marek, CEO of Air Serbia.

At the end of 2023, the Serbian national airline signed a memorandum of understanding with Menzies Aviation, a leading global partner for ground handling services, intending to launch a joint investment and provide support for the ambitious plans for further growth of Air Serbia. As part of this collaboration, Menzies will offer ground handling services to Air Serbia passengers at Belgrade Nikola Tesla Airport starting in February 2024.

According to the agreement signed between Air Serbia and the Ministry of Construction, Transport, and Infrastructure, the Serbian national airline will operate air transport on ten Public Service Obligations routes from two airports in Serbia – Morava Airport near Kraljevo and Niš Constantine the Great Airport over the next four years.

You can find more information about the activities of the Serbian national airline on the company website www.airserbia.com

RS

Покажимо најлепша лица Србије

Дипос, баш као и сваки овдашњи добар домаћин, не одустаје од традиције и старог обичаја који налаже да се гост дочека на најбољи могући начин, да се обаспе, не само најбољом храном и пићем, него и почастима и топлином. Зато дубоко верујем да је Србија прави избор за место Специјализоване изложбе ЕХРО, која ће бити одржана 2027. године. Биће то прилика да наша земља дочека готово три милиона гостију из целог света и на делу покаже да је врхунски организатор и добар домаћин. Припреме су већ почеле. У Сурчину ниче нови град, а увелико се ради на разради сајамског дизајна, инфраструктури, саобраћајницама... Биће то развојна шанса за државу каква се ретко указује, а вицепремијер и министар финансија баш у овом броју нашег магазина поручује да ћемо 2027. видети Србију о каквој смо маштали.

Поносна сам што предводим тим Друштва за изнајмљивање некретнина Дипос, велике и угледне институције која је већ шест деценија у непрекидном контакту са страним дипломатама, пословним људима и гостима из света. Нама је добро познато колико топао, домаћински, пријем и ефикасна сарадња са странцима доприноси имиџу наше земље у свету.

ЕХРО је зато заједнички задатак за све нас. Да засучемо рукаве, све своје снаге искористимо за припрему овог догађаја и дочекамо госте. И наравно, на делу покажемо гостопримство и сва најлепша лица Србије и њених људи. Сваки гост тако ће постати наш искрени пријатељ и амбасадор у свету.

Бојана Мартиновић,
Директорка „Дипоса“ ◆

EN

Showing The Most Beautiful Faces Of Serbia

Dipos, like any good Serbian host, respects the tradition and old customs which state that guests should be greeted in the nicest way possible, not only with the finest food and drink, but with honours and affection too. That is why I deeply believe that Serbia is the right country to host the specialised EXPO exhibition in 2027. This will be an opportunity for us to receive almost three million visitors from the whole world and demonstrate that we excel at organising events and welcoming guests.

Preparations are already under way. A new town is being built in Surčin, and efforts are being invested in the fair's design, infrastructure, roads, etc. This will be a special opportunity for development, and the Deputy Prime Minister and Minister of Finance tells us in this issue that in 2027 we will see the Serbia we have only dreamed of.

I am proud to be leading Dipos real estate company's team. We are a large and respectable institution with six decades of close contacts with foreign diplomats, businesspersons, and guests from all over the world.

We know very well how much the warm, hospitable reception and efficient cooperation with foreigners can contribute to our country's image abroad.

That is why EXPO is a task for us all.

We need to roll up our sleeves and give everything we have to prepare for this event and the visitors that will be coming. And, of course, to show in action our hospitality and all of the most beautiful faces of Serbia and its people. That way, every guest will become a true friend and our ambassador abroad.

Bojana Martinović,
"Dipos" Director ◆

ИМПРЕСУМ

Дипос магазин

Издавач:

Друштво за издавање
некретнина Дипос
д.о.о.Београд
Сердар Јола 17
11040 Београд
www.dipos.rs

Одговорна уредница:

Ивана Милосављевић
Birograf comp d.o.o.
Београд

Штампа:

Birograf comp d.o.o.
Београд

Текстови,

дизајн и прелом:

PR i marketinška agencija
5magazine
Крунска 83а
11000 Београд
www.5magazine.rs

Изази

полугодишње

IMPRESSUM

Dipos Magazine

Publisher:

Property
management and
rental company
Dipos d.o.o. Belgrade
Serdar Jola 17
11040 Belgrade
www.dipos.rs

Editor-in-Chief:

Ivana Milosavljević

Texts, design, and layout:

PR and marketing agency
5magazine
Krunska 83a
11000 Belgrade
www.5magazine.rs

Printing:

Birograf comp Ltd.
Belgrade

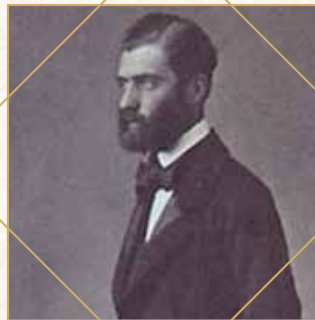
The magazine
is published
twice a year

САДРЖАЈ

CONTENTS

**ДИПЛОМАТСКЕ
ПОБЕДЕ**
Преузимање кључева
слободе Србије
СТР. 14

**DIPLOMATIC
VICTORIES**
Taking the Keys to
Serbia's Freedom
P. 14

**ПРОФИЛ
ДИПЛОМАТЕ
МИОМИР УДОВИЧКИ**
Дипломатија је фини и
стрпљиви вез
СТР. 36

**PROFILE OF A
DIPLOMAT
MIOMIR UDOVIČKI**
Diplomacy Is Fine and
Intricate Filigree
P. 36

**ИНТЕРВЈУ
АНДРЕАС ФОТИЈУ**
Амбасадор Републике
Кипар
Партнерство засновано на
заједничким вредностима
СТР. 42

**INTERVIEW
ANDREAS PHOTIOU**
Ambassador of the
Republic of Cyprus
Partnership Based on
Shared Values
P. 42

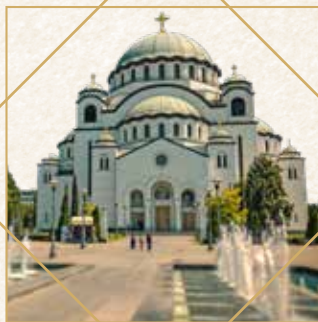
МАГИЈА СРБИЈЕ
Труба је музика
српске душе
СТР. 64

THE MAGIC OF SERBIA
The Trumpet is the Music
of the Serbian Soul

P. 64

ПРЕСТОНИЧКА ПРИЧА
Тајне Храма који
чува душу
СТР. 70

CAPITAL STORY
The Secrets of
the Temple that
is Preserving
the Soul of the
People

P. 70

**ГАСТРОНОМСКО
ОГЛЕДАЛО**
Хлеб наш, српски,
насушни

СТР. 96

**GASTRONOMIC
MIRROR**
Our , Serbian, Daily
Bread

P. 96

**СПОРТСКИ МЕРИДИЈАНИ
ПАРИЗ 2024.**
Олимпијски сјај на обалама
Сене
СТР. 102

**SPORTS HEIGHTS
PARIS 2024**

Olympic Glory on
the River Seine

P. 102

ПОТПРЕДСЕДНИК ВЛАДЕ И
МИНИСТАР ФИНАНСИЈА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

**СИНИША
МАЛИ**

Стварамо Србију о којој смо маштали

DEPUTY PRIME MINISTER AND
MINISTER OF FINANCE OF THE
REPUBLIC OF SERBIA

**SINIŠA
MALI**

WE ARE CREATING THE
SERBIA WE USED TO
DREAM ABOUT

Организација специјализоване изложбе *EXPO*, чији ће 2027. Београд бити домаћин, капитални је пројекат од кога очекујемо да буде привредни замајац у годинама пред нама. *EXPO* ће довести цео свет у Србију, ставити нас у фокус светске јавности и зато све мора да буде беспрекорно. Ова изложба значи и даљи раст привреде, нова радна места, јачање грађевинске индустрије, раст туризма и угоститељства, развој иновација и модерних технологија. И због свега тога нам је *EXPO* толико важан.

Значај изложбе која ће променити Србију овако сагледава потпредседник Владе и министар финансија Сениша Мали. За „Дипос магазин“ он поручује да је домаћа економија спремна да се бори са кризама чији су узроци у глобалним губањима и најављује да је реално да 2027. године наша земља достигне планираних 100 милијарди евра БДП-а.

о Међународна изложба *EXPO*, којој ће Београд бити домаћин, оцењена је као развојна шанса и догађај од прворазредног финансијског значаја. Имајући у виду изузетно висок ниво најављених инвестиција, како ће изгледати Србија која ће 2027. дочекати госте из целог света?

То ће бити једна нова Србија која око три милиона гостију дочекује уз нову инфраструктуру, модерне објекте, модеран *EXPO* комплекс повезан са аеродромом, центром града, са свом пратећом инфраструктуром неопходном за догађаје таквих габарита. У Сурчину ћемо изградити читав нови град, са 1.500 нових станова, халама, Националним стадијоном, центром за водене спортове. По Србији ћемо имати нове хотеле, фасаде, нове километре пруга и путева. Те 2027. имаћемо Србију о каквој смо маштали деценијама.

о Са највиших адреса реномираних међународних финансијских институција стижу потврде добрих економских резултата Србије, која је нашла одржива решења и за дубоке проблеме попут пандемије или поремећаја у токовима робе и капитала, изазваним глобалним нестабилностима. Где видите највеће изазове са којима би српска економија могла да се суочи у наредном периоду?

Као и у претходне четири године, највећи изазови стижу од спољних утицаја светских нестабилности на нашу економију. Србија је пронашла своје изворе раста, стабилизовали смо јавне финансије, консолидовали се и започели реформе у протеклој деценији, али

никада не можемо постати имуни на спољне ефекте. Разлика, ипак, постоји. У томе што нас сада спољни шокови не дестабилизују, већ само диктирају мере заштите. Раније кризе су нас економски бацале на колена, данас је наша економија отпорна, што је оцена и Међународног монетарног фонда, а потврда добрих резултата долази нам и од реномираних светских рејтинг агенција. То значи да се добро боримо са кризама, уз чување стабилности, даљег раста и очувања свих најбитнијих макроекономских индикатора уз балансирану економску политику која дозвољава мере заштите привреде, али и грађана.

о Велики број капиталних пројеката важан су акценат овогодишњег буџета. Које пројекте издвајате као кључне за будући развој Србије и колико ће они допринети јачању српске економије наредних година?

Годинама већ опредељујемо све више новца за капиталне инвестиције, а Србија данас издваја чак седам одсто БДП-а за капитална улагања. То је велики ниво инвестиција, који нам омогућава да сваке године у њима пронађемо изворе даљег раста. Без инвестиција нема раста, веома је једноставно. У наредном периоду важно је да наставимо изградњу ауто-путева, пруга, школа, болница, домова здравља, да наставимо улагања у енергетски сектор, заштиту животне средине, пољопривреду, културу и спорт. Важно је истаћи и пројекат изградње метроа у Београду, који су генерације Београђана сањале, а сада смо све ближе остварењу тог сна. Реализација пројекта изградње метроа у Београду тече предвиђеном динамиком и у складу са планом да 2028, најкасније до 2029. године, прва линија метроа буде завршена. И, наравно, *EXPO*, који ће бити мотор нашег даљег развоја.

о За свега деценију, наша земља је од извозника постала увозник радне снаге, па готово свакодневно срећемо странце који раде у нашем окружењу. Може ли све боља позиција на међународном тржишту рада да се искористити за додатну афирмацију Србије и њених економских могућности у свету?

У последњој деценији у Србији смо отворили више од пола милиона радних места, више од 460 фабрика и производних погона, а само прошле године смо привукли 4,5 милијарди евра страних директних инвестиција. У региону смо лидер по нивоу интересовања страних инвеститора и то се рефлектује и на тржиште рада. Економска снага Србије види се у томе

[Годинама већ
одређујемо
све више новца
за кључне
инвестиције, а
Србија данас
издваја чак
седам одсто
БДП-а за
кључна
улагања](#)

[У последњој
деценији смо
отворили
више од пола
милиона радних
места, више од
460 фабрика,
а само 2023.
смо привукли
4,5 милијарди
евра страних
директних
инвестиција](#)

For years we have been increasing the amount of money allocated for capital investments, and today Serbia allocates seven percent of its GDP for capital investment

The organisation of the specialised EXPO, which will be held in Belgrade in 2027, is a capital project that is expected to act as an economic momentum in the years ahead. EXPO will bring the whole world to Serbia, make us the focus of international public, and that is why everything has to be flawless. This exhibition also means further growth of the economy, new jobs, better infrastructure, growth of tourism and hospitality, development of innovations and modern technologies. These are some of the reasons why EXPO is so important for us.

This is how Deputy Prime Minister and Minister of Finance Siniša Mali explains the importance of the exhibition that will change Serbia. In conversation with “Dipos” magazine he states that the domestic economy is ready to tackle the crises caused by global turmoil and announces that it is realistic to expect that in 2027 our country will reach the planned 100 billion euros of GDP.

o The EXPO international exhibition which will be hosted by Belgrade was assessed as a development opportunity and a first-grade financial event. Considering the extremely high level of announced investments, what will Serbia look like in 2027 when guests start coming in from all over the world?

This will be a new Serbia that will host around three million guests with new infrastructure, modern facilities, the modern EXPO complex connected with the airport, city centre, with all accompanying infrastructure necessary for an event of such size. We will build an entirely new city in Surčin, with 1500 new apartments, halls, National Stadium, centre for water sports. All over Serbia we will have new hotels, facades, new kilometres of roads and railroads. In 2027, we will have a Serbia we dreamed of for decades.

o The highest representatives of renowned international financial institutions confirm that Serbia has been achieving excellent economic results, having found sustainable solutions even for deep issues such as the pandemic or the disturbances in the flows of goods and capital, caused by global instability. Where do you see the biggest challenges that Serbian economy might face in the coming period?

Just like in the previous four years, the biggest challenges come from the external impacts of global instabilities on our economy. Serbia has found its sources of growth, we have stabilised public finances, regrouped and started with reforms in the last decade, but we can never be-

come immune to external effects. However, there is a difference which lies in the fact that shocks from abroad cannot destabilise us now and only dictate the kind of protection measures we will apply. Before, crises would bring us to our knees, but our economy today is resilient, which was confirmed by the assessment of the IMF and the renowned global rating agencies. This means that we are handling crises well and that we can stay stable and keep growing, and that we have maintained all of the most important macroeconomic indicators with a well-balanced economic policy which offers measures to protect the economy and the citizens.

o The numerous capital projects are an important item in this year's budget. Which projects do you see as key for the future development of Serbia and how much will they contribute to the strengthening of Serbian economy in the coming years?

For years we have been increasing the amount of money allocated for capital investments, and today Serbia allocates seven percent of its GDP for capital investment. This is a high level of investment, which means that these projects will be the source of growth every year. There is no growth without investment, it is that simple. In the coming period it will be important to continue constructing highways, railroads, schools, hospitals, healthcare facilities, to continue investing in the energy sector, environmental protection, agriculture, culture, and sports. It is also important to highlight the construction of the metro system in Belgrade, which is something that generations of Belgraders dreamed about, and that dream is about to come true. The construction of the metro in Belgrade is following the envisaged schedule and the plan is for the first line to be finished in 2028, at the latest by 2029. Of course, there is also the EXPO, which will drive our further development.

o In just a decade, our country changed from an exporter to an importer of labour force, and we meet foreigners working in our environment almost every day. Can our improved position on the international labour market be used to additionally promote Serbia and its economic capacities in the world?

In the previous decade in Serbia we created more than 500,000 jobs, opened more than 460 factories and production plants, while only last year we attracted 4.5 billion euros of foreign direct investment. We are the regional leaders in the level of interest of foreign investors and this is reflected on the labour market. The economic

In the previous decade in Serbia we created more than 500,000 jobs, opened more than 460 factories and production plants, while only last year we attracted 4.5 billion euros of foreign direct investment

Пошћредседник Владе и министар финансија Синиша Мали истиче да ће изложба ЕХРО бити замајац наше привреде више година, али и да ће државу ставити у фокус светске јавности. Он истиче да нашу будућност чини вештачка интелигенција, развој технологија, али и традиционални сектори са великим пошњеницијалом, пошћу пољопривреде

што је вредност БДП-а Србије прошле године износила 69,5 милијарди евра, а сви заједно на Западном Балкану су имали 67 милијарди евра, иако имају више становника него наша земља. И чак 63 одсто свих страних директних инвестиција у регион Западног Балкана је у Србији, што је значајан показатељ наше економске снаге. Даље, бележимо и значајан раст просечних зарада, које су 2012. износиле 330 евра, данас 820, а стремимо ка просеку од 1.400 евра до 2027. године. Од марта ове године је успостављено јединствено тржиште рада Србије, Албаније и Северне Македоније, захваљујући иницијативи „Отворени Балкан“, а оно ће допринети даљем економском напретку и већим инвестицијама у наш регион, као и побољшању квалитета живота грађана земаља потписница. То ће подићи интересовање региона за српско тржиште рада, јер константно побољшавамо услове рада и живота, као и привредни амбијент. Много је рада иза свега тога, а успеси нам тек предстоје.

о Своје фабрике и погоне у Србији отварају велики концерни из Кине, Јапана, Немачке, Турске... Доносе ли стране инвестиције и спољнополитичке бенефите и колико то помаже бољем позиционирању наше земље на геополитичкој мапи?

Инвестиције за нас значе живот, развој, одређују даљи ток наше економске политике. Србија се, коначно, ослободила баласта мрачне економске прошлости, коју је пратио призив банкрота, земље која је имала хиперинфлацију, у којој је најразвијенија била сива економија, земље у којој је сваки четврти гра-

strength of Serbia is evident from the fact that Serbia's GDP amounted to 69.5 billion euros last year, while others in the Western Balkans had 67 billion euros combined, even though together they have a higher population than our country. Also, 63 percent of all foreign direct investment in the Western Balkans goes to Serbia, which is a significant indicator of our economic strength. Furthermore, we have recorded a significant growth in average wages: in 2012 they amounted to 330 euros, today we are at 820 euros, and we are striving for an average of 1400 euros by 2027. In March this year, the single labour market was established between Serbia, Albania and North Macedonia through the Open Balkan initiative, and this will contribute to further economic development and higher investments in our region, and to the improved quality of life for the citizens of signatory countries. This will increase the region's interest in the Serbian labour market since we are constantly improving our working and living conditions and the economic environment. A lot of effort was invested in all this, and we are looking forward to the successes that are to come.

o Big corporations from China, Japan, Germany, Turkey are opening their factories and plants in Serbia. Does foreign investment bring also foreign policy benefits and how much does this help our country achieve a better position on the geopolitical map?

Investment for us means life, development, it defines the further course of our economic policies. Finally, Serbia is no longer weighed down by its dark economic past. We are no longer concerned about bankruptcy, hyperinflation, or a dominant grey economy, in which one in

Deputy Prime Minister and Minister of Finance Siniša Mali states that EXPO will bring momentum to our economy in the coming years, and that our country will be the focus of international public attention. He adds that our future lies in artificial intelligence, technology development, and traditional sectors with major potential, such as agriculture

И „Дипос“ у фронту остварења циљева државе

о „Дипос“ је предузеће чији је оснивач Влада Србије, и које, због своје специфичне мисије има важну улогу у изградњи веза са светом. Колико овакви путеви сарадње са дипломатским и привредним представништвима, доприносе стварању повољнијег амбијента за јачање узајамних веза и отварање могућности и за привредна партнерства?

Са развојем информационих технологија свет је постао глобално село у коме је лако размењивати информације, у коме то никада није било брже, што је донело отвореност, комуникацију, понекад и превелику изложеност, али, уз паметну заштиту од нежељених дејстава, увек морате на много „фронтова“ бити упорни у остварењу својих циљева. Последњих година имамо огромне резултате баш због политик`1е да је „све важно“. Важно је свако радно место, важан је сваки изграђени километар ауто-пута или пруге, важно је свако насељено место у Србији, где год се налазило, важно је, заиста, све. Дobar глас Србије се, коначно, чује, а наша земља је постала међународно цењена и уважавана држава, чему свакако доприноси и мисија „Дипоса“.

ђанин био без посла. Међународни монетарни фонд је некада „бежао“ из Србије, а данас у нама има стабилног партнера у односу који почива на поверењу и подршци да одржимо пут који смо већ трасирали. А то је пут успеха јер смо у претешким годинама актуелне светске кризе успевали да остварујемо привредни раст, у годинама када су много јаче европске економије клизиле у рецесију. Ми смо данас уважени члан међународне заједнице, а нашег председника у свету дочекују уз највеће државне почести. То смо заслужили искреним залагањем да покренемо нашу земљу и да јој у свету доделимо улогу коју заслужује.

о Свет се пред нашим очима мења, а и економски најмоћније државе суочавају се са све тежим економским проблемима. Са аспекта економије и јавних финансија, постоји ли држава која би

могла да буде пример којим би Србија могла да се инспирише и у својој борби за развој привреде, за инвестиције, али и бољи животни стандард грађана?

Свака земља се бори са изазовима и проблемима у зависности од структуре њених извора раста и тога колико су они погођени кризом. Не можете један пример једноставно преликати на своју економију, јер не добијате економску снагу из истих сектора, нити вас „боле“ исти сектори. Наша будућност су вештачка интелигенција, развој технологија, али и традиционални сектори који су нам увек доносили раст и који носе потенцијал, какав је на пример пољопривреда. Уз наставак улагања и све бенефите које нам доноси организација ЕХРО изложбе, до 2027. године можемо доћи до планираних 100 милијарди евра БДП-а. То је, за данашњу Србију, потпуно достижно.

Наша будућност су вештачка интелигенција, развој технологија, али и традиционални сектори, какав је на пример пољопривреда

Our future is artificial intelligence, technology development, and traditional sectors, such as agriculture

four citizens used to be unemployed. The International Monetary Fund basically avoided Serbia, and today they see us as a stable partner in a relationship based on trust and support us to stay on the right track. And this track is successful because even in the extremely difficult years of the ongoing global crisis, we were able to achieve economic growth, at a time when much stronger European economies fell into recession. We are today a respected member of the international community and our president is welcomed all over the world with the highest honours. We have deserved this with our sincere efforts to put our country in motion and become respected internationally.

o The world is changing before our eyes and even the strongest economies are facing increasing economic issues. From the point of view of economics and public finances,

“Dipos” Also Working to Achieve National Objectives

o “Dipos” was founded by the Government of Serbia. Their specific mission includes building ties with the world. How much does such cooperation with the diplomatic and commercial representatives contribute to the creation of a more favourable environment for strengthening mutual ties and opening up opportunities for economic partnerships?

With the development of information technologies, the world has become a global village in which exchanging information is easy and much quicker than ever before. This resulted in openness, communication, sometimes extreme exposure, which means you have to protect yourself from unwanted effects and stay persistent in different fields in order to achieve your goals. In recent years, we have had great results because of our policy that “everything is important”. Every job is important, every kilometre of highways or railroads, every settlement in Serbia wherever it may be, truly everything is important. Serbia’s voice is finally being heard and our country has become appreciated and respected in the world, and “Dipos’s” mission has certainly contributed to this.

is there a country that could serve an example for Serbia to follow in its efforts to develop the economy, attract investments and provide a better living standard for the citizens?

Every country is fighting challenges and issues specific to their structure of growth sources and the effects of the global crisis. You cannot simply copy any example to your economy because you are not getting your economic strength from the same sources, and you do not necessarily experience difficulties in the same sectors. Our future is artificial intelligence, technology development, and traditional sectors which always brought us growth and potential, such as agriculture. With continued investments and all benefits stemming from the organisation of EXPO, by 2027 we can reach the planned GDP of 100 billion euros. For today’s Serbia, this is completely attainable.

ПРЕУЗИМАЊЕ КЉУЧЕВА СЛОБОДЕ СРБИЈЕ

*TAKING THE KEYS TO
SERBIA'S FREEDOM*

Српски народ, сплетом историјских и геополитичких околности, своју историју исписивао је углавном оружјем, а и данас своју прошлост најчешће посматра као збирку војних победа и пораза. Не чуди зато што се у колективном сећању на другачији начин доживљавају битке добијене вештином преговарања и дипломатије. Добијање кључева градова 1867. и коначно повлачење војске Отоманске царевине из Србије једна је од највећих дипломатских победа у српској историји, која је означила завршни чин борбе за национално ослобођење и државну самосталност у 19. веку.

Иако се овај важан догађај у савременом поимању историје најчешће приписује кнезу Михаилу Обреновићу, владару истанчаног слуха за политику и вештину преговарања, победи је претходила широка спољнополитичка акција дипломатског апарата младе Кнежевине. Изасланици још младе државе нашли су се у прилици да снагом идеја и вештином преговора, користећи све расположиве спољнополитичке околности и позиције великих сила, тријумфују без испаленог метка и направе велики корак ка дуго чеканој пуној и државности и слободи.

Изасланици још младе државе нашли су се у прилици да снагом идеја и вештином преговора, тријумфују без испаленог метка

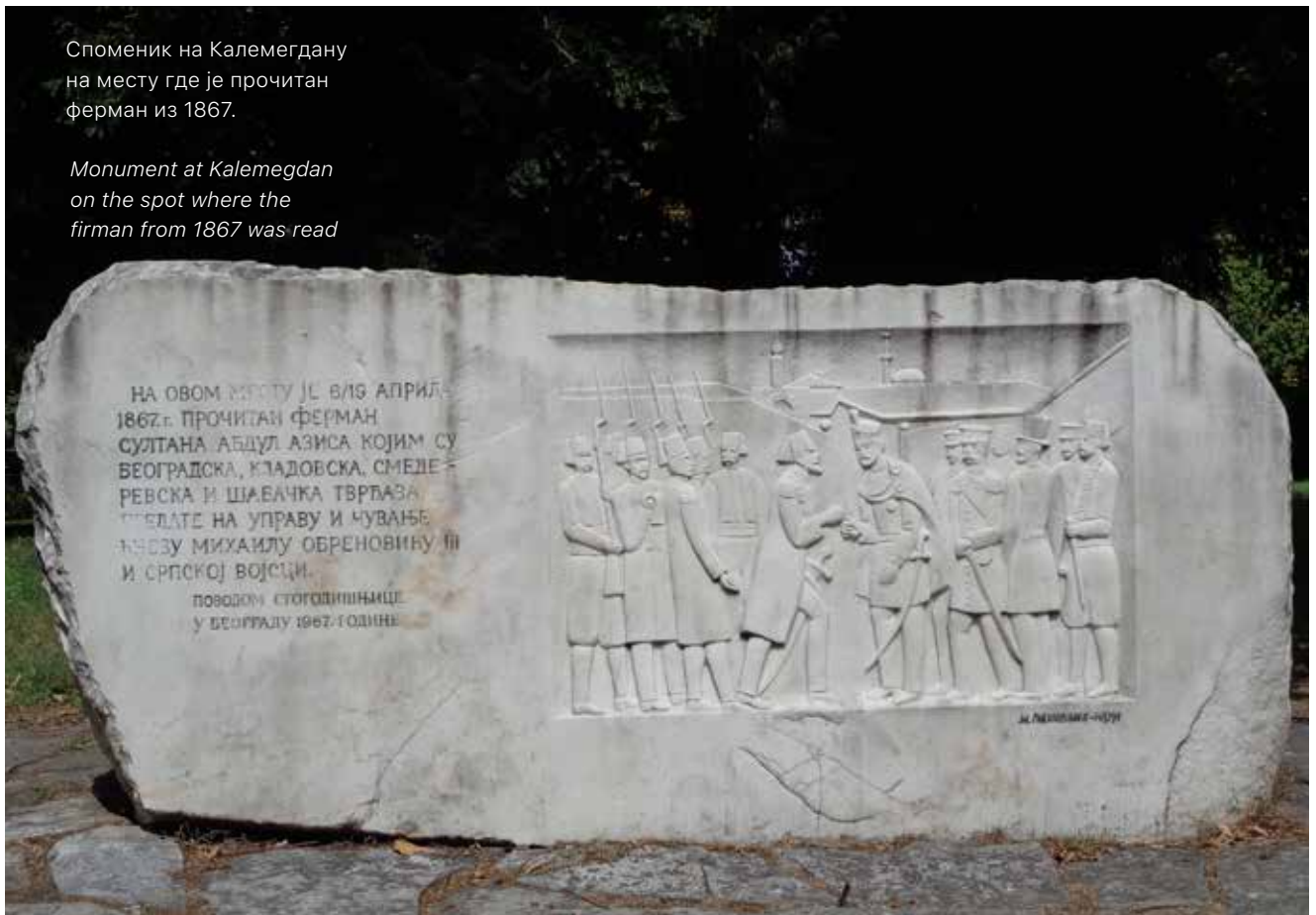
The emissaries of the young country were able to use the strength of their ideas and negotiating skills, and triumphed without firing a single bullet

The history of the Serbian people, due to various historical and geopolitical circumstances, was mostly marked by armed conflicts. Serbs still see their past as a collection of military victories and defeats. It is therefore no wonder that the battles won through negotiation and diplomacy hold a special place in the collective memory. The 1867 obtaining of keys to towns and the final retreat of the Ottoman army from Serbia is one of the biggest diplomatic victories in the history of Serbia, which was the final act in the fight for national liberation and independence in the 19th century.

Even though this important event is nowadays usually attributed to Prince Mihailo Obrenović, a ruler with a knack for politics and negotiating, this victory was preceded by a broad foreign policy action taken by the diplomatic corps of the budding Principality. The emissaries of the young country were able to use the strength of their ideas and negotiating skills, including all available foreign policy circumstances and positions of major powers, and triumphed without firing a single bullet, thus making a major step towards the long-awaited statehood and freedom.

Споменик на Калемегдану на месту где је прочитан ферман из 1867.

Monument at Kalemegdan on the spot where the firman from 1867 was read

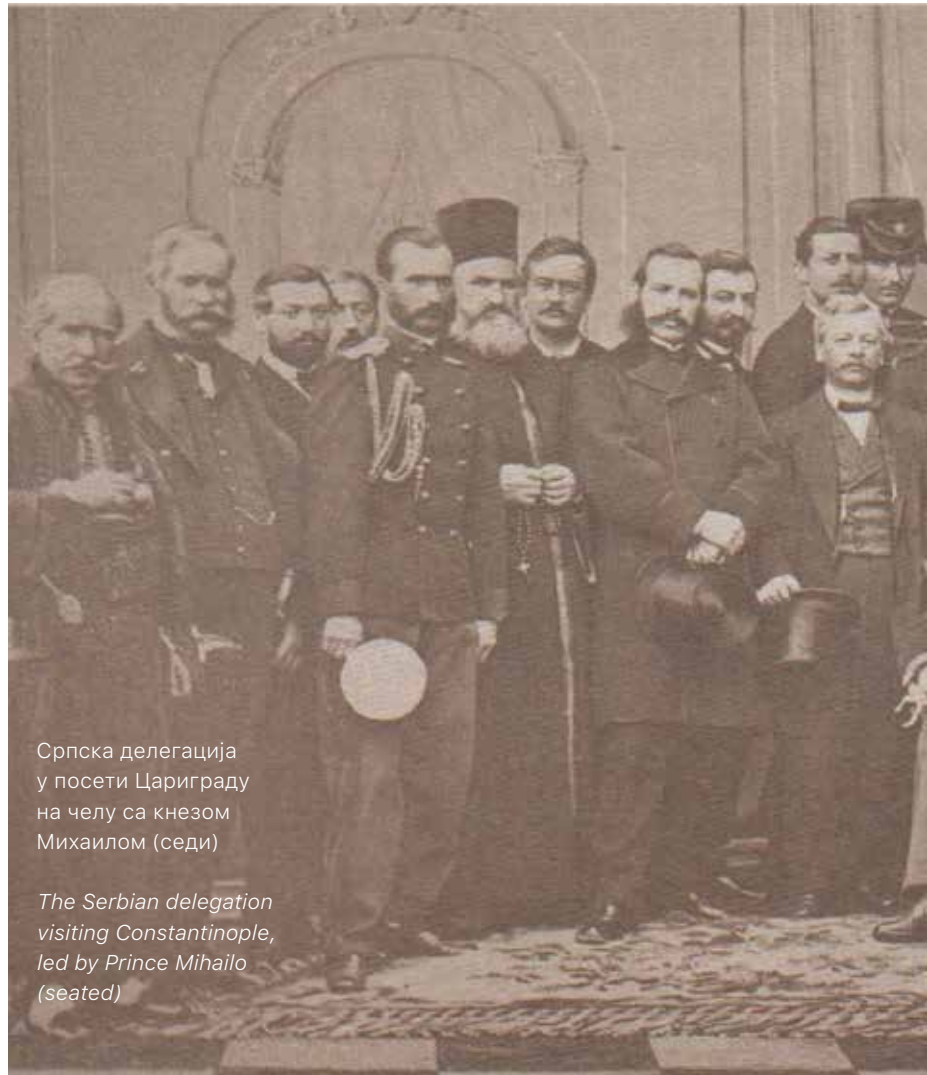
Бели камени блок на улазу у данашњи парк Калемегдан, сведочанство је историјској крешенда ове акције

Бели камени блок на улазу у данашњи парк Калемегдан, на коме је уклесана фигура кнеза Михаила како на свечаности одржаној 6. априла 1867, по старом календару, из руку турског заповедника Али Ризе-паше прима на јастуку кључеве Београдске тврђаве, сведочанство је историјског крешенда ове акције. Блиставим моментом, који је пратила војна музика и симболично истицање српске заставе на бедем калемегданске тврђаве, међутим, завршен је процес ослобођења Србије започет још хладне фебруарске ноћи 1804. договором народних првака у Орашцу. Мраморни белег уз калемегданску стазу, чувар сећања на овај догађај, својеврстан је споменик српској дипломатији и једној од њених првих великих победа.

А ЗА ТРИЈУМФ, КАКО ТО ОБИЧНО бива у међународним односима, био је неопходан склад више фактора. То се пре свега односи на чисту и јасну идеју, као и спремност да се на њој мукотрпно ради. Искоришћавање прилика у свету имало је у томе важну улогу, као и унутрашњополитичких околности унутар Турске царевине. Као последњи, али ништа мање значајан фактор успеха, мора се нагласити и способан дипломатски кадар и његова добра синергија са владаром у борби за националне интересе.

Нема сумње да је томе много допринео и сам српски кнез. Иако су моћни либерали претходно на Светоандрејској скупштини иницирали пад Карађорђевића и повратак Обреновића, Михаило је за своје главне сараднике изабрао конзервативце, некадашње љуте противнике владавине своје породице. Међу њима је пре свих препознао политички таленат и харизму Илије Гарашанина, једног од најспособнијих српских политичара. Друга важна личност на коју је проницљиви кнез рачунао био је агилни Никола Христић, окренут унутрашњим пословима и управној власти.

Ипак, главну реч у дипломатској офанзиви у чијем је средишту била предаја кључева шест српских градова – Београда, Смедерева, Шапца, Кладова, као и Ужица и омраженог Сокограда – снажних турских гарнизона који су били камен око врата у стасавању младе срп-

Српска делегација у посети Цариграду на челу са кнезом Михаилом (седи)

The Serbian delegation visiting Constantinople, led by Prince Mihailo (seated)

ске државе, као и напуштање турског становништва са целе територије Кнежевине, био је испрени дипломата, тадашњи посланик у Цариграду Јован Ристић, који је више него успешно водио ову операцију.

Како сведоче хроничари тога времена, утврђени градови, са снажним турским војним посадама, били су стална претња држави у настајању и њеном становништву. Постало је јасно да са Турцима у Београдској тврђави Србији нема слободе, мира, нити било каквог суверенитета.

Први сигнал да би нешто могло да се учини по овом питању, како у својој књизи „Политичка историја Србије“ тврди политичар и публициста Живан Живановић, стигао је министру спољних послова Гарашанину од дипломатског агента Шишкина, фебруара 1866. године, али уз услов да кнез Михаило отпутује на поклоничко путовање султану у Цариград. Као контрауслуга помањала се могућност да

У Цариграду је, поводом српске иницијативе, наступио мук, а у Београду сирења. Вера у успех свакодневно се ширила. Самопоуздање је ојало и код Ристића, иако наду – није губио

There was silence in Istanbul following the Serbian initiative, and a sense of trepidation was felt in Belgrade. The belief in success was waning. Ristić was also losing confidence, even though his faith stayed strong

The white stone block located at the entrance to the Kalemegdan park today, with the chiselled figure of Prince Mihailo receiving the keys to Belgrade Fortress in the ceremony held on 6 April 1867, Old Style date, from the hands of the Ottoman commander Ali Riza Pasha, is testimony to the historical crescendo of this effort. This shining moment, accompanied by army music and the symbolic hoisting of the Serbian flag on the wall of Kalemegdan Fortress was the end of Serbia's liberation which commenced on a cold February night in 1804, when the people's champions met in Orašac. The marble milestone by the Kalemegdan path keeps the memory of this event and is a testament to Serbian diplomacy and one of its first major victories.

This triumph, as is common in international relations, required the alignment of several factors. The primary one is the pure and clear original idea and the readiness to work hard to make it happen. The international circumstanc-

The white stone block located at the entrance to the Kalemegdan park today is testimony to the historical crescendo of this effort

es played an important role, as well as the internal political situation in the Ottoman Empire. The final, though equally important success factor, was the competent diplomatic corps and its synergy with the ruler in the fight for national interests.

There is no doubt that the Serbian Prince played a major contribution. Even though the powerful liberals had previously initiated the fall of the Karađorđević and the return of the Obrenović dynasty in the Saint Andrew's Day Assembly, Mihailo chose conservatives as his main allies, though they had previously been fierce opponents of his family. He firstly recognised the political talent and charisma of Ilija Garašanin, one of the most competent Serbian politicians. The other important person that the clever prince relied on was the agile Nikola Hristić, who focused on internal affairs and administrative authority.

Still, the diplomatic offensive that focused on the handover of the keys from the six Serbian towns – Belgrade, Smederevo, Šabac, Kladovo, Užice and the despised Soko-Grad – Ottoman strongholds that were the millstone around the neck of the budding Serbian state and resulted in the Ottoman population leaving the entire territory of the Principality, was mostly governed by one bright diplomat, then emissary to Istanbul, Jovan Ristić, who ran this operation with great success.

According to the contemporary reports, fortified towns, with strong Ottoman military crews, were a constant threat to the young country and its population. It became clear that with the Ottomans in the Belgrade Fortress, there would be no freedom, peace or any sovereignty.

The first signal that something could be done about this, as politician and publicist Živan Živanović claims in his book *Political History of Serbia*, was received by the Foreign Minister Garašanin from the diplomatic agent Shishkin in February 1866, with the precondition that Prince Mihailo travel to Istanbul to pay tribute to the Sultan. As a counter favour, it was said that the Sultan would return two smaller towns to the Prince as a gesture of good will, probably Šabac and Kladovo.

султан као гест добре воље кнезу врати два мања града, вероватно Шабац и Кладово.

Ова иницијатива стигла је у време када се у Београду ковао сасвим другачији план. Кнез Михаило, као и тадашња политичка елита, имао је много ширу визију о стварању савеза балканских народа, као широког покрета за ослобођење од османске власти, у коме би Србија имала улогу Пијемонта. Опрезни Михаило, без обзира на своје много амбициозније планове, препознао је прилику која се указала и уместо широког замаха оружане борбе, изабрао је дипломатију. И није погрешио.

Посланик Ристић, окретан и немирног духа, креће у акцију – на своју руку пише руском амбасадору грофу Игњатијеву документ, који би се данас звао „нон пејпер“, у коме детаљно образлаже зашто би предаја градова била корисна и за Србију и за Турску. Кнез из Београда са сличним аргументима шаље Јована Мариновића у Париз и Лондон, да тамошњим дипломатама опипа пулс око ове могућности. Српска платформа у овој операцији базирала се пре свега на бенефитима за Турску, при чему је Београд нудио и низ повластица, укључујући кнежево поклоњење султану у Цариграду. Упркос томе, Француска је остала слепа, док је Енглеска, као и до тада, задржала јасну протурску позицију. Није помогло ни консултовање са Грцима, чија подршка је изостала због тада актуелног устанка на Криту.

Од плана се, упркос томе, није одустало. Како је то изгледало навео је Живановић:

- Наш амбасадор изгледа хоће градове – рекао је шаљиво кнез Михаило Гарашанину, показујући на посланика у Цариграду.
- Тако је, господару, Ристић хоће да се игра – у истом тону му је одговорио шеф дипломатије.

Сви даљи разговори тицали су се само тактике коју је требало применити. Процењено је да се не рачуна на велике силе, него да се Србија са својим захтевима обрати директно Порти, и то кнежевим писмом великом везиру. Овај потез је још у припреми оцењен као неуобичајен и храбар, чак и дрзак, али је крајем 1866. Ристић у Цариград пошао са кнежевим писмом адресираним на великог везира Мехмед Ружди-пашу и Али-пашу, министра спољних послова.

У Цариграду је, поводом српске иницијативе, наступио мук, а у Београду стрепња. Вера у успех свакодневно се топила.

Самопоуздање је опало и код Ристића, иако веру – није губио.

„Семе је у своје време посађено, све је добро заогрнуто земљом, али ми се чини да њему тешко може да помогне лака ђурђевданска

киша. Потребан је потоп, добра мећава, како би наше семе успело да никне“, писао је метафорично Ристић.

Ристићева „мећава“ убрзо је стигла у облику нагомиланих унутрашњополитичких нерешених проблема у Турској и слабљења подршке европских сила. Чекајући одговор Порте, сваки контакт са амбасадорима тадашње „квинте“ (Енглеска, Француска, Аустрија, Русија) користио је да их убеди да је за све најбоље да се османска војска просто покупи из Србије.

Тишина званичног Цариграда трајала је пуна три месеца. Зaslуге за коначну одлуку

СЛАВЉЕ И КРИТИКЕ

Добијање фермана о преузимању градова Београд је прослављао пуна четири дана. Био је то догађај без премца. Кнезу је по повратку из Цариграда уприличен истински тријумфални дочек. У истој атмосфери – уз војну музику, кићење града, дефилеа и параде – протекла је и церемонија примопредаје Калемегданске тврђаве. Престоница и Србија били су опијени од славља због дипломатске победе.

Политичком сценом Србије, међутим, владала је другачија атмосфера. Српска либерална опозиција, оличена у националним покретима чији је центар био Нови Сад, тада аустријски град, иначе жестоко противна политици кнеза Михаила, његову дипломатску победу видела је као пораз националне идеје. Из унутрашњих опозиционих кругова које је водио Владимир Јовановић, као и „на страни“ у којима су главну реч водили чувени адвокат Светозар Милетић, уз подршку песника Јована Јовановића Змаја, ширене су тврдње да су кнезу градови поклоњени, уместо да их је ослободио. Оптуживан је да је одустао од српског и балканског ослободилачког покрета, да се продао за пар султанових коња које је добио на поклон... Ове критике, међутим, брзо је прекрио прах заборава.

Споменик кнезу Михаилу на Тргу Републике у Београду

Monument to Prince Mihailo at Republic Square in Belgrade

This initiative came at a time when a completely different plan was being forged in Belgrade. Prince Mihailo and the political elite of the time had a much broader vision of creating an alliance of Balkan peoples, as a wide movement for liberation from Ottoman rule, in which Serbia would play the role of Piedmont. The cautious Mihailo, in spite of his much more ambitious plans, recognised this opportunity and chose diplomacy over a wider strike of an armed fight. And he was not wrong.

Emissary Ristić, agile and restless, acted on his own as he wrote to the Russian ambassador, Count Ignatyev, a document which would today

CELEBRATION AND CRITICISM

Belgrade celebrated the decree on the handover of towns for four full days. This was an unprecedented event. Upon return from Istanbul, the Prince was welcomed with a truly triumphant ceremony. The same atmosphere – military music, town decoration and parades – accompanied also the handover of the keys to the Kalemegdan Fortress. The capital and Serbia were dizzy with the celebration of the diplomatic victory.

However, there was a different atmosphere in the political scene of Serbia. The Serbian liberal opposition, personified by the national movements centred in Novi Sad, then a part of Austria, which fiercely opposed Prince Mihailo's politics, saw his diplomatic victory as the defeat of the national idea. From the internal opposition circles ran by Vladimir Jovanović, and "on the outskirts", where the lead was taken by the famous lawyer Svetozar Miletić, with support from the poet Jovan Jovanović Zmaj, claims were spread that the towns had been gifted to the Prince, and that he had not liberated them. He was accused of giving up on the Serbian and Balkan liberation movement, that he sold himself for a couple of Sultan's horses he received as a gift... Such criticism, however, was soon covered by the dust of oblivion.

Илија
Гарашанин

*Ilija
Garašanin*

**Берлински
конгрес 1878.
ударио је
трајни печат
на државну
независност
ослобођене
државе**

**The 1878
Congress of Berlin
left a permanent
mark on the
statehood and
independence
of the liberated
country**

и финални преокрет припале су Французима, који су у међувремену заузели став да би Турска требало да се лиши баласта у Србији. Француски посланик Буре „сломио“ је утицајног министра војног, убеђеног франкофила Риза-пашу, а попустио је затим и велики везир. Кадровске промене јануара 1867. на челу Турске посао нису омеле, него су га додатно ојачале.

„Битка је добијена!“, јавио је Ристић радосну вест кнезу Михаилу у Београд, али уз упозорење да није још све готово, јер Турска планира као контрауслугу да тражи озбиљне политичке и материјалне концесије. Већ уграни трио: кнез Михаило – Гарашанин – Ристић чврсто се држао начела да предаја градова мора да буде безусловна, као и да никаквих уступака Турцима не може бити. Београд је био изричит да се захтеви Порте, притом, не саопштавају лично кнезу током уговорене посете Цариграду, већ унапред, како би Србија имала времена да се о њима на прави начин изјасни.

„Кад је семе већ никло, не смемо допустити

да се плодови у трње и коров претворе“, писао је у свом стилу Ристић.

СРПСКА ДИПЛОМАТИЈА ПРАВИЛНО ЈЕ ОЦЕНИЛА НЕЗАХВАЛНУ позицију Турске и чврсто је инсистирала да њени захтеви буду уважени. Посета кнеза Михаила султану требало је да буде само пука финализација свега дотад договореног. Михаило је на пут кренуо 18. марта 1867, на Босфор је стигао два дана касније. Дочекан је на највишем нивоу, обасут почастима, церемонијалима и поклонима. Најважнији поклон који је добио, међутим, био је царски ферман у коме је између осталог стајало:

„Имајући тврдо убеђење да ћеш ти и цео српски народ, обдарен верношћу и лојалности према мени, чувати ове градове и добро управљати њима, поверавам их теби и српској војсци. Ово је мој царски налог.“

На бедемима древних српских утврђења први пут су истакнуте тробојке, а сан устаника из 1804. и 1815. о слободној Србији без турске војске био је остварен. Берлински конгрес 1878. ударио је трајни печат на државну независност ослобођене државе.

be referred to as a *non-paper*, explaining in detail why the handover of towns would be beneficial to both Serbia and the Ottoman Empire. The Prince sent Jovan Marinović from Belgrade to Paris and London with similar arguments, to feel the pulse of their diplomats about this possibility. The Serbian platform in this operation was mostly based on the benefits for the Ottoman Empire, while Belgrade was offering a set of privileges, including the Prince's bowing down to the Sultan in Istanbul. In spite of this, France remained disinterested, whereas England, as before, retained a strong pro-Ottoman position. The consultations with the Greeks did not bear any fruit either, as they were unable to provide support because of the ongoing insurgence on Crete.

However, nobody gave up on the plan. Živano-
vić explains how it went:

- “Our ambassador seems to want the towns” – said Prince Mihailo jokingly to Garašanin, while pointing at the Istanbul emissary.
- “That is right, your excellency, Ristić wishes to play” – the head of diplomacy answered in the same tone.

Any other talk concerned only the tactics to be applied. It was assessed that the major forces should not be counted on, but that Serbia should directly turn to the Ottoman Porte with its requests, via a letter from the Prince to the Grand Vizier. This move was seen as unusual and brave from the onset, even rude, but in late 1866, Ristić went to Istanbul with the Prince's letter addressed to the Grand Vizier Mehmed Rushdi Pasha and Ali Pasha, the Minister of Foreign Affairs.

There was silence in Istanbul following the Serbian initiative, and a sense of trepidation was felt in Belgrade. The belief in success was waning.

Ristić was also losing confidence, even though his faith stayed strong.

“The seed was planted at the right time, everything was well covered with soil, but it seems that a light May rain will not help. It will take a flood, a strong blizzard, for our seed to sprout”, wrote Ristić metaphorically.

Ristić's “blizzard” soon came in the form of backed up and unresolved internal political problems in the Ottoman Empire and the weakened support from European forces. While waiting for the Porte's answer, any contact with the ambassadors of the then “quint” (England, France, Austria, Russia) was used to persuade them that it was best for all for the Ottoman army to simply abandon Serbia.

The silence of official Istanbul lasted for three full months. The credit for the final decision and

final reversal belong to the French who in the meantime took the position that the Ottoman Empire should rid itself of the ballast in Serbia. The French emissary Bourée “broke down” the influential Military Minister, decided Franco-
phile Riza Pasha, and then the Grand Vizier also relented. The personnel changes that happened in January 1867 at the helm of the Ottoman Empire did not hinder the deal, but reinforced it.

“The battle is won!”, Ristić delivered the good news to Prince Mihailo in Belgrade, while warning him that not everything had been finished, because the Ottomans were planning to ask serious political and material concessions as a counter favour. The fully operational trio of Prince Mihailo, Garašanin and Ristić stuck firmly to the principle that the delivery of towns must be unconditional, and that there could be no concessions to the Ottomans. Belgrade was explicitly asking not to deliver the Porte's requests directly to the Prince during the agreed visit to Istanbul, but beforehand, so that Serbia could have the time to take its stand.

“Since the seed has already sprouted, we must prevent the fruit from being overrun by thorn and weeds”, wrote Ristić in his familiar style.

Serbian diplomacy had a valid assessment of the grim position of the Ottomans and firmly insisted on having its requests respected. Prince Mihailo's visit to the Sultan was supposed to be just the finalisation of everything that had been agreed before. Mihailo began his travel on 18 March 1867 and arrived on the Bosphorus two days later. He was met at the highest level, showered with honours, ceremonies and gifts. The most important gift he received, however, was the Imperial degree, or *firman*, which inter alia stated:

“Firmly believing that you and the entire Serbian people, gifted with faithfulness and loyalty to me, will protect these towns and govern them well, I entrust them to you and the Serbian army. This is my imperial order.”

On the walls of ancient Serbian fortresses for the first time the Serbian tricolour flag was displayed, and the dream of the insurgents from 1804 and 1815 about a free Serbia without an Ottoman army came true. The 1878 Congress of Berlin left a permanent mark on the statehood and independence of the liberated country.

„Бишка је добијена!“, јавио је Рускић радосну вест кнезу Михаилу у Београд, али уз ујозорење да није још све ѿшово

“The battle is won!”, Ristić delivered the good news to Prince Mihailo in Belgrade, while warning him that not everything had been finished

Јован Ристић
Jovan Ristić

Изложба у Београду биће најбоља у историји

*The Belgrade
Exhibition Will Be
The Best Ever*

RS

Србија ће 2027. године бити домаћин престижне међународне изложбе специјализовани *EXPO 2027*. У питању је изузетна привилегија за нашу земљу, јер ће то бити први *EXPO* који се одржава у југоисточној Европи после више од три деценије. Београд и Србија добили су јединствену прилику да развију и покажу своје капацитете за организацију догађаја глобалних размера, али и све могућности и ресурсе са којима улазе у будућност. Посебан бенефит је тај што ће овај догађај бити не само ексклузивна промотивна шанса и прилика за склапање будућих послова, већ и катализатор привредног раста наше државе.

Међународна специјализована изложба *EXPO 2027* одржаће се од 15. маја до 15. августа 2027. године у Београду и носиће тему „Игра(ј) за човечанство – спорт и музика за

25

**ХЕКТАРА
ЗАУЗЕЋЕ ГЛАВНИ
ИЗЛОЖБЕНИ
ПРОСТОР**

250

**ХЕКТАРА ЈЕ
ПОВРШИНА У
СУРЧИНУ НА
КОЈОЈ СЕ ИЗВОДЕ
КАПИТАЛНИ
ПРОЈЕКТИ**

све“. Циљ манифестације је да истражи начине на које човечанство може да искористи моћ игре, која омогућава људима да стварају, иновирају и расту, за изградњу отпорности појединаца и заједница у свету пуном несигурности.

Тема је даље развијена у подтеме, како би омогућила учесницима да најбоље могуће представе своје идеје и решења која нуде одговор на проблем: Како припремити људско тело, ум и логику за свет вођен технологијом пун несигурности и учинити их отпорнијима у наредним деценијама.

Према речима Душана Боровчанина, директора предузећа *EXPO d.o.o. Beograd*, ова тема треба да подсети да је игра, од почетка цивилизације, била наша урођена способност.

„Манифестација *EXPO 2027* понудиће решења за савремене изазове у контексту игре,

In 2027, Belgrade will host a prestigious international exhibition, the specialised EXPO 2027. This is a remarkable privilege for our country, since this will be the first EXPO to take place in southeast Europe after more than three decades. Belgrade and Serbia have been given a unique opportunity to develop and show their capacity to organise global events and demonstrate all the opportunities and resources they have for the future. This event is special because it will not only be an excellent chance for promotion and future deals, but a catalyst for the economic development of our country as well.

The international specialised exhibition EXPO 2027 will take place between 15 May and 15 August 2027 in Belgrade with the theme “Play for Humanity – Sport and Music for All”. The objective of the manifestation is to explore ways in which humanity can use the power of play, which allows people to create, innovate and grow, to build the

25
HECTARES WILL
BE THE SURFACE
AREA OF THE MAIN
EXHIBITION SPACE

250
HECTARES IS THE
SURFACE AREA IN
SURČIN WHERE
CAPITAL PROJECTS
ARE BEING
CONSTRUCTED

resilience of individuals and communities in a world filled with insecurity.

This theme is further developed within sub-themes, which allow participants to best represent their ideas and solutions to the problem of how to prepare the human body, mind and logic for a world guided by technology but filled with insecurity and make them more resilient in the coming decades.

According to Dušan Borovčanin, director of EXPO Enterprise Belgrade, this theme is supposed to remind people that play has been our innate ability since the beginning of civilisation.

“EXPO 2027 will offer solutions to contemporary challenges in the context of play, the human superpower which helps

us re-evaluate ourselves, overcome obstacles or respond to challenges. It is this interpretation that will serve as the main invitation for all participants together with our central theme. We expect the official local and international participants, representatives of

RS

људске супермоћи која нам помаже да се преспитујемо, промишљамо и усвајамо другачије и ефикасније начине да превазилазимо препреке или одговарамо на изазове. Управо овакво тумачење, заједно са нашом централном темом, биће главни позив свим учесницима. Очекујемо да званични локални и међународни учесници, представници бројних земаља, корпорација и институција, доприне су разради наше теме“, каже Боровчанин.

Процењује се да ће Србија бити домаћин представницима више од стотину земаља и 2,6 милиона посетилаца. Поред учешћа у главним активностима *EXPO*, интернационални учесници организоваће културне програме и догађаје, којима ће сваког дана моћи да присуствују десетине хиљада људи. Земљама учесницама биће обезбеђен павиљонски простор, који ће да прилагоде у складу са сопственом интерпретацијом *EXPO* теме.

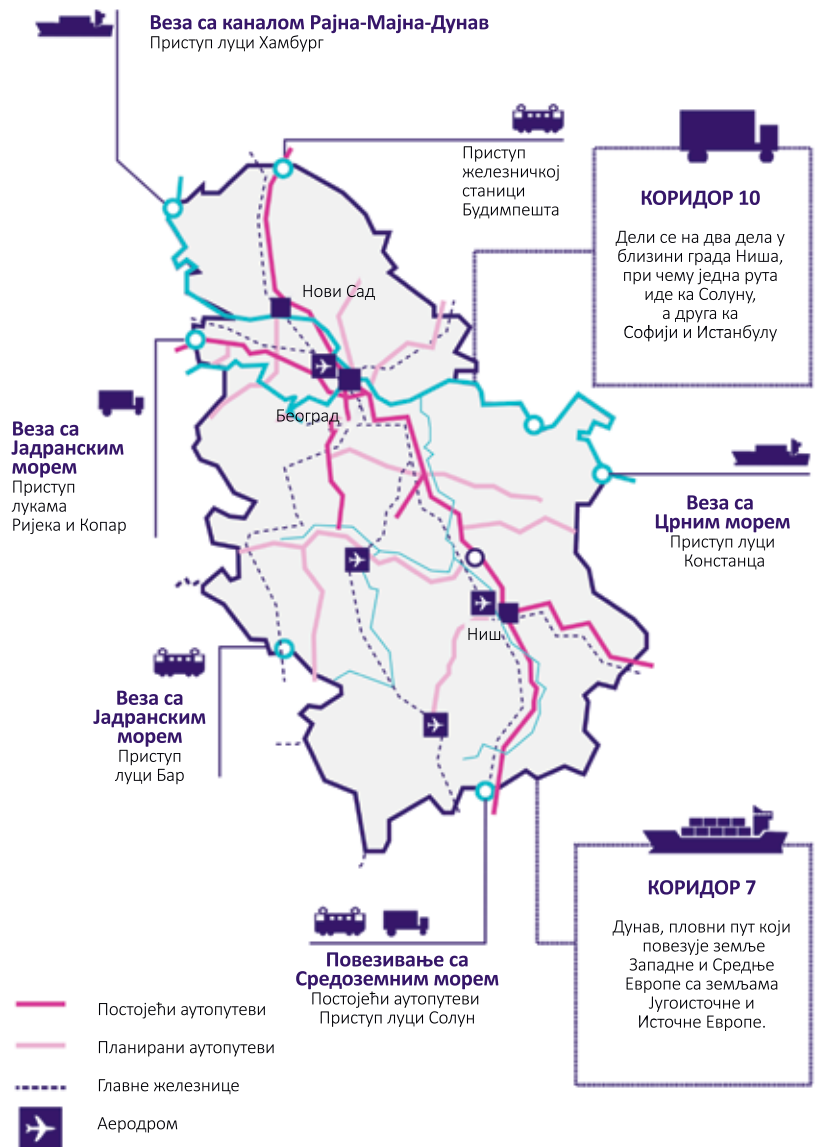
Просторно гледано, *EXPO 2027* подељен је у три целине. Прва је изложбени простор са поменутиим објектима - павиљонима и пратећим садржајима. Други део чиниће капацитети за смештај учесника, док ће трећи блок заузети комерцијални садржај.

Иако ће главни изложбени простор заузимати површину од 25 хектара, то ће бити само део већег комплекса у Сурчину, на којем ради држава, који ће да се простира на површини од 250 хектара, а укључиваће

и нови Национални стадион, нови Београдски сајам, комерцијални и резиденцијални комплекс, хотеле, друмску и железничку инфраструктуру, центар за водене спортове...

Изградња сајма, изложбеног простора и стамбеног блока за *EXPO 2027* коштаће око 2,5 милијарди евра, док ће читав комплекс, заједно са низом најављених инфраструктурних и капиталних пројеката широм Србије, износити око 17,8 милијарди евра. Само од изложбе, како се процењује, Србија би требало да профитира око милијарду евра. Грађевински радови везани за *EXPO 2027* почели су у јулу 2023. године, а према предвиђеној динамици, биће завршени до децембра 2026, када ће свим земљама учесницама бити предати кључеви павиљона.

По завршетку изложбе, изложбени простор добиће нови живот. Биће пренамењен за одржавање конференција, симпозијума и других догађаја. Део комплекса намењен смештају

2,5

МИЛИЈАРДИ ЕВРА
БУЏЕТ ЈЕ ИЗГРАДЊЕ
САЈМА, ИЗЛОЖБЕНОГ
ПРОСТОРА И
СТАМБЕНОГ БЛОКА

170

ГОДИНА ТРАЈЕ
ИСТОРИЈА СВЕТСКИХ
ИЗЛОЖБИ

Билатерални контакти

Душан Боровчанин, директор *EXPO 2027 d.o.o. Beograd*, каже да бенефити за Србију нису само економске природе:

„Када је завршен *EXPO 2020* у Дубаију, влада УАЕ је урадила истраживање и закључила да би у уобичајеним околностима домаћинима било потребно око 40 година да остваре обим билатералних и мултилатералних контаката које су остварили за само шест месеци захваљујући изложби. Уз очекивано јачање економије, Србији су отворена врата да се свету представи и као центар иновација и технолошког развоја, скрећући притом пажњу на читав регион, првенствено на Западни Балкан, доносиоци и околним земљама вишеструку корист.

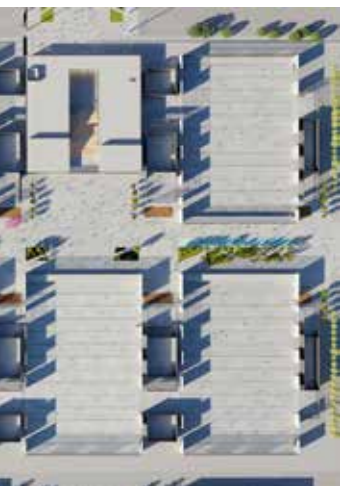

Bilateral Contacts

Dušan Borovčanin, Director of EXPO 2027 Enterprise Belgrade, says that benefits for Serbia are not only economic in nature:

“After EXPO 2020 in Dubai ended, the UAE Government conducted a study and concluded that in normal circumstances, hosts would need around 40 years to achieve the scope of bilateral and multilateral contacts they attained in just six months thanks to the exhibition. With the expected strengthening of the economy, the door is opening for Serbia to present itself to the world also as a focal point for innovation and technological development, bringing attention to the entire region, primarily the Western Balkans, delivering multiple benefits to the neighbouring countries too.

numerous countries, corporations and institutions to contribute to the elaboration of our theme”, says Borovčanin.

IT IS ESTIMATED THAT SERBIA WILL host representatives of more than a hundred countries and 2.6 million visitors. In addition to participating in EXPO’s main activities, international participants will organise cultural programmes and events, which will be open daily for tens of thousands of people. Participating countries will be provided with pavilions that they will adapt in line with their own interpretation of the EXPO theme.

Spatially, EXPO 2027 is divided into three units. The first one is the exhibition space with the already mentioned pavilions and accompanying facilities. The second part will be the accommodation capacities for participants, whereas the third block will be the commercial facilities.

Even though the main exhibition space will cover the surface area of 25 hectares, this will only be part of a larger complex in Surčin that the country is working on, which will cover the area of 250 hectares and which will include the new National Stadium, new Belgrade Fair, commercial and residential complexes, hotels, road and railroad infrastructure, water sports centre, etc.

2,5

BILLION EUROS IS THE BUDGET FOR THE CONSTRUCTION OF THE FAIR, EXHIBITION SPACE AND RESIDENTIAL AREA

170

YEARS HAVE PASSED SINCE THE FIRST WORLD EXHIBITION

The construction of the fair, exhibition space and residential area for EXPO 2027 will cost around 2.5 billion euros, whereas the entire complex, together with the set of announced infrastructure and capital projects across Serbia will amount to around 17.8 billion euros. Estimates show that Serbia should profit around one billion euros just from the exhibition. The construction of EXPO 2027 started in July 2023, and according to schedule, everything will be finalised by December 2026, when all participating countries will receive keys to their pavilions.

After the completion of the exhibition, the exhibition space will get a new life. It will be repurposed for the organization of conferences, symposiums and other events. A part of the complex intended for the accommodation of participants and delegations will be used to house certain categories of Serbian citizens.

“In addition to the structures that will become part of Belgrade Fair after the exhibition, an entire zone with more than 15,000 square metres of surface area will become the new epicentre for research and further development of the theme that won Belgrade the

Капитални пројекти

EXPO 2027 повлачи са собом и друге капиталне инфраструктурне пројекте. Овај део Београда, уз Макишко поље где се гради прва линија метроа, постаће највеће градилиште у овом делу Европе.

„Стадион ће имати чак 52.000 седишта, радимо га по свим стандардима УЕФА. Биће готов до краја 2026. године. Градимо и 1.500 станова, а после EXPO 2027 видећемо да ли ћемо их продавати или понудити одређеним категоријама. Градимо и Акватик центар, нови центар водених спортова. И коначно повезујемо центар града, Прокоп, преко Земун Поља са EXPO и настављамо даље до Обреновца. То је неких 18 километара пруге“, рекао је министар финансија Србије Синиша Мали новинарима приликом представљања плана изградње комплекса у Сурчину.

учесника и делегација послужиће за решавање стамбеног питања одређених категорија грађана Србије.

„Поред објеката који након изложбе постају део Београдског сајма, цела једна зона са више од 15.000 квадрата постаће нови епицентар за истраживање и даљи развој теме са којом је Београд освојио титулу домаћина. Неки од тих објеката укључују тзв. тематске павиљоне који ће пружати другачије сагледавање наше теме, а који постају легатске поставке и трансформишу се у музеје посвећене нашим највећим научницима и уметницима, као и музеј игре који говори о важности ове људске супермоћи“, објашњава Боровчанин.

ПРЕМА РЕЧИМА ДИРЕКТОРА EXPO 2027 D.O.O. Beograd, будућа зграда такозваног Форума, осмишљена је као платформа за покретање иницијативе кроз умрежавање и размену мишљења између професионалаца и шире јавности. Ова зграда постаће академски легат и простор за значајне организационе институције које делују на пољу креативних индустрија, музике и спорта.

Многи економисти предвиђају да ће EXPO 2027 бити катализатор привредног раста Србије, јер би готово извесно требало да привуче бројне иностране инвестиције, ојача угоститељство, хотелијерство и туризам, отвори нова радна места и обезбеди повишице у тим секторима. Грађевински радови великог обима ангажоваће готово сву домаћу оперативу, а за собом повићи ће скок и у многим другим привредним гранама, посебно у сектору услуга.

100

ДРЖАВА ЋЕ
УЧЕСТОВАТИ НА
СПЕЦИЈАЛИЗОВАНОЈ
ИЗЛОЖБИ

1

МИЛИЈАРДА ЕВРА
БИЋЕ ДИРЕКТНА
ЗАРАДА СРБИЈЕ
САМО ОД
ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Capital Projects

Expo 2027 carries also other capital infrastructure projects. This part of Belgrade, together with the Makiš field, where the first line of the metro is being constructed, will become the largest construction site in this part of Europe.

“The stadium will have 52,000 seats. We are building it according to all of UEFA’s standards. It will be ready by the end of 2026. We are also building 1,500 apartments, and after Expo 2027 we will see if they will be sold or offered to certain categories. We are also building an Aquatics Centre, the new home for water sports. Finally, we are connecting the centre of the city, Prokop, via Zemun Polje with the EXPO and even Obrenovac. This railroad will be around 18 kilometres long”, said Siniša Mali, the Minister of Finance of Serbia to the journalists when the plan for the construction of the complex in Surčin was presented.

100

COUNTRIES WILL PARTICIPATE IN THE SPECIALISED EXHIBITION

title of the host. Some of these structures include the so-called thematic pavilions that will provide a different view of our theme, which will become legacy exhibitions and transform into museums dedicated to our greatest scientists and artists, as well a museum of play, which speaks of the importance of this human superpower”, Borovčanin explains.

1

BILLION EUROS WILL BE THE DIRECT PROFIT ONLY FROM THE ORGANISATION OF THE EVENT BY SERBIA

ACCORDING TO DIRECTOR OF EXPO 2027 Enterprise Belgrade, the building of the so-called *Forum* was designed as a platform to generate initiatives through networking and exchanging opinions between professionals and the general public. This building will become an academic legacy and a space for important organisational institutions that act in the fields of creative industries, music, and sports.

Many economists envisage that EXPO 2027 will be a catalyst of Serbia’s economic growth since it is bound to attract many foreign investments, strengthen entrepreneurship, hotel industry and tourism, open new jobs and raise wages in those sectors. The large-scale construction will engage almost all domestic companies and will lead to a growth in many other branches of the economy, especially in the services sector.

“I believe that thanks to EXPO, positive effects will be felt all over Serbia. We are expecting economic activities to start speeding up by 2027 and there will be many capital investments in projects that will help with the implementation of the exhibition, which will be beneficial to all citizens of Serbia. Also, employment will be increased by opening new jobs. GDP will also rise, which will create an opportunity to further invest in roads, schools and hospitals for each citizen of this country”, Borovčanin adds.

Though the year 2027 may seem far away, this is a relatively short time for such an ambitious project. Borovčanin states that one of the biggest challenges in this global effort is surely the “synchronisation of all processes in the organisation of EXPO”:

“These processes include everything from construction, logistics and transport, design of thematic pavilions, programme activities and planned activities before EXPO, to a very complicated communication with the visitors and the global marketing campaign. In parallel, efforts are being invested in the diplomatic activities the most important of which is certainly the inviting and negotiating with around 100 participating countries.

„Верујем да ће се захваљујући EXPO позитивни ефекти осетити широм Србије. Очекујемо убрзан ниво економских активности до 2027. године, као и многобројне капиталне инвестиције у пројекте који ће помоћи при реализацији изложбе и од којих ће сви грађани Србије имати велике користи. Такође, биће повећана запосленост отварањем нових радних места, а очекиван је и пораст бруто домаћег производа чиме се ствара прилика за даља улагања у путеве, школе и болнице које служе сваком грађанину ове земље“, наводи Боровчанин.

Иако 2027. година делује далеко, то је релативно кратко време за овако амбициозан пројекат. Боровчанин истиче да је један од највећих изазова у овом глобалном подухвату свакако „синхронизација свих процеса организације EXPO изложбе“:

„Ти процеси обухватају све, од изградње, логистике и транспорта, дизајна тематских павиљона, програмских активности и планираних активности пре EXPO, до веома сложене комуникације према посетиоцима и глобалне маркетиншке кампање. Паралелно, ради се и на дипломатским активностима од којих је најзначајнија свакако позивање и преговарање са око 100 земаља учесница.

Кроз 170 година овакви догађаји померали су границе људских достигнућа, због чега, сматра Боровчанин, историја светских изло-

жби заправо представља историју модерне цивилизације.

„ТЕХНОЛОШКА, НАУЧНА И ОРГАНИЗАЦИОНА ДОСТИГНУЋА ПРИКАЗАНА на светским изложбама су оличење напретка човечанства до сада. Из овог разлога је тешко издвојити само једну изложбу која нам је послужила као инспирација. Као што сви знамо, идеја сваке изложбе је да буде боља и напреднија од претходне, па је тако и наша амбиција да EXPO 2027 буде једна од најбољих изложби у претходних 170 година“, закључује Боровчанин.

Иначе, у свету се организују четири врсте EXPO - светски, специјализовани, хортикултурни и тријенале у Милану. Специјализовани EXPO представља глобални јавни догађај који окупља земље, међународне учеснике и милионе посетилаца, осмишљен да у оквиру одабране теме одговори на прецизан изазов са којим се човечанство суочава путем занимљивих и пажљиво осмишљених активности.

Иако је ужег обима и монотематски за разлику од светске изложбе, специјализовани EXPO није ништа мање значајан. Његова улога је мултифункционална и подразумева различите сврхе. Фокусирањем на специфичну тему или изазов, омогућава детаљније истраживање и дубље ангажовање, уз промовисање међународне сарадње, размене знања, иновација и култура.

СРБИЈА ПОБЕДИЛА ЧЕТИРИ ЗЕМЉЕ

Србија је изабрана за домаћина специјализоване изложбе EXPO 2027 на Генералној скупштини Међународног бироа за изложбе (БИЕ) у Паризу, одржаној у јуну 2023. године, победивши у сва четири круга гласања са највећим бројем гласова.

Србија (Београд) је била један од пет кандидата за ову изложбу, заједно са САД (Минесота), Тајландом (Пукет), Аргентином (Сан Карлос де Барилоче) и Шпанијом (Малага), која је у последњем кругу била једини противкандидат, а током гласања, подршку делегацији Србије дали су представници Кине. Осим Србије, у тој улози су се од 1936. године налазиле и: Шведска, Финска, Белгија, Француска, Израел, Италија, Немачка, САД, Мађарска, Јапан, Бугарска, Канада, Аустралија, Јужна Кореја, Португалија, Шпанија и Казахстан.

SERBIA WINS OVER FOUR OTHER COUNTRIES

Serbia was chosen as the host of the specialised EXPO 2027 exhibition at the General Assembly of the International Bureau of Expositions (BIE) in Paris, held in June 2023, winning in all three rounds of voting with the majority of votes. Serbia (Belgrade) was one of the five candidates for this exhibition, together with the US (Minnesota), Thailand (Phuket), Argentina (San Carlos de Bariloche) and Spain (Malaga), which was the only counterbid in the last round. The representatives of China supported the Serbian delegation in the voting. In addition to Serbia, since 1936, the following countries also hosted Expo exhibitions: Sweden, Finland, Belgium, France, Israel, Italy, Germany, USA, Hungary, Japan, Bulgaria, Canada, Australia, South Korea, Portugal, Spain, and Kazakhstan.

Over 170 years, such events raised the bar of human achievement, which is why, according to Borovčanin, the history of world exhibitions is in fact the history of modern civilization.

“TECHNOLOGICAL, SCIENTIFIC AND ORGANISATIONAL ACHIEVEMENTS REPRESENTED in international exhibitions are the embodiment of humanity’s progress thus far. That is why it is difficult to only single out one exhibition that inspired us. As we all know, the idea of every exhibition is to be better and more advanced than the previous one, and that is why our ambition is for EXPO 2027 to be one of the best exhibitions in the previous 170 years”, Borovčanin concludes.

There are four types of Expos organized globally

– world Expo, specialised Expo, horticultural Expo, and the Triennale in Milan. The specialised Expo is a global public event that brings together countries, international participants and millions of visitors, and it was designed to respond to a specific challenge that the humanity is facing within a chosen theme through interesting and carefully crafted activities.

Even though it has a narrower scope and is monothematic unlike the world exhibition, the specialised Expo is equally important. It has a multifunctional role and serves different purposes. By focusing on a specific theme or challenge, it allows for a more detailed exploration and deeper engagement, while promoting international cooperation, exchange of knowledge, innovation and culture.

RS

„Још увек оремо све наше њиве“

гласила је кратка, руком написана порука, залепљена на касету са посмртним остацима редова Радомира Матејића, из Јагњила код Младеновца, на српском војничком гробљу Зејтинлик у Солуну. Изнад комада хартије иконица крсне славе Матејића – Светог краља Стефана Дечанског.

EN

“We are still cultivating our fields”

said the short, hand-written message, glued to the tomb with the mortal remains of private Radomir Matejić from Jagnjilo near Mladenovac, in the Serbian military cemetery Zeitenlik in Thessaloniki. Above the piece of paper stands the icon of the Matejić family patron saint – Holy King Stefan Dečanski.

ПРЕ 110 ГОДИНА ПОЧЕО ЈЕ
ПРВИ СВЕТСКИ РАТ

Дани славе и страдања Србије

FIRST WORLD WAR STARTED
110 YEARS AGO

Serbia's days
of glory and
suffering

RS

Ову дубоко емотивну поруку, која је истински дирнула нацију, оставио је 2018. године Радомиров праунук Небојша и тако исказао поштовање претку погинулом на Солунском фронту. Шест Небојшиних речи упућених прадеди на спонтан и језгровит начин посведочиле су размере ратне епопеје кроз који је прошла Србија, али и његов ултимативни опстанак, победу живота над страдањем, као и чврсту приврженост традицији, породици и отаџбини, не само породице Матејић из околине Младеновца, него и читавог српског народа.

Пре тачно 110 година почео је Први светски рат – дотад највећи ратни вихор у историји света. Мала, тромилионска Србија, нашла се на удару највећих сила тог времена: Аустроугарске, Немачког царства и Краљевине Бугарске, које су чиниле Централне силе, а снажној и грчевитој одбрани платила је незамисливо велику цену.

На почетку сукоба, након што је Аустроугарска објавила рат Србији, 28. јула 1914, српска армија је потукла аустроугарску Балканску војску, чиме је спречено спајање Централних сила с Турском и одложено приступање Бугарске њиховим редовима.

Међутим, већ наредне године, Србија се суочила са Тројном инвазијом, чији исход је био слом српске војске, која је, иако поражена, одлучила да се не преда, већ да се повуче преко Црне Горе и Албаније, одакле је евакуисана на грчко острво Крф.

Илустрација атентата на принца Фердинанда

Illustration of the assassination of prince Ferdinand

Измучене и психички и физички исцрпљене српске војнике косила је смрт. Испрва је умирало у просеку 120 људи дневно. Савезнички генерал Жозеф Жофр је повлачење наше војске описао као „нешто најстрашније што је историја забележила“, а острво Видо наомак града Крфа, где су болесници били изоловани и лечени, постало је познато као „острво смрти“ међу Србима.

Ипак, српска војска се полако опорављала, наоружавала и реорганизовала, спремајући се за наставак борби на Солунском фронту. Транспортовање мањих јединица почело је већ у марту 1916. године,

а највећег дела средином априла.

Главнину српске војске чиниле су: 1. армија под командом пуковника Милоша Васића, 2. армија под командом војводе Степе Степановића и 3. армија под командом генерала Павла Јуришића-Штурма. Коњичка дивизија под командом генерала Ђорђа Ђорђевића била је самостална.

После дугог затишја, борбе за пробијање фронта почеле су у септембру 1918. године. Српске и друге савезничке снаге су пробиле фронт и убрзо је Бугарска била принуђена на предају. Српска војска несметано је напредовала и 1. новембра 1918. године ослободила Београд. Немачки цар Вилхелм Други је огорчен у телеграму бугарском цару поручио: „62.000 српских војника одлучило је рат, СРАМОТА!“

Први светски рат завршио се капитулацијом Централних сила, 11. новембра 1918. године, означавајући победу савезничких држава. Конфликт је завршен стварањем нових држава и променом политичке мапе Европе.

За нашу земљу је рат завршен 13. новембра потписивањем споразума са Мађарском, а захваљујући војним победама и дипломатији, 1. децембра је створена Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, која је касније преименована у Краљевину Југославију.

Србија је у рату изгубила између 1.100.000 и 1.300.000 становника, скоро трећину укупног становништва или чак око 60 одсто мушке популације, што довољно говори о размерама жртава и разорним последицама које је рат оставио на нашу земљу.

Србија је из рата изашла као регионална сила, али опустошена и исцрпљена, са дубоким ранама које су обликовале њену будућност. Ипак, живот није прекинут. Становништво се, чувајући успомене на страдале, полако опорављало. Стасале су нове генерације, које и данас, обрађујући њиве погинулих предака храбрих сељака ратника, попут Матејића из околине Младеновца, сведоче о привржености нашег човека отаџбини и слободи.

Аустроугари
стрелају Србе

*Austro-Hungarians
execute Serbs*

This deeply emotional and truly touching message was left in 2018 by Radomir's great-grandson Nebojša who wanted to pay his respects to his ancestor who died in the Macedonian front. These six words from Nebojša to his great-grandfather are a spontaneous and laconic testimony to the scope of the Serbian war epic and its ultimate survival, the victory of life over destruction, and a steadfast dedication to tradition, family and fatherland, which is true not only of the Matejić family from Mladenovac, but of the entire Serbian people.

First World War started 110 years ago – it was the most destructive war the world had ever seen. The little Serbia, with a population of just three million, was attacked by the strongest powers of the time: Austria-Hungary, German Empire and the Kingdom of Bulgaria, the Central Powers. The price of Serbia's fierce and bitter defence was unimaginably high.

At the beginning of the conflict, after Austria-Hungary declared war on Serbia on 28 July 1914, the Serbian Army beat the Austro-Hungarian Balkan Army, which prevented the Central Powers from joining with Turkey and postponed the accession of Bulgaria to their ranks.

However, the next year Serbia was faced with the Triple Invasion, which resulted not only in the collapse of the Serbian Army, which, though defeated, chose not to surren-

Српски
добровольци

Serbian
Volunteers

der but retreated across Montenegro and Albania, from where they were evacuated to the Greek island of Corfu.

Many of the mentally and physically tortured Serbian soldiers were dying. Initially, 120 people died every day on average. The allied general Joseph Joffre described the retreat of our army as “the most terrible thing ever recorded by history”, and the islet of Vido, just opposite the town of Corfu, where the sick soldiers were isolated and treated, became known among the Serbs as the “island of death”.

Still, the Serbian Army slowly recovered, armed itself and regrouped, preparing for the continuation of the fighting in the Macedonian front. Transporting smaller units commenced already in March 1916, and most were transported in mid-April.

The bulk of the Serbian Army consisted of: 1st Army led by colonel Miloš Vasić, 2nd Army commanded by vojvoda Stepa Stepanović and 3rd army commanded by general Pavle Jurišić-Šturm. The equestrian division commanded by general Đorđe Đorđević was

Први српски
војни авион,
1915.

First Serbian
armed plane
1915.

autonomous.

After a long period of calm, the fights to penetrate the front started in September 1918. The Serbian and other allied forces broke through the front and Bulgaria soon had to surrender.

The Serbian Army advanced without opposition and liberated Belgrade on 1 November 1918. The embittered German Emperor Wilhelm II sent a telegram to the Bulgarian Emperor with the following message: “62,000 Serbian soldiers decided the war. DISGRACEFUL!”

World War I ended with the capitulation of the Central Powers on 11 November 1918, which marked the victory of allied countries. The conflict ended with the creation of new countries and a change of the political map of Europe.

For our country, the war ended on 13 November when the treaty with Hungary was signed. Owing to military victories and diplomacy, on 1 December the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes was created, and later renamed the Kingdom of Yugoslavia.

In the war, Serbia lost between 1.1 and 1.3 million people, almost a third of the total population, or 60 percent of men, which speaks volumes of the proportions of fatalities and devastating consequences that the war had on our country.

Serbia came out of the war as a regional power, though devastated and exhausted, with deep wounds that shaped its future. Still, life went on. Preserving the memory of those who died, the population slowly recovered. New generations have come of age and still cultivate the fields of their late ancestors, brave warriors from the countryside, and, like the Matejić family from Mladenovac, testify to the dedication of Serbs to their homeland and to freedom.

ПРОФИЛ
ДИПЛОМАТЕ

МИОМИР УДОВИЧКИ

НЕКАДАШЊИ АМБАСАДОР
У ПЕКИНГУ И ШЕФ МИСИЈЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПРИ НАТО

Дипломатија је као живот: Фини и стрпљиви вез

PROFILE OF
A DIPLOMAT

MIOMIR UDOVIČKI

FORMER AMBASSADOR TO
BEIJING AND HEAD OF SERBIA'S
MISSION TO NATO

Некадашњи амбасадор у Пекингу и шеф Мисије Републике Србије при НАТО Миомир Удовички наглашава да је заступање државних интереса у иностранству посао за који је потребно много рада, припрема и учења. Реална моћ дипломате генерално је опала али постоје ситуације у којима добар амбасадор може да одигра и пресудну улогу

Diplomacy Is Like Life: Fine and Intricate Filigree

Former ambassador to Beijing and head of Serbia's mission to NATO Miomir Udovički highlights that the representing of national interests abroad is a job that requires plenty of work, preparation and learning. The real power of diplomats is generally receding, but there are situations in which a good ambassador may still play a crucial role.

RS

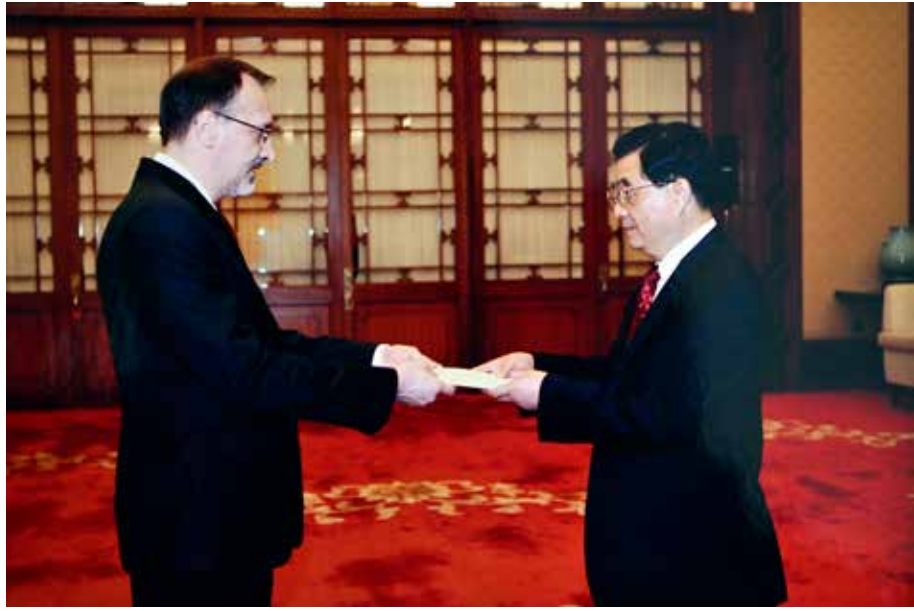
Нови технолошки изуми олакшали су и убрзали комуникацију између главних доносилаца политичких одлука, а њихово директно повезивање смањило је ексклузивност дипломатије. Али потреба за дипломатском струком је и даље присутна. Непитно је да неко ко је на терену више година, боље може да разуме ситуацију у тој земљи, лакше и ефикасније пласира жељене информације и успостави директне контакте са људима који могу бити корисни. Интернет, телефони, друштвене мреже још увек не могу да замене дипломатски рад. Свет се брзо и значајно мења, али и даље постоји потреба за оним што је дипломатија - фини, дуготрајни и стрпљиви вез - каже у интервјуу за „Дипос магазин“, некадашњи амбасадор Србије у НР Кине, а на нерезиденцијалној основи и у Пакистану, Монголији и Северној Кореји, као и шеф Мисије Републике Србије при НАТО Миомир Удовички.

Шта је, уопштено говорећи, добар дипломата? Колике су његове реалне моћи у заступању интереса земље коју представља?

Добар дипломата треба да буде убедљив у изношењу својих ставова, а прецизан и истинит у преношењу информација својој централи. У извештајима не сме да ублажава или крије оно што је чуо, нити да их улепшава како би се допао надређенима, јер прекрајање истине доводи до погрешних закључака и често лоших одлука у земљи. Мора да буде саговорник којем се верује и којег цене. Не сме да пласира неистине, јер ће бити брзо дисквалификован и од саговорника, а с временом и од читавог дипломатског кора. Да буде спреман и да смислено импровизује одговор, уколико нема јасан став из земље, што није редак случај. Мора одлично да познаје прилике у својој земљи, као и у држави у којој је акредитован, њене обичаје и језик и укупну међународну ситуацију.

Отуд је неопходно, што многе земље чине, да се амбасадор годину дана пре одласка на дужност темељно припрема. Да се припрема за сваки разговор, да га антиципира и усмерава у жељеном правцу. Да схвати шта је интерес саговорника и укаже да би и његова страна имала одређену корист у акцији за коју се залаже. Неefикасно је да му износи само свој интерес, већ да га заинтересује и за његову позицију. Јер, свако жели да оствари неку корист.

Добро је да дипломата буде занимљива особа која привлачи пажњу, али и добар слушалац, уљудан, но не и снисходљив, поготово не према представницима великих држава. Дипломатски посао је занат и треба да га оба-

вљају професионалци, каријерне дипломате. У изузетним случајевима, када је потребно неко посебно стручно знање могу се укључити и експерти за ту област. Дипломате треба да буду непартијске личности, како би очувале непристрасност и објективност у раду.

Реална моћ дипломате генерално није велика, јер се све значајне одлуке доносе на политичком врху у централама. Његов рад може да усмерава доношење одлука на обе стране, али коначне одлуке се доносе у склопу различитих интереса у главним градовима. Ипак, када је потребно брзо реаговање, или када је за обе стране ситуација нејасна, амбасадор може да одигра и пресудну улогу.

Предаја акредитива председнику НР Кине
Presentation of credentials to the President of the PRC China

Добра основа за литературу

Аутор сте више књига. Пружа ли дипломатска служба добре услове за писање и остварење списатељског дара?

Дипломатска служба, као и свака друга, захтева доста времена. Она нема фиксно радно време, често сте ангажовани по читав дан, а мислима, углавном, стално. Зависи од вас како ћете искористити тзв. слободно време и колико сте стваралачки амбициозни. Често се о догађајима који су се десили у иностранству, или инспирисани животом у њему пише у мирнијим временима, по повратку кући. Али, несумњиво да дипломатска служба, испуњена бројним путовањима, сусретима и догађајима, даје добру основу и подстрек за стваралачку надоградњу. То су потврдили бројни примери дипломата писаца, који су били каријерни службеници, или провели значајан део свог живота у дипломатској служби, а истовремено се остварили као велики писци, нпр. Иво Андрић, Милан Ракић, Јован Дучић, Милош Црњански, Растко Петровић, Сент Џон Перс, Лоренс Дарел, Октавио Паз...

New technological inventions have facilitated and accelerated communication between the main political decision makers and this direct connection has diminished the exclusive nature of diplomacy. However, diplomats are still needed. There is no doubt that persons who have spent years on the ground can better understand the circumstances in a certain country, to plan and share the desired information more easily and efficiently or to establish direct contacts with potentially useful persons. Internet, phones, social networks still cannot replace diplomatic work. The world is changing rapidly and substantially, but there is still a need for the essence of diplomacy – a fine, enduring, and intricate filigree – says former Serbian ambassador to PR China, non-resident ambassador to Pakistan, Mongolia and North Korea and head of Serbian mission to NATO, Miomir Udovički, in conversation with “Dipos” magazine.

Generally speaking, what makes a good diplomat? How big are their real powers in advocating the interest of the country they represent?

Good diplomats should be persuasive in presenting their attitudes and also precise and authentic in conveying information to their home country. They must not alleviate or hide anything that they heard, or embellish anything to appease their superiors, because meddling with the truth leads to false conclusions and often poor decisions. They need to be persons that are trusted and appreciated. They must not use un-

truths, or their interlocutors and the entire diplomatic corps would quickly disqualify them. They also need to be ready to give meaningful improvised answers if there received no clear instructions from their home country, which does actually happen. They need to have an excellent knowledge of the circumstances in their own country and in the country where they are serving, including their customs and language, as well as the overall international situation.

That is why it is necessary, and many countries do this, for an ambassador to thoroughly prepare for a whole year before going to their duty. They need to get ready for every conversation, to anticipate and guide it towards the desired outcome. They need to understand the interests of the other person and demonstrate that their side would also benefit from the action they are advocating. It would be inefficient to only present one's own interest; rather, the diplomat needs to also listen to the other person's position because everyone wants to benefit.

It is good for a diplomat to be an interesting individual that attracts attention, but they also have to be a good listener, kind, but not a flatterer, particularly not with the representatives of big countries. Diplomacy is a craft and should be performed by professionals, career diplomats. In extreme cases, when some technical knowledge is required, the experts for a specific field can also be included. Diplomats should not be members of any political party; they have to preserve their impartiality and objectivity in all of their efforts.

In principle, the real power of diplomats is not too significant, because all the significant decisions are made at the political top in the respective countries. Their efforts can guide decision making on both sides, but the final decisions are made in line with different interests in the capital cities. Still, when it is necessary to react quickly, or when the situation is unclear for either side, the ambassador can play a crucial role.

You used to be the ambassador in Beijing, where the Chinese magazine Press News chose you as the press person of 2012. What are the challenges of serving as a diplomat in a country with a totally different cultural environment compared to Serbia, such as China?

While working in Beijing where I served as ambassador between 2006 and 2016, and in understanding China in general, it was helpful that I had been there before on two different occasions: in 1981 and 1982 I attended post-graduate studies, and between 1985 and 1989 I worked as the second secretary in our embassy. Before that, I studied the Chinese language in Belgrade, at the Kolarac Institute and at the Faculty of Phi-

Good Grounds for Literature

You have written several books. Does diplomatic service create good conditions to exercise one's gift for writing?

The diplomatic service, like any other, takes a lot of time. There are no fixed working hours, you are often busy for whole days, and your thoughts are usually always occupied. It is up to you to decide how you will use your so-called spare time, depending on your creative ambitions. Often, people write about events that happened abroad, or use the time spent elsewhere as an inspiration for writing once they come back to a more peaceful environment. However, it is certain that the diplomatic service, filled with many travels, meetings, and events, provides a good basis and an incentive for creative development. This is evidenced by the many career diplomats who were writers or the great writers who spent a significant portion of their life in diplomatic service, such as Ivo Andrić, Milan Rakić, Jovan Dučić, Miloš Crnjanski, Rastko Petrović, Saint-John Perse, Lawrence Durrell, Octavio Paz, to name a few

RS

Били сте амбасадор у Пекингу, где вас је кинески часопис Press News прогласио за новинску личност године 2012. Које изазове носи дипломатска служба у земљи сасвим другачијег културолошког круга у односу на Србију, каква је Кина?

Током рада у Пекингу, где сам као амбасадор био од 2006. до 2013, али и разумевању Кине уопште, помогло ми је што сам претходно два пута тамо боравио у различитим улогама: 1981. и 1982. био сам на постдипломским студијама, а од 1985. до 1989. радио сам као други секретар у нашој амбасади. Претходно сам кинески језик учио у Београду, на Коларцу и Филолошком факултету. Та различита искуства у веома различитим временима и ситуацијама доста су ми помогла у сагледавању Кине. Кинески званичници су знали да кажу како добро познајем њихову земљу, а ја сам одговарао, без лажне скромности, да ни сопствену земљу не познајем у потпуности, а камоли Кину. И данас стално сазнајем понешто ново о њој, а посебно је тешко пратити њен стални и брзи напредак и трансформацију.

Издајате ли посебно неки успех који сте постигли током службовања?

Издвојио бих успостављање стратегијског партнерства између Србије и Кине 2009, на предлог наше амбасаде, чиме је Србија постала прва земља из централне и источне Европе са таквим статусом. У Кини ми је њихова највећа издавачка кућа превела и објавила роман "Истоку на Запад". Много сам путовао, много људи упознао и доста тога научио. Између осталог, да је у животу потребно стрпљење и избегавање наглих и прераних закључака.

Утисак је да се прилике у свету свакодневно усложњавају, при чему су у средишту пажње војни савези. Имајући у виду да сте били шеф Мисије Србије при НАТО, какав је поглед из Брисела на војну неутралност Србије?

Руководство НАТО је поштовало војну неутралност Србије. То су износили јавно веома често, а и у разговорима су то понављали. Нису вршили притиске да Србија постане члан. Не знам да ли је било притисака из престоница великих земаља према нашем руководству, али у Бриселу то нису чинили. Оно што је њих занимало је да ли се и са другом страном – Русијом – придржавамо исте доктрине. Ми смо инсистирали на партнерству, транспарентности и узајамној користи, што су и они прихватили. Различите ставове смо имали само око Косова и Метохије. Треба имати у виду да је НАТО само скуп земаља различитих интереса

и да и о КиМ постоје различити ставови међу чланицама НАТО. Нажалост, оне најјаче, које и доминирају у доношењу одлука, признале су независност КиМ.

Генерално, бити неутралан и самодовољан, те не зависити од воље других држава, најбоље је. Исто важи и за војну неутралност. То је, пре свега, политичка одлука и не доноси никакве међународне гаранције. Доноси се на основу процене с које стране и колика опасност прети, и колико је држава, односно да ли је уопште у стању да сачува своје виталне животне интересе, ослањајући се само на сопствени војни, економски и људски потенцијал. Међународна ситуација се стално мења, па самим тим и потенцијалне опасности. У политици ништа није вечито, неопходно је непрестано објективно испитивати претње и процењивати колико можемо да им се одупремо, шта добијемо, а шта губимо у случају приступања неким савезима. Јер, никада једно без другог не иде. У проценама мора да се руководи рациом, а не сентиментом. Најбољи пример су Шведска и Финска које су се до пре неколико година чврсто држале војне неутралности, али су, ипак, одлучиле да уђу у НАТО.

Како реално изгледа свакодневица амбасадора у иностранству?

Око дипломатског посла и дан-данас има доста мистике и заблуда. И даље се везује углавном за гламур, слободно време, путовања и лагодан живот, који, скоро свако може да обавља, ако је мало срећан или има неку везу, док се, на пример, од пилота и лекара очекује да буду искључиво истински професионалци. А дипломатија је занат, за који је потребно много рада, припрема, учења. Посао, који је у добром делу уобичајен, једноличан. Колико сам само провео времена по аеродромима, чекајући и испраћајући делегације, припремајући меморандуме, подсетнике, извештаје. Занимљив је запис Милоша Црњанског пошто је задивљен гледао цркву Санта Марија дела Салуте: "Ето због таквих тренутака сам отишао у иностранство и у једну службу за коју се мисли да је само помпа и парада, а која је и тешка и тужна и глупа и слабо плаћена."

Но, има она и своју другу страну, која омогућава више слободе и у радном времену и у начину рада. Разговори са занимљивим саговорником, поготово када желиш да га заинтересујеш за ставове које износиш или да дођеш до неке информације срж су овог посла, када си препуштен самом себи и својим способностима. Свакако да је и предност стално упознавање земље у којој службујеш, нових људи, обичаја и предела.

ТЕХНИКА СЕ МЕЊА, АЛИ НЕ И СУШТИНА

Промену технике, али не и суштине, видимо и у инструментима дипломатије. Тако се, на пример, не може поредити некадашњи дипломатски протокол са данашњим, али борба за престиж и заузимање што боље позиције на скуповима је и те како присутна. Имамо забележен занимљив случај да су се у 17. веку сукобили пратиоци шпанског и француског амбасадора у Лондону око поретка амбасадорских кочија, што је изазвало смрт 12 људи и бројне повређене. И данас је присутно то стално надметање, само без кочија и без губљења глава, али не и каријера – подсећа Удовички.

TECHNIQUE MAY CHANGE, BUT NOT THE ESSENCE

We see a change of technique, but not of essence in the diplomatic tools, too. You could, for example, never compare the former diplomatic protocol with that of today, but the fight for prestige and a better position in meetings is still very much relevant. There was an interesting case in the 17th century when the companions of the Spanish and French ambassadors fought in London over the positioning of the ambassadors' carriages, which led to the death of 12 people and many injured. This competition still exists, though there are no carriages and no lives are lost – only careers, states Udovički.

lology. These experiences in very different times and situations were very helpful to understand China. Chinese officials used to say that I knew their country very well and I answered, without false modesty, that I did not even know my country entirely, let alone China. Even today I still learn new things about it, and it is not easy at all to follow its constant and speedy progress and transformation.

Was there a specific success story during your service?

I would highlight the establishing of the strategic partnership between Serbia and China in 2009, at the proposal of our embassy, which made Serbia the first country from central and east Europe with such a status. The largest publishing house in China translated and published my novel *From the East to the West*. I travelled a lot, I met many people and learned many new things including the lesson that life requires patience and that we should refrain from making sudden and premature conclusions.

It seems that global circumstances are getting more complicated each day, with military alliances being the focus of attention. Seeing that you were head of Serbia's mission to NATO, how does Brussels see the military neutrality of Serbia?

NATO leadership has respected Serbia's military neutrality. They have often spoken about this publicly and repeated this in conversations. They have not pressured Serbia into joining. I do not know if there were any pressures from capitals of big countries on our leadership, but there was none of that in Brussels. They were interested in learning whether we followed the same doctrine also with the other side – Russia. We insisted on partnership, transparency, and mutual benefit, which they also accepted. We only had differing opinions about Kosovo and Metohija. It should

be remembered that NATO is just an association of countries with different interests and that there are different opinions about Kosovo and Metohija even among NATO member countries. Unfortunately, the strongest ones, which dominate the decision making, have recognised the independence of Kosovo and Metohija.

Generally speaking, it is best to be neutral and self-sufficient, to avoid depending on the will of other countries. The same applies for military neutrality. This is, most of all, a political decision and requires no international guarantees. It is made based on the assessment of potential threats and how much the country, or if at all, is able to preserve its vital interests, relying only on its military, economic and human potential. The international situation keeps changing as do the potential threats. Nothing lasts forever in politics. It is necessary to constantly objectively evaluate threats and assess how much we can resist, what is it that we get or lose if we join an alliance. Because there are always pros and cons. Such evaluations need to be made rationally, not emotionally. The best example are Sweden and Finland, which until a few years ago firmly abided by military neutrality but have ultimately decided to join NATO.

What does the daily routine of an ambassador abroad look like in reality?

There is still a lot of mystification and confusion about the diplomatic profession. It is still mostly connected with glamour, free time, travel, and an easy life. People still believe that almost anybody could be a diplomat if they are lucky enough or know the right people, whereas pilots and doctors are expected to be professionals. And diplomacy is a craft, which requires plenty of effort, preparation, learning. It is a job which is largely ordinary, mundane. I have spent so much time on airports, welcoming and seeing off delegations, preparing memorandums, reminders, reports. There is an interesting quote by Miloš Crnjanski who once said, while gazing upon the Santa Maria Della Salute in Venice, "This is why I went abroad to perform a task which people think is all show and fanfares, but which is in fact difficult, stupid and poorly paid."

However, there is also the other side of the coin, which means that you have more freedom in work time and methods. Talking to interesting persons, especially when you want to win them over with your attitudes or when you want to arrive at certain information is the essence of this job, and in such times, you are left to your own devices. Another advantage is getting to know the country in which you serve, as well as new people, customs, and landscapes.

RS

Разговор с амбасадором Републике Кипар, Андреасом Фотијуом, одвија се у атмосфери која је оличење топлих односа између Србије и Кипра. Од почетка је јасно да је амбасадор Фотију свесрдно прихватио Београд и да се осећа као код куће међу нашим људима и на улицама – што је осећање које има велику тежину имајући у виду дугогодишње пријатељство и узајамно поштовање између наша два народа. Овај интервју, обележен осећајем препознавања и лакоћом, не само што је одраз личног путовања амбасадора већ и дубоких веза које историјски спајају Србију и Кипар и дају контекст за разговор о сарадњи, култури и заједничкој будућности.

Србија и Кипар имају изузетну сарадњу која је нарочито видљива у две кључне области. Прва је снажна подршка Кипра приступању Србије Европској унији. Друга се односи на посвећеност Кипра поштовању суверености и територијалног интегритета наше земље. Како бисте описали утицај ових аспеката сарадње на односе између наших земаља?

Оснoв српско-кипарских односа је наше заједничко поштовање међународног права, суверенитета и територијалног интегритета. Ова заједничка посвећеност нас чини снажним заступницима наших интереса на глобалној позорници. Кипар је од самог почетка искрено подржавао тежње Србије да постане део Европске уније, сматрајући да је чланство Србије од суштинског значаја за јединство и интегритет Европе. Наша подршка није само дипломатска, већ је заснована на веровању да ће укључивање Србије у ЕУ поправити квалитет живота њених грађана и ојачати европски пројекат. Истовремено, Кипар чврсто подржава сувереност и територијални интегритет Србије по питању Косова и Метохије, што је одраз нашег непромењеног става о поштовању националних граница. Узајамна подршка постоји још од времена када је Србија подржавала Кипар, нарочито од када је моја земља подељена 1974.

**АНДРЕАС ФОТИЈУ,
АМБАСАДОР РЕПУБЛИКЕ КИПРА**

Партнерство засновано на заједничким вредностима

**ANDREAS PHOTIOU,
AMBASSADOR OF THE
REPUBLIC OF CYPRUS**

Partnership Based on Shared Values

Осим у сарадњи у области одбране, сада се више усредсређујемо и на економске везе, нарочито у инвестицијама, трговини и туризму

Moving beyond defense cooperation, we are now focusing more on economic ties, particularly in investment, trade, and tourism

EN

Conversation with Ambassador of the Republic of Cyprus Andreas Photiou unfolds in an atmosphere that mirrors the warmth of the relationship between Serbia and Cyprus. From the outset, it's clear that Ambassador Photiou has embraced Belgrade wholeheartedly, feeling at home among its people and streets—a sentiment that resonates deeply given the longstanding friendship and mutual respect between our two nations. This interview, characterized by a sense of familiarity and ease, not only reflects the ambassador's personal journey, but also the profound bonds that have historically united Serbia and Cyprus, setting the stage for a discussion on cooperation, culture, and shared futures.

Serbia and Cyprus share excellent cooperation, especially highlighted in two key areas. The first is Cyprus's strong support for Serbia's accession to the European Union. The second pertains to Cyprus's commitment to respecting the sovereignty and territorial integrity of our country. How would you describe the impact of these aspects of cooperation on the relations between our countries?

The foundation of the Serbia-Cyprus relationship is our mutual respect for international law, sovereignty, and territorial integrity. This shared commitment has made us strong advocates for each other's causes on the global stage. Cyprus has been a staunch supporter of Serbia's aspirations to join the European Union from the start, seeing Serbia's membership as essential to the unity and integrity of Europe. Our support is not just diplomatic; it's based on the belief that Serbia's inclusion in the EU will enhance the quality of life for its citizens and strengthen the European project. At the same time, Cyprus has firmly supported Serbia's sovereignty and territorial integrity regarding Kosovo and Metohija, reflecting our unchanging stance on respecting national boundaries. This mutual

RS

године. Непрекинуто залагање Србије да се постигне споразум у складу с резолуцијама Савета безбедности Уједињених нација одраз је наше дубоке, узајамне подршке. Ова принципијелна сарадња између наших земаља довела је до дубоког поверења, што наш однос чини јачим од обичног савезништва јер је у питању партнерски однос укоренењен у заједничким вредностима и историји.

Сведоци смо интензивирања сарадње у области одбране између наших земаља у последњих неколико година. Можете ли да објасните природу ове сарадње и како је оцењујете у смислу дугорочних користи за обе земље?

Од 2010. године, Кипар и Србија развијају значајну сарадњу у области одбране, која је утемељена у споразумима о заштити осетљивих информација и свеобухватном билатералном одбрамбеном програму који се на годишњем нивоу обогаћује. Овај оквир је довео до интензивне сарадње и обука припадника наших оружаних снага, што се проширило и на трилатералне споразуме са Грчком, чиме је наглашена јединствена блискост наших односа. У практичном смислу, наша сарадња обухвата заједничке обуке, вежбе и набавку војне опреме из Србије. И док су детаљи о овим активностима поверљиви, јасно је да нашу сарадњу покреће узајамна посвећеност јачању наших одбрамбених способности. Имајући на уму величину Кипра и ограничене војне капацитете, одбрамбена индустрија Србије нуди иновативна решења која су усклађена с нашим потребама.

Имајући у виду глобалне конфликте који се јављају у многим деловима света, каква је тренутно безбедносна ситуација на источном Медитерану, посебно у контексту кључне улоге овог региона за безбедност Европе?

Кипар стоји као бастион стабилности у регионалним конфликтима, укључујући тренутно насиље између Израела и Хамаса и раније тензије у Сирији. Као земља чланица

И мој отац је имао велику улогу у допремању помоћи са Кипра у Србију

ЕУ која је најближа овом подручју, Кипар носи кључну одговорност за подстицање мировних решења и достављање хуманитарне помоћи у зоне конфликта. Кипар одржава отворени дијалог са свим земљама у региону и користи своју стратешку позицију да иницира хуманитарне пројекте. Једна од таквих иницијатива је пројекат Амалтеа, који има за циљ да се успостави морски коридор од Ларнаке до Газе, што би олакшало испоруку хуманитарне помоћи упркос логистичким изазовима које носи даљина и мањак лучке инфраструктуре у Гази. Текуће насиље довело је до великог губитка невиних живота и нагласило хитну потребу за миром и стабилношћу у региону. Кипар се залаже за међународни допринос како би се очувала стабилност и позива на прекид насиља и повратак за преговарачки сто. Европска унија са својим глобалним партнерима активно ради на стварању услова који би довели до мира и стабилности у овој стратешки важној области.

Недавна званична посета председника Републике Кипар Београду била је прилика да се додатно ојачају кључни темељи наше политике на основу традиционалних, блиских и пријатељских односа. Које нове области и теме су биле предмет недавно потписаних билатералних споразума и меморандума?

Недавна званична посета председника Републике Кипар Београду истакла је дубоку везу између Кипра и Србије, даље јачајући наш однос утемељен у дугорочном пријатељству и заједничкој подршци. Ова прилика не само што је поново потврдила наше блиске везе већ је и представила нове прилике за сарадњу, што је истакнуто потписивањем неколико Меморандума о разумевању у

важним областима као што су образовање, наука, иновације и напредне технологије. Успостављање међувладиног савета између Србије и Кипра, што је привилегија коју имају још само Египат и Грчка, оличење је дубине наших односа. Осим тога, потписани су споразуми који имају за циљ да ојачају сарадњу између наших дипломатских академија, што шири обухват нашег партнерства. Осим у сарадњи у области одбране, сада се више усредсређујемо и на економске везе, нарочито у инвестицијама, трговини и туризму – областима које имају велики потенцијал за заједничку корист. Да бисмо то подстакли, иницирамо програме пословне размене и планирамо доласке кипарских компанија у Србију да истраже нове могућности, што даље јача наше економске и културне везе.

Србија дугује велику захвалност Кипру на снажној подршци коју је добила током 90-их година када је наша земља била под међународним санкцијама. Како видите могућности за изградњу још јачих братских односа у будућности?

Морам да признам да је један од фактора за моју кандидатуру за долазак у Београд био дубоко личне природе. Мој покојни отац је имао велику улогу у допремању помоћи са Кипра у Србију у тим изазовним временима. Кипарско друштво је одувек одржавало блискост са нашим пријатељима из Србије, што је веза која је превазилазила међувладине или политичке интеракције и била је дубоко укоренењена у саосећању кипарске јавности. Осим тога, снажни кипарски синдикати су нам омогућили да пошаљемо велики број пакета са здравственом помоћи и медицинском опремом, као и храну и лекове. Такође смо покренули програме да дочекамо децу из Србије на Кипру са жељом да очувамо окружење које је многе Србе охрабрило да нађу себи нови дом на нашем острву. Ова топлина и блискост коју су Кипрани испољили према српском народу поставила је темељ за дубоке друштвене

support extends to Serbia's backing of Cyprus, especially considering the division of my country since 1974. Serbia's consistent advocacy for a settlement in line with United Nations Security Council resolutions shows our deep, reciprocal support. This principled cooperation between our countries has cultivated a profound trust, making our relationship much more than a mere alliance; it's a partnership rooted in shared values and history.

We have witnessed an intensification of defense cooperation between our countries in recent years. Could you explain the nature of this cooperation and how you assess it in terms of long-term benefits for both countries?

Since 2010, Cyprus and Serbia have developed a robust defense cooperation, grounded in agreements for protecting sensitive information and a comprehensive bilateral defense program that is enriched annually. This framework has facilitated an intense schedule of cooperation and training among our armed forces, extending even to trilateral engagements with Greece, underscoring the unique closeness of our relationship. In practical terms, our cooperation encompasses joint training sessions, exercises, and the procurement of Serbian military equipment. While specifics on these activities remain confidential, it's clear that our collaboration is driven by a mutual commitment to enhance our defense capabilities. Given Cyprus's size and limited military capacity, Serbia's defense industry offers innovative solutions that align with our needs.

Given the global conflicts occurring in many parts of the world, what is the current security situation in the Eastern Mediterranean, especially in the context of this region's key role for the security of Europe?

Cyprus stands as a bastion of stability amidst neighboring conflicts, including the ongoing violence be-

tween Israel and Hamas, and previously, tensions in Syria. As the EU member state closest to these areas, Cyprus shoulders a critical responsibility to foster peace and ensure humanitarian aid reaches conflict zones. Cyprus maintains open dialogue with all regional countries, leveraging its strategic position to initiate humanitarian projects. One such initiative is the Amalthea project, aimed at establishing a sea corridor from Larnaca to Gaza, facilitating the delivery of humanitarian aid despite the logistical challenges posed by the distance and Gaza's lack of port facilities. The ongoing violence has resulted in significant loss of innocent lives, underscoring the urgent need for peace and stability in the region. Cyprus advocates for international efforts to foster stability, urging a cessation of violence and a return to negotiations. The EU, alongside global partners, is actively working to create conditions conducive to peace and stability in this strategically important area.

The recent official visit of the President of the Republic of Cyprus to Belgrade provided an opportunity to further solidify the key foundations of our policy, based on traditional, close, and friendly relations. What new areas and topics have been the subject of recently signed bilateral agreements and memorandums?

The recent official visit of the President of the Republic of Cyprus to Belgrade underscored the profound connection between Cyprus and Serbia, further cementing our relationship grounded in longstanding friendship and mutual support. This occasion not only reaffirmed our close bonds but also introduced new avenues for collaboration, highlighted by the signing of several

My father played a significant role in delivering aid from Cyprus to Serbia

Memorandums of Understanding (MoUs) in emerging fields such as education, science, innovation, and advanced technologies. The establishment of an intergovernmental council between Cyprus and Serbia, a privilege shared with only Egypt and Greece, signifies the depth of our relations. Additionally, agreements aimed at enhancing cooperation between our diplomatic academies have been signed, broadening the scope of our partnership. Moving beyond defense cooperation, we are now focusing more on economic ties, particularly in investment, trade, and tourism—areas identified for their high potential for mutual benefits. To facilitate this, we're initiating business exchange programs and planning missions for Cypriot businesses to explore opportunities in Serbia, further solidifying our economic and cultural connections.

Serbia owes a great debt of gratitude to Cyprus for the strong support it provided during the 1990s when our country was under international sanctions. How do you see the possibilities for building future and even stronger fraternal relations?

I must admit, one of the driving forces behind my application to come to Belgrade was deeply personal. My late father played a significant role in delivering aid from Cyprus to Serbia during those challenging times. The Cypriot society has always maintained a close kinship with our Serbian friends, a connection that transcended governmental or political interactions and was profoundly rooted in the compassion of the Cypriot public. Additionally, Cyprus's strong trade unions enabled us to send numerous shipments of healthcare and medical equipment, as well as food and medicine. We also initiated programs to host Serbian children in Cyprus, fostering an environment that encouraged many Serbs to seek a new home on the island. This warmth and camaraderie displayed by the Cypriots towards the Serbian people laid the foundation for deep, societal bonds,

RS

везе и довела до успостављања активне српске заједнице на Кипру. Ова заједница се у међувремену добро интегрисала и представља сведочанство о трајном пријатељству између наших народа.

Шта је то што је заједничко за наше народе и културе? Шта нас, по Вашем мишљењу, највише повезује?

Тачно је да постоји дубок осећај припадања и сличности у менталитету наших народа, што је моју амбасадорску улогу учинило привилегијом и радом. Близкост која је својствена Кипранима и Србима, као и узајамно разумевање, у великој мери олакшавају мој посао, јер природно стичем поверење овдашњих људи. Од мојих првих тренутака овде, одмах сам осетио осећај припадности, углавном због великих сличности између наших култура и народа. Врућина коју сам осетио по свом доласку прошлог јула подсетила ме на Кипар, с изузетком мора. На дом су ме подсетили и кулинарски специјалитети које сам пробао. Српска кухиња, захваљујући својој разноврсности и јелима сличним нашим, од месних гозби до пасуља и сарме, премошћује све разлике између наших гастрономских традиција. Али и више од хране, највише ми одговарају отвореност и живот људи. Жива атмосфера Београда, где људи уживају у вечерњим изласцима или натенане пију кафу у кафићима подсећа ме на медитерански начин живота у Никозији и другим кипарским градовима, што указује на заједнички етос. Наша заједничка религија, као и историјски и културолошки наративи још нас више вежу и продубљују овај осећај повезаности.

Оба наша народа су такође веома гостопримљива. Тако да вероватно сматрате нашу престоницу добрим домаћином.

Свакако, Београд се показао као изузетан град домаћин. Од првог дана, осетио сам изузетну лакоћу с којом сам могао да се препустим његовом ритму. Станујем у делу града

који се истиче густим зеленилом и лепотом, што ми улепшава свакодневни живот. Топлина Београђана, укључујући градске званичнике и многе појединце које сам имао задовољство да упознам током првих месеци свог мандата усадили су у мене дубок осећај одомаћености. Пријатељство и живахност Београда га чине потпуно јединственим јер живи и дању и ноћу, што ме подсећа на наше градове на Кипру, који врве од догађања не само лети већ и целе године.

Имате ли нека омиљена места у Београду или их још увек истражујете?

Јако сам заволео Калемегдан, нарочито због привлачности коју осећам током шетњи у касно поподне док уживам у задивљујућем заласку Сунца изнад двеју река. Очарава ме шарм Дорћола и старог града када се туда шетам и подсећа ме на разне друге велике европске градове, који имају јединствен осећај.

То ме наводи да Вас питам како се осећате због тога што „Дипос“ и Република Кипар обележавају пола века сарадње ове године? Имајући на уму да Амбасада Кипра користи зграду у Дипломатској колонији још од 1974, можете ли да поделите с нама своју оцену ове дугогодишње сарадње, нарочито са становишта корисничког искуства једног амбасадора који живи и ради у Дипломатској колонији?

Овај јубилеј не само да истиче трајност нашег партнерског односа већ и наглашава изузетан ниво услуге и подршке коју смо добили. Од самог почетка, наша амбасада и резиденција биле су лоциране у Дипломатској колонији, што сведочи о нашој блиској и успешној сарадњи са „Дипосом“. Током протеклих година, када су се увећавале потребе амбасаде, наш однос с „Дипосом“ се мењао и увек је био праћен чврстом подршком и одговарањем на све наше потребе. Наша сарадња с „Дипосом“ је увек била задовољство. Они су више од

пружалаца услуга, прави су пријатељи и сарадници. Ова резиденција има посебно место у мом срцу јер није само моја званична резиденција, већ и друга кућа моје трогодишње кћерке. Она је провела значајан део свог детињства овде, што ми овај простор чини драгим и незаборавним. Наша изузетна сарадња с „Дипосом“ превазилази професионалне везе; она је утиснута у мој лични живот јер подижем кћерку у овој средини. Њихов квалитетан рад и стална подршка су нам омогућили да организујемо бројне догађаје и окупљања, што је додатно обогатило наш дипломатски рад.

Имајући у виду да Кипар постаје све популарнија дестинација за наше грађане, делом и због добре повезаности авионским линијама, шта је то што Кипар нуди туристима из Србије? Има ли простора да се додатно ојачају ове везе?

Охрабрујуће је видети да тренд српских туриста на Кипру расте. Током 2023. године, било је преко 40.000 посетилаца, што потврђује да постоји боља повезаност летовима. Осим осунчаних плажа и пријатне климе, привлачност Кипра лежи у његовој гостољубивости без премца и дубоко укорененим везама са Србијом. Наше гостопримство, наслеђе наше богате историје, посебно је видљиво у планинским селима где локалци отварају своја врата гостима, у правом духу кипарске тоpline. Кипар не нуди само луксузне боравке у хотелима и одмор на плажи, већ и повезивање са локалном заједницом, истраживање богатог ткања наше културе, заједничке верске локалитете, и уживање у разноврсној кипарској кухињи која одговара сваком укусу. Ипак, оно што по чему је Кипар јединствена дестинација за српске туристе је аутентичан осећај гостопримства који проистиче из нашег менталитета. То је наша највећа предност у односу на конкуренцију и темељ на ком можемо да изградимо још јаче везе међу нашим људима.

leading to the establishment of a vibrant Serbian community in Cyprus. This community has since become well-integrated and is a testament to the enduring friendship between our nations.

What elements do you consider common to our peoples and cultures? What, in your opinion, connects us the most?

Indeed, there's a profound sense of belonging and similarity in mentality between our peoples, which has made my role as ambassador both a privilege and a joy. The inherent closeness and mutual understanding between Cypriots and Serbians greatly facilitate my duties, as earning their trust comes naturally. From my very first moments here, I felt an immediate sense of belonging, largely due to the striking similarities between our cultures and peoples. The sweltering heat upon my arrival last July was reminiscent of Cyprus, save for the absence of the sea. Yet, the culinary delights I've encountered have offered a taste of home. Serbian cuisine, with its rich variety and dishes akin to our own, from meaty feasts to beans and sarma, bridges any distance between our gastronomic traditions. But beyond the food, it's the openness and vibrancy of the people that resonate the most with me. Belgrade's lively atmosphere, where people enjoy the night or relish their coffee at cafes in a manner that mirrors the Mediterranean lifestyle of Nicosia and other Cypriot cities, underscores a shared ethos. Our common religion and the historical and cultural narratives that bind us further deepen this connection.

Both of our people are also very welcoming to all the guests. So you probably consider our capital city as a good host.

Certainly, Belgrade has proven to be an exceptional host city. From my very first day, the ease with which I could immerse myself into its rhythm was remarkable. I reside in a neighborhood that boasts both lush greenery and beauty, enhancing my

day-to-day life. The warmth of Belgrade's people, including city officials and the many individuals I've had the pleasure of meeting during these first months of my tenure, has instilled in me a profound sense of home. Belgrade's friendliness and its ever-vibrant nature render it truly unique, alive both night and day, reminiscent of our own cities in Cyprus, bustling not just in summer but all year round.

Do you have some favorite spots in Belgrade already, or are you still exploring?

I've grown quite fond of Kalemegdan, especially its allure during the late afternoon walks and the breathtaking sunsets over the rivers. The charm of walking through Dorćol downtown and the old city captivates me, evoking a sense of being in places as diverse as other major European cities, each turn offering its unique vibe.

That leads me to ask you how do you feel about fact that Dipos Company and the Embassy of the Republic of Cyprus are marking half a century of cooperation this year. Considering that the Embassy of Cyprus has been a continuous user of a building in the Diplomatic Colony since 1974, can you share your assessment of this long-standing collaboration, particularly from the perspective of the Ambassador's user experience regarding living and working in the Diplomatic Colony.

This milestone not only underscores the enduring partnership but also highlights the exceptional level of service and support we've received. From the outset, our embassy and residence were located within the Diplomatic Colony, a testament to our close and fruitful cooperation with DIPOS. Over the years, as the embassy's needs expanded, our relationship with DIPOS evolved, always characterized by their unwavering support and responsiveness to our needs. Our experience with DIPOS has been nothing short

of satisfactory. They've been more than service providers; they've been true friends and collaborators. This residence holds a special place in my heart, as it is not just my official residence but also my three years old daughter's second home. She has spent a significant portion of her childhood here, making these premises cherished and unforgettable. Our excellent cooperation with DIPOS extends beyond professional ties; it is embedded in my personal life, as I am raising my child in this environment. Their quality work and constant support have enabled us to host numerous events and gatherings, further enriching our diplomatic endeavors.

Given that Cyprus is becoming an increasingly popular destination for our citizens, partly thanks to good air connections, what does Cyprus offer to Serbian tourists? Is there room for further strengthening these ties?

It's truly heartening to see a growing trend of Serbian tourists in Cyprus, with the numbers reaching over 40,000 visitors in 2023, a testament to improved air connectivity. Beyond the sunny beaches and pleasant climate, Cyprus's real allure lies in its unparalleled hospitality and the deep-rooted connection with Serbia. Our hospitality, a legacy of our rich history, is especially palpable in the mountain villages, where locals keep their doors open to guests, embodying the true spirit of Cypriot warmth. Cyprus offers more than just luxurious hotel stays and beach leisure; it's about engaging with the local community, exploring the rich tapestry of our culture, shared religious sites, and indulging in the diverse Cypriot cuisine that caters to all palates. However, the essence of what makes Cyprus a unique destination for Serbian tourists is the genuine sense of hospitality that comes from our mentality. This, more than anything, is our comparative advantage and the foundation upon which we can build even stronger ties between our people.

Елеганција у духу старих времена

Осим што их краси богатство фасадних украса и декоративних елемената, „Дипосове“ репрезентативне објекте одликује и висок стилски ниво ентеријера и префињеност у дизајнерском изразу

Elegance from The Old Days

In addition to their rich facades and decorative elements, “Dipos’s” landmarks are also known for their luxurious and sophisticated interior design

Монументални
ентеријер главне
просторије палате
у Улици кнеза
Милоша 14

*Monumental interior
of the main room
of the palace at 14
Prince Miloš Street*

RS

Као контраст вечном саобраћајном немиру који влада у београдској Улици кнеза Милоша, већ на елегантном степеништу унутар здања на броју 56 влада мир и академска тишина. Свега неколико корака довољно је за улазак у импозантни хол, прекривен храстовим паркетом и окружен вратима кроз која се ступа у приземне просторије, широке, високих плафона и са много светлости. Мирис дрвета и књига, уз прозачност и комфор централне просторије, овом здању дају спокој и чине га идеалним радним амбијентом.

Међуратна породична вила у строгом центру града, саграђена у класицистичком стилу, богато декорисане фасаде и префињеног ентеријера, данас је дом Италијанског центра за културу, који је користи готово две деценије. Реч је о само једној од више десетина репрезентативних објеката из портфолија непокретности којима управља и које одржава предузеће „Дипос“. Ове зграде нису само имовина, већ и драгоценци споменици прошлости Београда и сведоци његових успона и падова. Многе од њих су ремек-дела архитектуре и уметности примењене у изградњи и декорацији ових престижних објеката.

Осим што их краси богатство фасадних украса и декоративних елемената, „Дипосове“ репрезентативне објекте одликује и висок стилски ниво ентеријера и префињеност у дизајнерском изразу. Готово сви ови објекти, иако су многи саграђени пре више од века, нужно су претрпели и промене, али њихова унутрашњост и данас носи снажан печат елганције, прворазредне естетике, па и монументалности.

И сасвим кратка шетња рутом „Дипосових“ објеката и поглед у њихову унутрашњост довољни су за потврду овог утиска. Ентеријери ових кућа естетски су на подједнако високом нивоу као и њихове раскошне фасаде, које су истински украс Београда.

Класицистичко здање у Кнеза Милоша 56 одликује и готово па савршен естетски склад фасаде и његове унутрашњости. Предратна грађанска вила и данас успешно чува свој сјај, лепоту и господство. То је највидљивије у централном холу, коме монументалност даје елегантно мермерно степениште, постављено дуж зидова у енглеском стилу. Плафони су прекривени дискретном гипсаном декорацијом, које улазној аули додатно дају на монументалности. Ка унутрашњим просторијама и дворишном делу пролази се кроз лучно декорисани засвођени пролаз, који почиња на два елегантно изведена стуба од црвеног мермера. Овај пасаж води ка новом мултифункциона-

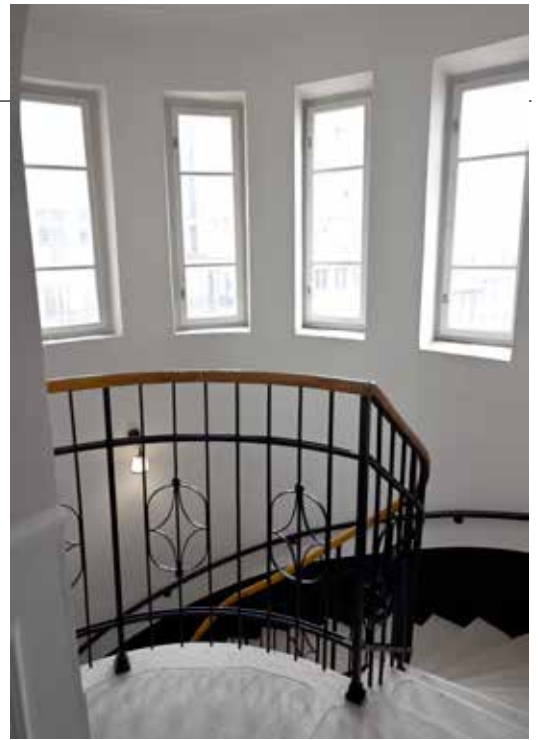
Елегантно
степениште по
идеји чувеног
руског архитекте
и дизајнера

*An elegant staircase
designed by a renowned
Russian architect and
designer*

налном објекту у дворишту куће.

Горњи ниво, на који се долази степеништем уоквиреним гелендером од дискретно декорисаног кованог гвожђа, чине просторије од којих најважније имају излаз на уличне балконе,

*Енїеријером
Красновљеве
їалайїе
доминирају
камена
сїейенишїа,
мермерне
зидне облоїе,
ковано ївожїе
и дискрејни
ускраси*

*The interior of
Krasnov's palace
is dominated by
the stone staircase,
marble wall
coverings, wrought
iron, and discrete
decorations*

In contrast with the never-ending traffic congestions on Kneza Miloša Street in Belgrade, there is peace and calm already on the elegant stairs inside the building at number 56. It takes just a few steps to enter the impressive hallway, covered with oak parquet, surrounded by doors that lead to ground-level rooms, which are wide and have tall ceilings and plenty of light. The smell of wood and books, with an airy comfort of the central room, provide a soothing sensation and make it the ideal place for work.

This interwar family villa in the very centre of the city, constructed in the style of classicism, with a richly decorated façade and sophisticated interior, is today the home of the Italian Cultural Institute, which has been using it for nearly two decades. This is just one of dozens of remarkable buildings managed and maintained by “Dipos”. These buildings are not just property, but precious monuments of Belgrade’s history and witnesses of its ups and downs. Many of them are masterpieces of architecture and art as evidenced by their prestigious design.

In addition to the diverse façade decorations and elements, “Dipos’s” representative buildings are also known for their luxurious and sophisticated interior design. Almost all of these, though many built more than a century ago, underwent certain changes, but their interior still carries a strong mark of elegance, first-class aesthetics, and even monumentality.

Just a short walk along the route of “Dipos’s” buildings and one look into their interior is enough to confirm this impression. The interiors of these houses are aesthetically on a level equal to their luxurious facades, which are a true gem of Belgrade.

The classicist edifice at 56 Kneza Miloša Street is also characterised by a nearly perfect aesthet-

ic harmony between the façade and the interior. This pre-war bourgeois villa still shines and exudes beauty and elegance. This is most visible in the central hall, which has a striking marble staircase, located along the walls, in the English style. Ceilings are covered with discrete plaster decorations, which give an additional feeling of monumentality to the lobby. A decorated arched passage leads to the interior rooms and yard, which rests on two elegant red marble pillars. This passage leads to a new multi-functional facility in the backyard.

The upper level, reached by a staircase framed with a discretely decorated wrought-iron handrail, has rooms with street-facing balconies, which are also decorated in the spirit of classicism, with replicas of ancient columns and amphorae. Everything is in its right place, and the interior of this old edifice on Kneza Miloša Street is made more beautiful by the functionality of the rooms and ease of movement through them. The wide door and large arched windows in oak colour ensure comfort and lots of natural light.

We continue exploring the interiors of “Dipos’s” buildings on the same street, somewhat closer to the city centre – at 14 Kneza Miloša Street. There we find a palace designed by the famous Russian architect and Belgrade’s tireless builder, Nikolay Krasnov. Walking around the building near the “London” crossroads is inspiring for any lover of architecture and interwar lifestyle. The interior of this four-floor building is marked by the elegance which is fully in line with the impressive academic façade.

The interior of Krasnov’s palace is dominated by the stone staircase, marble wall coverings, wrought iron, and discrete decorations. In the interior of the building, the celebrated architect decided to focus on the two interconnected cir-

RS

који су такође у духу класицизма, декорисане репликама античких стубова и амфора. Све је на свом месту, а посебној лепоти ентеријера „старе даме“ у Кнеза Милоша даје функционалност просторија и лакоћа кретања кроз њих. Широка врата, и велики лучно засвођени прозори у боји храстовине обезбеђују комфор и велику количину природног светла.

Разгледање ентеријера „Дипосових“ објеката настављамо у истој улици, али нешто даље ка центру града – у Кнеза Милоша 14. Тамо нас очекује палата коју је пројектовао чувени руски архитекта и неуморни београдски градитељ Николај Краснов. Шетња здањем недалеко до раскрснице „код Лондона“ празник је за сваког љубитеља архитектуре, али и међуратног стила живота. Унутрашњост ове четвороспратнице одликује елеганција која је потпуно у складу са импресивном академистичком фасадом.

Ентеријером Красновљеве палате доминирају камена степеништа, мермерне зидне облоге, ковано гвожђе и дискретни украси. Акцент на унутрашњости овог здања проглављени архитекта ставио је на две повезане главне просторије на високом приземљу, округле основе, и декорисане таванице која почива на јонским стубовима у средишњем

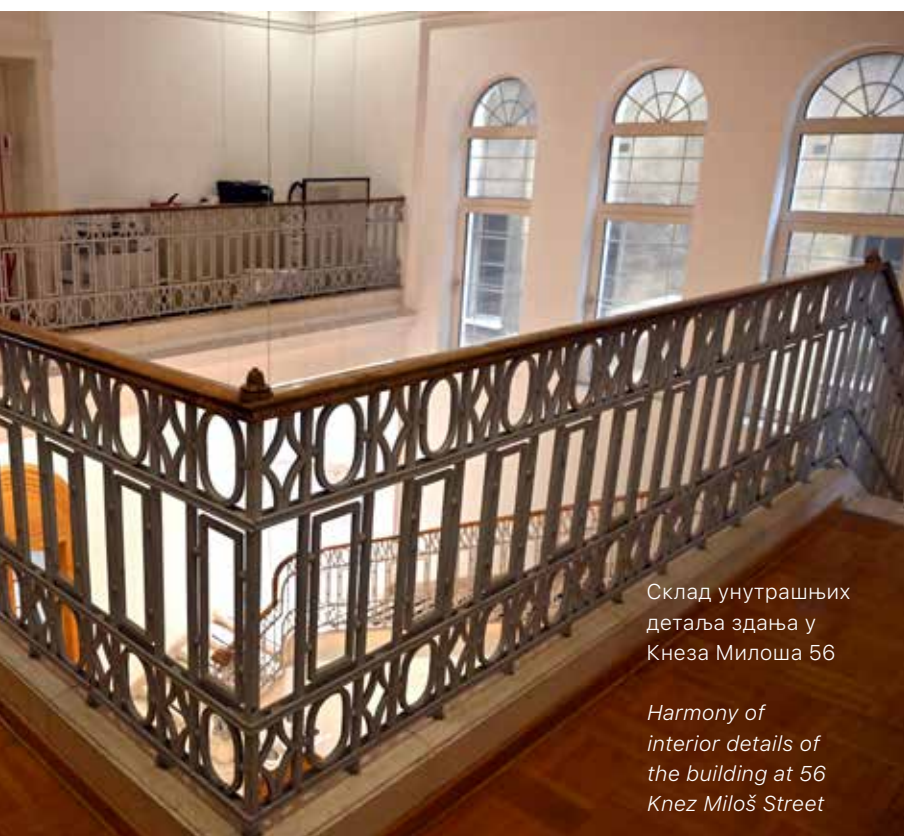
делу ауле. Поглед неминовно пада на масивно мермерно степениште које води ка некада главном простору намењеном становању, на првом спрату. Естетици посебно доприноси и ниша на степеништу, која колико доприноси монументалности толико призива и аристократски дух оличен у времену и стилу изградње и тадашњем начину живота.

Исти утисак одају и аутентични масивни овални прозори од мутног стакла старог стила, који су најефектнији украс другог спрату. Естетици посебно доприноси и ниша на степеништу, која колико доприноси монументалности толико призива и аристократски дух оличен у времену и стилу изградње и тадашњем начину живота.

У задњи део зграде који и данас, као и у време изградње, има улогу летње баште, излази се кроз застакљена трострука двокрилна врата, која централној просторији обезбеђују светлост и непосредни додир са миром унутрашњег дворишта. Пажљиви избор материјала – црни и црвенкасти гранит, гипс и дрво, ентеријеру ове истинске градске лепотице дају преко потребну топлину и стил.

Палата у Кнеза Милоша 14, којом управља предузеће „Дипос“, само је један бисер у јединственој ниски београдских објеката коју је

Склад унутрашњих
детља здања у
Кнеза Милоша 56

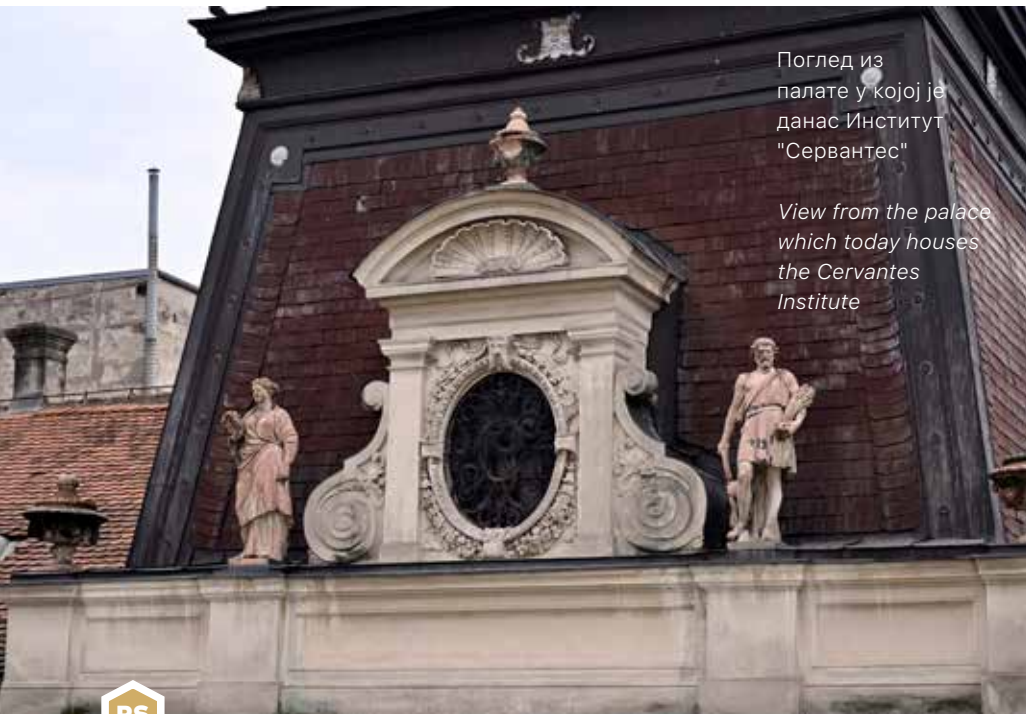
*Harmony of
interior details of
the building at 56
Knez Miloš Street*

cular main rooms on the elevated ground floor and on the decorated ceiling resting on ionic columns in the central part of the hall. The visitors are bound to notice the massive marble stairs leading to what once used to be the main residential area on the first floor. The aesthetics is especially highlighted by the niche on the stairs, which contributes to the monumentality and invokes the aristocratic spirit embodied in the time and style of construction and that old way of life.

The authentic massive oval windows made from old style frosted glass give the same impression and are the most effective decoration of the other, more modest staircase, which is discretely separated from the central room and leads to the upper levels of this impressive palace, which today houses a prestigious hotel.

The back part of the building is still used as a summer garden and can be reached through three sets of double glass doors, which provide the central room with the light and direct contact with the peaceful interior yard. A careful selection of materials – black and reddish granite, plaster and wood give a welcoming warmth and style to the interior of this true gem of the city.

The palace at 14 Knez Miloša Street, which is managed by “Dipos” is just one pearl in the

Поглед из палате у којој је данас Институт „Сервантес“

View from the palace which today houses the Cervantes Institute

RS

пројектовао Краснов. Стигавши у Србију после Октобарске револуције са звањем „царски архитекте руског двора“, добио је од краља Александра Карађорђевића задатак да Београд оплеме палатама и јавним здањима високе естетске вредности, којима је тадашња престоница Краљевине СХС оскудевала. Једна за другим ницале су импресивне грађевине: палата Министарства финансија, данашња зграда Владе Србије; палата Министарства шума и руда, данас Министарство спољних послова; Архив Србије у Карнегијевој улици; Мост краља Александра у Бранковој; Државни савет, данас Министарство финансија... Дела овог истинског уметника архитектуре су и ентеријер Дома Народне скупштине, Спомен-костурница на Зејтинлику, реконструкција Његошеве капеле...

Једна од највише фотографисаних зграда у предратном, али и послератном Београду, свакако је палата „Зора“, на углу Кнез Михаилове и Чика Љубине улице, на броју 32. Данас је у њој смештен Институт „Сервантес“ – културни центар са мисијом промовисања шпанског језика и културе.

Ово здање старо готово 120 година више пута је мењало своју намену, као и унутрашње уређење. Данашњим ентеријером доминира савремени, функционални изглед, иако дух старог времена свакако није изгубљен. Он се најбоље осећа не само у великом броју складних и функционалних салонских просторија, нити дуж складних степеништа украшених

финим дизајном гелендера, већ и на прозорима који обезбеђују врхунски угођај панораме најужег центра Београда која допире до Калемегдана. Део зграде оријентисан ка Кнез Михаиловој улици пружа јединствен поглед на фасадно богатство Задужбине Николе Спасића – ту су статуе, флорални декоративни елементи, ограде од кованог гвожђа, картуше, раскошна пластика... Оваква визура оплемењује и ентеријер некадашње „Зоре“, дајући јој препознатљиву ноту духа Фиренце или Венеције.

Када је изграђена 1904. године, била је то једна од најлепших грађевина у центру Београда. Никла је на месту раније двоспратнице, у власништву браће Константина и Николе З. Поповића, и то по пројекту архитекте Милана Антоновића, као пословно-стамбени објекат, са дућанима у приземљу и становима на вишим етажама. Поповићи су били најчувенији јувелири у предратном Београду, а златом, драгим камењем и другим драгоценостима снабдевали су чак и краљевски двор.

Током тридесетих година прошлог века, палата је доживела значајну реконструкцију и велике промене на фасади, па је првобитни изглед пројектован под утицајем барока, промењен. Декорација је сведена, скинути су бројни орнаменти, дозидана су два спрата, а све према нацрту архитекте Јанка Шафарика. После Другог светског рата зграда је добила јавну намену и све до 1999. године била је позната као Америчка читаоница. Палата „Зора“ дом је Института „Сервантес“ од 2004. године.

EN

unique treasury of Belgrade buildings designed by Krasnov. After he came to Serbia following the October revolution with the title of “imperial architect of the Russian court”, he was tasked by King Aleksandar Karađorđević to ennoble Belgrade with palaces and public buildings of high aesthetic value, which Belgrade, as the capital of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, was missing back then. He designed such impressive edifices as: the palace of the Ministry of Finance, which today serves as the Government of Serbia; palace of the Ministry of Forests and Ores, which today houses the Ministry of Foreign Affairs; the Serbian Archive on Carnegie Street; the Bridge of King Aleksandar on Brankova Street; State Council, today the Ministry of Finance, to name a few. This true artist also designed the interior of the Serbian Parliament, Memorial Ossuary at Zeitenlik, reconstructed Njegoš’s chapel, etc.

One of the most-photographed buildings in Belgrade before and after World War II, is certainly the Zora palace, on the corner of Knez Mihailova and Čika Ljubina streets, at number 32. Today, it is home to the Cervantes Institute – a cultural centre that promotes Spanish language and culture.

This nearly 120-year-old building has changed its purpose and interior design many times. Today’s interior is dominated by a modern, functional appearance, even though the spirit of old times has certainly not been lost. It is most felt not only in the many balanced and functional saloon rooms or along the harmonic staircases

decorated with a fine handrail design, but also in the windows providing a supreme panorama of the very centre of Belgrade reaching all the way to Kalemegdan. The part of the building oriented towards Knez Mihailova Street offers a unique view of the splendid façade of Nikola Spasić’s Endowment – with statues, floral decorative elements, wrought-iron fences, cartouches, rich sculptures, etc. Such a style is also present in the interior of the former Zora palace, giving it a recognisable touch of Florence or Venice.

When it was built, in 1904, it was one of the most beautiful buildings in the centre of Belgrade. It was erected in place of a former two-floor building, which used to be owned by brothers Konstantin and Nikola Z. Popović, after the design of architect Milan Antonović, as a business and residential complex, with shops on the ground floor and apartments on higher floors. The Popović family were the most famous jewellers in pre-war Belgrade and supplied even the royal court with gold, precious stones and other valuables.

During the 1930s, the palace was thoroughly reconstructed, the façade was changed, and the original baroque appearance was altered. The decorations were toned down, many ornaments were taken off, two floors were added, all in line with the designs of architect Janko Šafařík. After World War II, the building served a public purpose and until 1999 it was known as the American Corner. The Zora palace has been home to the Cervantes Institute since 2004.

БОГОН

RS

Тог 10. новембра 1974. београдској публици се први пут представило „Бијело дугме“. Горан Бреговић, у звонцарама и чизмама са високим потпетицама, пред одушевљеном, већином тинејџерском публиком, заличио је на рок звезду америчке сцене. И можда је управо то био тренутак када је бачена чаролија која је означила почетак ере „човека који ће освојити свет“. Пет деценија касније, наш саговорник је човек чији живот и каријера обухватају много више од једне димензије - он је комплексна и фасцинантна личност, баш каква је и његова музика. Као композитор филмске, позоришне и примењене музике, вођа „Оркестра за свадбе и сахране“, светски путник, глобални бренд и инспирација бројним музичарима, Бреговић из своје перспективе, са опијајућим миром, дели причу о утицају који је остварио далеко изван граница своје домовине, ненамерно поставши амбасадор мира који спаја различитости и противречности нашег сложеног региона.

Да ли сте сањали, док сте одрастали у родном Сарајеву, да ћете свет данас гледати са ових висина, па чак и буквално, будући да ваше име стоји и на једном авиону националног авио-превозника? И да ће ваше име бити не само локални него и глобални бренд?

Нико од нас није могао ни замислити таква сценарија, а камоли ја. Моје детињство протекло је у ери комунизма, у породици војног лица и књиговође, где велики снови нису били уобичајени. Није се размишљало надалеко, а ни превише амбициозно. Моја љубав према музици почела је рано, захваљујући гитари коју ми је, на моје упорно инсистирање, мајка купила. Са само 16 година, већ сам наступао у кафани, а са 18 прешао границе наше земље. У време студија нисам свирао, јер сам

ОБВИН

Уметност не мења свет, али је „со“ која га обогаћује и чини вреднијим

МУЗИЧАР

EN

Goran Bregović

MUSICIAN

Art does not change the world, but is the “salt” that enriches it and makes it more valuable

It was the 10th of November 1974 when the Belgrade audience was first introduced to the band called *Bijelo Dugme* (trans. *White Button*). Goran Bregović, in bell bottoms and high heeled boots, must have seemed like an American rock star to the thrilled audience, mainly teenagers. Perhaps it was at that moment that a spell was cast that marked the beginning of the era of the “man who would conquer the world”. Five decades later, our guest is the man whose life and career cover much more than just one dimension – he is a complex and fascinating personality, just like his music. As the composer of film scores, theatre and applied music, the leader of the Wedding and Funeral Band, a globetrotter, global brand and inspiration to many musicians, Bregović tells with a captivating calm the story about the impact he made far outside the borders of his homeland, inadvertently becoming the ambassador of peace reconciling the differences and contradictions of our complicated region.

Did you ever dream while growing up in your native Sarajevo that you would be looking at the world today from these heights, quite literally even, since your name is fea-

ured on an airplane of a national carrier? And that your name would not only be a local, but a global brand?

None of us could ever have imagined such a scenario, let alone myself. I spent my childhood in an era of communism. My father was in the military and my mother a bookkeeper, and in such families big dreams are not customary. No one thought too far ahead or too ambitiously. My love of music started early, thanks to the guitar bought to me by my mother, at my insistence. When I was only 16 I was playing in a restaurant, and at 18 I went abroad. I did not play while I was studying at university, because I promised so to my mother, but in my final year I founded *Bijelo Dugme*, which was a turning point in my life. Ever since, music has been my profession and my passion. And I am not tired of it. I see this as my commitment, as a vocation, which fortunately allowed me to live such a lifestyle and travel around the world more than once. And the world is accessible to everyone today, including myself. Even though we might think the worst about the world today, it is far better than it was 50 or 100 years ago, not to go further back in history.

тако обећао мајци, али сам већ у завршној години основао „Бијело дугме“, што је била претница у мом животу. Од тада, музика је и моја професија и страст. И нисам се уморио. Схватам то као своје опредељење, као занимање, а захваљујући коме сам имао среће да живим овакав живот и да обиђем цео свет, и то не једном. А свет је данас свакоме приступачан, па тако и мени. Колико год ми о свету мислили све најгоре, он је далеко бољи него што је био пре 50 или 100 година, да не идем даље.

Ваша животна прича је филмска. Од продавања новина и рада на градилишту до свирања народне музике у кафанама, ваш пут вас је довео до тога да данас делите друштво са председницима држава, светски признатим редитељима, уметницима, амбасадорима, и свирате са врхунским музичарима. Да ли бисте рекли да ваша прича представља балканску варијанту америчког сна?

Имати публику широм света, од Сибира до Рејкјавика и Макаоа, било ми је незамисливо. Долазим из скромне породице, што ме је приморало да радим од ране младости. Моје летовање на мору сваке године било је могуће само захваљујући тетци која је радила у поликлиници, па ме је водила у групи деце која су због кокошјих прса имала плаћену рехабилитацију. Нисам бежао од посла, радио сам шта год сам стигао и могао. Зато нисам ни могао да сањам да ћу живети живот на овај начин. А поготово не захваљујући послу музичара. Јер, ако погледате најопсежније светске енциклопедије музике, тешко да ћете наћи неког од нас у њима. Нисмо народ који је традиционално остављао трага у светској музичкој историји. Стога, мој успех доживљавам као чудо, необјашњиво, јер ја ипак долазим из мале, невидљиве културе.

Ваша музика прелази границе језика и културе. Како објашњавате тај феномен универзалне комуникације кроз музику?

Музика је јединствен медијум који то омогућава. Она је, по научним сазнањима, најстарији људски говор. Пронађене фруле у Немачкој, старе 20.000 година, сведоче о томе како смо се музиком споразумевали са светом око нас много пре него што су постојале религије и политика. Музика је језик који, уколико га добро „говорите“, може бити разумљив и близак свакоме, без обзира на географско или културно порекло.

Сарадња с уметницима различитих профила из различитих миљеа је један од ваших препознатљивих потпи-

са. Које предности видите у таквим преплитањима?

Имао сам част и срећу да радим с уметницима који су ми у младости били идоли, онима чије бих аутограме тражио на аеродромима, да сам имао ту прилику. Моје плоче крију имена која су сама по себи дивна. Балкан, иако музички мање познат од Африке, на необичан начин постао је откривен свету, делом захваљујући филмовима који су нас представили, а затим и музици која је уследила. Тајанствен и неистражен, Балкан је био раскрсница цивилизација и религија, а та богата и понекад бурна историја одражава се у нашој музици. Сви који су у овим границама били вековима у крви, једни другима су истовремено и певали. Као композитор, осећам да сам рођен с наслеђем које је немогуће игнорисати. Та музика, која је настајала на граници између светова, не само да приповеда нашу прошлост, већ и обликује моје дело. Сарадња с уметницима из различитих делова света омогућила ми је да то богатство поделим на јединствен начин.

Колико је, по вашем мишљењу, филм допринео промоцији наше културе и позицији на светској сцени?

Дефинитивно, филм је играо кључну улогу у представљању наше културе свету. Почевши од „Дома за вешање“, па и раније, од „Скупљача перја“, филм је отворио прозоре свету према јединственом шарму Балкана. Можда необичан за западну цивилизацију, овај шарм поседује неодољиву привлачност која је фасцинирала и заводила глобалну публику, представљајући нашу културу у сасвим новом светлу.

С обзиром на богату, али комплексну историју Балкана, на који начин музика коју стварате доприноси бољем разумевању и вредновању културне баштине овог региона?

Разумевање нечије културе темељно мења перспективу. У прошлости, лако је било дехуманизовати нас, перципирати нас као „дивљаке“. Међутим, немогуће је замислити напад на нешто попут Лувра, због његове културне вредности. Нажалост, наша регија није увек имала ту привилегију препознатљивости. Култура и уметност можда не могу радикално променити свет, али су есенцијалне за људско искуство - оне су као со у јелу, можда нису неопходне за преживљавање, али јесу за укуса живота. Кроз музику, покушавам да прикажем богатство и сложеност наше културне баштине, надајући се да ће то допринети већем разумевању наше регије на глобалном нивоу.

*Србија
заузима све
видљивије
место на
свејској
културној
маји,
показујући
да величина
земље није
пресудна.*

Serbia's place on the global cultural map is becoming more and more visible, showing that the size of a country is not crucial to the size of its contribution to global culture

A movie could be made from your life story. From selling newspapers and working on a construction site to playing folk music in restaurants, your path led you to socialising with presidents of countries, world-renowned directors, artists, ambassadors, and playing with supreme musicians. Would you say that your story is a Balkan version of the American dream?

Having an audience all over the world, from Siberia to Reykjavik and Macao, was unimaginable. I come from a modest family, which meant I had to work from a very early age. My summer vacations on the seaside every year were only made possible thanks to my aunt who worked in a polyclinic and took me to the seaside with a group of children who had the pigeon breast condition and went there for rehabilitation. I never shied away from hard work and I did whatever I could. That is why I could not even dream that I would live my life this way. Especially not as a musician. Because, if you look at even the most comprehensive world music encyclopaedias, there is little chance that you will find any of us there. We are not a people that have left a mark on the world music history. That is why I see my success as a miracle, as something inexplicable, because, after all, I am coming from a small, invisible culture.

Your music transcends the borders of language and culture. How do you explain this phenomenon of universal communication through music?

Music is the only medium that allows this. According to scientific findings, it is the oldest human speech. There are 20,000-year-old flutes

that were discovered in Germany which testify about how we used music to communicate with the world around us long before religions and politics existed. Music is a language which, if you “speak” it well, can be comprehensive and familiar to everyone, regardless of their geographic or cultural background.

Cooperation with artists of different profiles from different milieus is one of your most recognisable traits. What are the advantages you see in such collaborations?

I was honoured and fortunate to work with artists who were my idols in my youth, the persons whose autographs I would try to get in airports, if I had the opportunity. My records feature wonderful names. The Balkans, even though not as famous for its music as Africa, has in an unusual way revealed itself to the world, in part thanks to the films that represented us and the music that followed. Mysterious and unexplored, the Balkans were a crossroads of civilisations and religions, and this rich and sometimes turbulent history is reflected in our music. All of the people who spent centuries fighting within these borders, also used to sing to each other. As a composer, I feel I was born with a heritage that is impossible to ignore. This music, which was created at the border between worlds, not only speaks of our past, but also shapes my art. The cooperation with artists from different parts of the world allowed me to share this diversity in a unique way.

In your opinion, how much did film contribute to the promotion of our culture and our position in the global stage?

RS

Ваш албум „Три писма из Сарајева“ симболично уједињује три религије. Инспирацију сте пронашли у причи о човеку из Јерусалима који се свакодневно 60 година молио за мир међу Јеврејима, хришћанима и муслиманима. Да ли, попут њега, понекад имате осећај „да и ви говорите зиду“ или верујете да уметност може пронаћи свој пут до људи?

Инспирација за „Три писма из Сарајева“ дошла је из дубоке приче о молитви за мир, што је рефлектовано кроз два албума посвећена теми суживота хришћана, муслимана и Јевреја. „Пупак света“, као други део, посебно је значајан јер спаја три виолинистичке технике које представљају ове три традиције. Прича о господину Хоровицу који се деценијама моли пред Зидом плача, без обзира на узалудност, подсећа нас на сложеност наших заједничких историја и потребу да сами нађемо пут ка миру. Из тога се можда и може закључити да нас Бог није ставио у свој распоред да нам реши ту замршену историју, већ је то нешто што ћемо морати да научимо сами. Иако сам свестан да уметност сама по себи не може радикално променити свет, верујем у њену моћ да баци „боце са порукама у море човечанства“, па ће их неко наћи, а неко неће. Са уметношћу је увек тако. Не долази она до свакога. Понекад се и ја, као и сви уметници, осећам као Сизиф, гурајући камен узбрдо, али то не умањује значај или потребу за наставком тог труда. Сизиф је можда морао, али нас нешто тера и кад не морамо. Уметност не допире до свакога на исти начин, али она која пронађе свог примаоца може имати дубоки, трансформишући утицај.

Ваш албум „Шампањац за Цигане“ бави се ромском заједницом у Европи, истичући њихов таленат уместо предрасуда. Подсетили сте нас да Роми нису само ведете попут Чарлија Чаплина, Елвиса Прислија, Мајке Терезе, већ и они међу нама, које свакодневно срећемо и према којим свет није превише благонаклон. Након десет година од изласка албума, да ли мислите да се ваша порука чула?

Одувек сам се надао да ће Европа препознати Роме не као проблем, већ као носиоце значајног културног наслеђа. „Шампањац за Цигане“ био је омаж њиховом необјашњивом таленту. Иако се можда ситуација није драматично променила у протеклих десет година, верујем у снагу поруке коју носи овај албум. Радећи на њему, ишао сам у Ирску, где сам радио са једном чувеном ирском Циганком. Њима је држава системски решила све проблеме. Међутим, када сам дошао у њену кућу,

кућу њене породице, запазио сам да у дворишту стоји камп приколица, увек спремна за покрет. То можда набоље одсликава тај њихов путнички, необуздан дух. Иза тога је заправо та нека величанствена идеја да се не праве никакви компромиси са слободом. То је можда и најмодернија идеја данас. Да се не живи за сутра, нити у прошлости, већ да се живи данас. То је ромска идеја. Роми живе ту идеју одувек. Они су наши европски каубоји и била би огромна штета да нестану, да тај дух ишчезне.

Имајући у виду вашу успешну међународну каријеру и широко прихватање вашег дела, како видите улогу Србије у европском и светском културном пејзажу? Како се наша земља позиционира на глобалној мапи културе?

Ми на Балкану имамо њу способност да изразимо емоције кроз музику на начин који прелази границе и сјаја људе.

We in the Balkans have the ability to express emotions through music in a way that transcends borders and brings people together.

Film has definitely played a key role in presenting our culture to the world. Starting with *Time of the Gypsies*, and even before, from *I Even Met Happy Gypsies*, film has opened a window to the unique charm of the Balkans. Perhaps unusual for the western civilisation, this charm possesses an irresistible attractiveness that fascinated and seduced the global audience, representing our culture in a completely new light.

Considering the rich and complex history of the Balkans, how does the music you create contribute to a better understanding and evaluation of the cultural heritage of the region?

Understanding someone's culture changes one's perspective fundamentally. In the past, it was easy to dehumanise us, to perceive us as "savages". On the other hand, it is impossible to even think of attacking something like the Louvre, because of its cultural value. Unfortunately, our region has not always had the privilege of being recognisable. Culture and art may not radically change the world, but they are essential for the human experience – they are like salt to a dish; they might not be necessary to survive, but they are crucial to the taste of life. Through music, I am trying to display the diversity and complexity of our cultural heritage, hoping that this would contribute to a better understanding of our region globally.

Your album *Three Letters from Sarajevo* is a symbolic unification of three religions. You found inspiration in the story about a man from Jerusalem who prayed every day for 60 years for peace between Jews, Christians and Muslims. Do you, like him, sometimes feel that you are "talking to a wall", or do you believe that art can find its way to people?

The inspiration for *Three Letters from Sarajevo* came from a deep story about praying for peace, which is reflected in the two albums dedicated to the topic of co-living between Christians, Muslims and Jews. *The Belly Button of the World*, as the second part, is particularly important, since it brings together three violin playing techniques which represent these three traditions. The story of Mr Horowitz, who spent decades praying in front of the Wailing Wall, regardless of its futility, reminds us of the complexity of our shared histories and the need to find our own path towards peace. This leads us to conclude that God did not plan to solve this intertwined history for us, but that this is something we will have to learn how to do on our own. Even though I am aware that art itself

cannot radically change the world, I believe in its power to leave "messages in bottles into the sea of mankind" for some to find. It is always like that with art. It does not reach everyone. Sometimes, I, like all artists, feel like Sisyphus, pushing a rock uphill, but this does not take away from the importance or need to continue with those efforts. Sisyphus may have had to do it, but there is something that makes us push hard even when we do not have to. Art does not reach everyone in the same way, but the art that does find its recipient may have a deep, transformative impact.

Your album *Champagne for Gypsies* deals with the Romani community in Europe, highlighting their talent instead of prejudice. You have reminded us that Romani are not just stars such as Charlie Chaplin, Elvis Presley, Mother Theresa, but also those among us, that we meet every day, which are not treated too kindly by the world. Ten years after your album came out, do you think that your message was heard?

I have always hoped that Europe would recognise Romani people not as a problem, but as the owners of a significant cultural heritage. *Champagne for Gypsies* was an homage to their indescribable talent. Even though the situation did not change dramatically over the previous ten years, I believe in the strength of the message carried by this album. While working on it, I went to Ireland, where I worked with a famous Irish Gypsy woman. The state there has solved all of their problems systematically. However, when I came to her house, her family home, I noticed a caravan in her yard, always ready to be used. This may be the best reflection of their nomadic, restless spirit. Behind this, there is actually a magnificent idea about not compromising with freedom. This is perhaps the most modern idea today. Not to live for tomorrow or in the past, but to live today. This is a Romani idea. The Romani people have lived this idea forever. They are our European cowboys and it would be a terrible shame if they disappeared, if this spirit vanished.

Having in mind your successful international career and the broad admiration for your opus, how do you see the role of Serbia in the European and international cultural landscapes? What is the position of our country in the global cultural map?

We are witnessing a time when small cultures, such as ours, are having a significant influence on the global stage for the first time. This is not only limited to film, music or sports, but extends

RS

Сведоци смо времена када мале културе, попут наше, први пут у историји имају значајан утицај на светску сцену. Ово није ограничено само на филм, музику или спорт, већ се протеже и на књижевност, гастрономију, и много више. Свет полако, али сигурно, открива Србију, њен допринос и јединственост. Постајемо део глобалне културне размене, где људи из различитих крајева света долазе да доживе нашу земљу, не ослањајући се искључиво на оно што виде на телевизији и што су о нама слушали последњих 50 година, а нису били благонаклони. Наша богата историја, култура и уметност полако се откривају и постају део ширег културног дијалога. У том смислу, Србија заузима све видљивије место на светској културној мапи, показујући да величина земље није пресудна за величину њеног доприноса светској култури.

Како Србија изгледа у очима странаца?

За многе странце, Србија је још увек недовољно позната и довољно егзотична да буде интригантна. Наравно, постоје и стереотипи који прате нашу земљу, често проистекли из прошлости и разних сукоба. Сећам се једног личног искуства из деведесетих када је требало да продуцирам музику за француску групу. Када сам им предложио да радимо у Србији, одбили су из страха, који је био заснован на стереотипима о насиљу. Временом су се ствари промениле, али борба против стереотипа је непрестана. Државе попут наше морају уложити знатан напор да промене ове погрешне перцепције и покажу право лице Србије - земље богате културе, историје и гостопримства.

Да ли рушењу стереотипа више доприноси дипломатија или култура?

Обе играју кључну улогу. Министарство културе има пресудну функцију јер је култура оно што нас представља свету, она је наша визиткарта, а дипломатија гради мостове на темељу те презентације. Култура је та која пружа први и најдубљи утисак о нама. Србија има много тога да понуди, чак и у време комунизма смо имали значајне културне догађаје и фестивале, попут Битефа и Београдског цез фестивала, а данас имамо и изложбе светски признатих уметника попут Марине Абрамовић. Такви догађаји и појединци не само да обликују слику Србије у очима света, већ и подижу стандарде и очекивања унутар саме земље. Кроз културу промовишемо богатство и разноликост наше земље, чинећи је препознатљивом и разбијајући стереотипе који су је годинама притискали.

Обишли сте читав свет. Код којих народа сте примећивали неке специфично-

сти које су типичне за Србију и Балкан.

Иако начин на који људи доживљавају музику може варирати од истока, као што су Русија и Украјина, до запада, попут Америке, постоји универзални осећај који музика буди код људи, без обзира на њихово порекло. Тај осећај присности с уметношћу, тај дубоки емотивни одговор на лепоту, нешто је што делимо сви. Без обзира на то да ли је неко из удаљеног села у Србији или из метрополе, присуство уметности изазива осећај дивљења. Моје искуство, од наступа у сибирским градовима до Исланда, Чилеа и Хонгконга, показало је да, када „говорим“ језиком музике, долази до универзалног разумевања. Ми, на Балкану, имамо ту способност да изразимо емоције кроз музику на начин који прелази границе и спаја људе, што нас чини делом глобалне породице уметника и да сви живимо у истој кући.

Која нам је то кућа?

Албум „Пупак света“ симболично се осврће на ту идеју - да ми сви делимо једну кућу, а то је наша планета Земља. Трбало би да је третирамо с поштовањем и љубављу, као што бисмо то чинили према мајци, а не да је занемарујемо као маћеху. Иако нас политичке и религиозне разлике могу делити, Земља остаје једина константа коју делимо. У суштини, моја музика тежи да подсети на ту универзалну повезаност и потребу за заједничким деловањем ка бољем чувању и поштовању нашег заједничког дома.

И на крају, како посматрате утицај уметности и музике на дипломатске односе и како то утиче на вашу публику?

Иако се не сматрам дипломатом нити сматрам да је моја улога у свету тако велика, свакако разумем снагу музике као средства за преношење важних порука, спајање људи и промовисање мира и разумевања. Музика има ту необичну моћ да превазиђе границе и језике, повезујући људе срцем. Међутим, сама по себи, уметност можда не може радикално мењати светске прилике или решавати велике глобалне проблеме. У свету где мали проценат становништва контролише већину богатства, демократија и религија често се наводе као препреке за праведнију дистрибуцију ресурса. У том контексту, уметност може деловати као „со“ која обогаћује живот, не нужно мењајући га на фундаменталне начине, али чинећи га свакако вреднијим и подношљивијим. Моје дело, иако можда не мења свет, надам се да доприноси бољем разумевању међу људима, шири емпатију и изграђује мостове тамо где политика и разлике то не чине.

Музика је и моја професија и сирасиј. И нисам се уморио. Схваћам то као своје ојредељење, као занимање, а захваљујући коме сам имао среће да живим овакав животи.

Мој усрех доживљавам као чудо, необјашњиво, јер ја ипак долазим из мале, невидљиве културе.

Music is my profession and my passion. And I am not tired of it. I see this as my commitment, as a vocation, which fortunately allowed me to live such a lifestyle.

to literature, gastronomy, and much more. Slowly but surely the world is discovering Serbia, its contribution and uniqueness. We are becoming part of the global cultural exchange, and people from all over the world are coming to experience our country, without relying only on what they see on TV or the unflattering things they had been told about us over the past 50 years. Our rich history, culture and art are slowly being revealed and becoming part of the wider cultural dialogue. In that sense, Serbia's place on the global cultural map is becoming more and more visible, showing that the size of a country is not crucial to the size of its contribution to global culture.

How do foreigners see Serbia?

For many foreigners, Serbia is still relatively unknown and exotic enough to be intriguing. Of course, there are stereotypes that follow our country, which often stem from the past and different conflicts. I remember a personal experience from the 1990s, when I was supposed to produce music for a French band. When I offered them to work in Serbia, they refused because of fear that was based on prejudice about violence. In time, things changed, but the struggle against stereotypes is constantly ongoing. Countries such as ours must make significant efforts to change these wrong perceptions and show the true face of Serbia – a country with rich culture, history, and hospitality.

What is more important in tackling stereotypes – diplomacy or culture?

Both play a key role. The Ministry of Culture has a crucial function because culture is that which presents us to the world, it is our calling card, and diplomacy builds bridges based on that presentation. The culture is the one that provides the first and deepest impression about us. Serbia has many things to offer. Even in communist times, we had important cultural events and festivals, such as BITEF and the Belgrade Jazz Festival, and today we have exhibitions of world-renowned artists such as Marina Abramović. Such events and individuals not only shape the image of Serbia in the eyes of the world, but also raise standards and expectations within our country. It is through culture that we promote the diversity of our country, making it recognisable and breaking the stereotypes which have been weighing on it for years.

You travelled all over the world. Did you notice any specific traits typical for Serbia and the Balkans anywhere else?

Even though the way in which people experi-

ence music may vary between the east, in countries such as Russia and Ukraine, and the west, in countries such as the US, there is a universal feeling that music awakens in people, regardless of the people's origin. This sense of intimacy with art, this deep emotional response to beauty, is something that we all share. Regardless of whether someone is from a remote village in Serbia, or from a metropolis, the presence of art causes a sense of admiration. My experience, from performing in Siberian towns to Iceland, Chile, and Hong Kong, showed that, when I "speak" the language of music, there is a universal feeling of understanding. We in the Balkans have the ability to express emotions through music in a way that transcends borders and brings people together, which makes us part of the global family of artists and means that we all share the same home.

What home is that?

The album *The Belly Button of the World* symbolically refers to that idea – that we are all sharing a home, which is our planet, Earth. We should treat it with respect and love, as we would our mothers, and not neglect it as if it were our stepmother. Even though political and religious differences may divide us, Earth remains the only constant we share. Essentially, my music strives to remind us of this universal connection and the need for a concerted effort towards a better protection and respect of our universal home.

Finally, how do you see the impact of art and music on diplomatic relations and how does this affect your audience?

Even though I do not consider myself a diplomat and I do not believe that my role in the world is that significant, I certainly understand the power of music as means to convey important messages, bring people closer and promote peace and understanding. Music has that unusual power to transcend borders and languages, and connect the hearts of people. However, in itself, art may not be able to radically change global circumstances or solve major global problems. In a world where a small percentage of the population controls the majority of wealth, democracy and religion are often mentioned as obstacles to a fairer distribution of resources. Within that context, art can act as the "salt" which enriches our lives, not necessarily changing them fundamentally, but definitely making them more valuable and tolerable. My art, though it may not change the world, hopefully contributes to a better understanding among people, spreading empathy and building bridges where politics and differences do not.

I see my success as a miracle, as something inexplicable, because, after all, I am coming from a small, invisible culture.

ТРУБА

ЈЕ МУЗИКА СРПСКЕ ДУШЕ

ТРУБА ЈЕ, КАО И ПРОСЕЧАН ЧОВЕК ОВОГ ТЛА, ИСТОВРЕМЕНО ПРОДОРНА И СНАЖНА, АЛИ И ДО НЕВЕРИЦЕ МЕКА, СУПТИЛНА И ОСЕЋАЈНА. НА МОМЕНТЕ ПРОЛАМАЈУЋА И ЖЕСТОКА, А ПО ПОТРЕБИ И ЛИРСКИ ТРЕПЕРАВА, ДИРЉИВА И ШАПУТАВА. НЕКО ЈЕ НЕКАДА РЕКАО: „КО НЕ РАЗУМЕ ОВУ МУЗИКУ, НЕ РАЗУМЕ НИ ОВАЈ НАРОД“.

RS

Истински је магична чињеница да је један народ своје најлепше мелодије у славу живота, љубави и радости изнедрио истим инструментом на којем је у рату оглашавао смотре, јурише и повечерја. Проста лимена војничка труба уз коју се у рату војевало, у миру је постала најнежнија харфа која је открила аутентичну душу српског народа. Трубачки звук током претходног века постао је дубинско обележје нашег фолклора, у свету препознатљиви знак и интернационални „саундтрек“ Србије.

Прича о труби, прича је о Србији. Труба је, као и просечан човек овог тла, истовремено продорна и снажна, али и до неверице мека, суптилна и осећајна. На моменте проламајућа и жестока, а по потреби и лирски треперава, дирљива и шапутава. Неко је некада рекао: „Ко не разуме ову музику, не разуме ни овај народ“. Притом, најтананије и најсложеније српске трубачке мелодије одсвиране су без икакве школе, теорије и нота, а изнедрене голом емоцијом и природним слухом.

Труба се њимала у сиромашним, забаченим њланинским селима, љжичким и грајачевским, у махалама око Врања и Лесковца, љо вилајету исјочне Србије

The trumpet is the music of the Serbian soul.

The trumpet, like the average person of this land, is simultaneously penetrating and strong, but unbelievably soft, subtle, and emotional. At times piercing and fierce, yet when needed, it trembles lyrically, touching and whispering. Someone once said: "Whoever doesn't understand this music, doesn't understand this people."

EN

It is truly magical that one people produced its most beautiful melodies that celebrate life, love and joy with the same instrument that was used at wartime to announce rallies, charges, and time for rest. The simple brass military trumpet used in fighting became the gentlest harp in peacetime, which uncovered the authentic soul of the Serbian people. The trumpet sound over the previous century became a trademark of our folklore, a recognisable sign and international soundtrack of Serbia globally.

Trumpet was widely accepted in poor, remote mountain villages of Užice and Dragačevo, in the neighbourhoods of Vranje and Leskovac, in Eastern Serbia

The story of the trumpet is the story of Serbia. The trumpet, just like a regular person from this area, is at once piercing and powerful, but also unbelievably soft, subtle, and sensitive. At times sharp and fierce, and even gentle, touching, and quiet. Someone once said: "If you do not understand this music, you cannot understand this people". The most sophisticated and complex Serbian trumpet melodies were played without any training, theory or knowledge of notes, and were born out of pure emotion and played by ear.

RS

„ТРУБА, КОЈУ СУ ЗАПАМТИЛЕ ЈОШ БИБЛИЈСКЕ приче, после Великог рата, као пожар је букнула и раширила се нашим крајевима. Примила се ту и препознала. У сиромашним, забаченим планинским селима, ужичким и драгачевским, у махалама око Врања и Лесковца, по вилајету источне Србије, оним крајевима где се зачала и данас траје трубачка свирка, а из овог лименог инструмента истекло је толико уметничке енергије, врелине, страсти и снаге, заблистало је толико музичких талената, учињено толико уметничког прегнућа, да прича о српској труби просто не може имати крај“, каже Драган Бабић, истраживач овог феномена и неуморни хроничар трубачких збивања последњих деценија.

Повест о инструменту, који је постао један од амблема земље и народа, почиње – војничким кофером. Враћајући се из ослободилачких ратова у 19. веку, балканских ратова и Великог рата, демобилисани српски војници, кући су долазили са војним трубама, коришћеним у рату за издавање најважнијих наређења. Јединствени ратни сувенири из дивизија, пукова и чета кренули су пут Драгачева, Ужица, Кучева, Врања, Неготина, Краљева... Тамо су, шетајући из руке у руку, стигли до надарених сељака који су на њима почели да изводе мелодије народног мелоса. Временом су почели да се удружују и стварају оркестре, а својом свирком увесељавају народ на свадбама, славама, вашарима...

ИСТОРИЧАРИ МУЗИКЕ, ИПАК, ПОДСЕЋАЈУ ДА ЈЕ српски народ знао за трубу и пре Првог светског рата. Као пример наводе песму „Српска ми труба затруби во това село Дреново“, посвећену војводи Јовану Бабунском, која се везује за комитски покрет у Старој Србији и Македонији с почетка 20. века. Подсећа се и на чињеницу да је позив за мобилизацију у ослободилачким ратовима Србије 1876. године објављен звоњавом са црква и манастира, кретањем општинских позивара, али и преко добошара и трубача. Крунисање краља Петра Карађорђевића 1903, према хроникама, такође су објавиле трубе у целој тадашњој Србији.

Најсликовитији и најдирљивији докази дугог присуства трубе и исконске везе овог инструмента са житељима ужичког и драгачевског краја су – крајпуташа. На њима често срећемо погинуле војнике приказане у мрамору - са пушком и трубом. Најпознатији овакав белег потиче из села Лисице, а посвећен је војнику Петру Филиповићу, који је као трубач погинуо 1915. године код Крагујевца. На каменом белегу самоуки клесар је исцртао крст, часовник, лозице грожђа, жуте посмртне воштанице и – војничку трубу.

Српска труба прешла је дуг пут од војничког

Хероји са трубом

ТРУБА је у две славне битке, Кумановској и Кајмакчаланској, била оружје вредније од топова у арсеналу српске војске, због необичних и храбрих потеза двојице њених трубача Амета Аметовића из Лесковца и Рустема Сејдића из Бојника. У размаку од четири године, двојица трубача одликована су Карађорђевог звездом са златним мачевима.

Амет и Рустем су музицирање на труби учили по слуху, што је у обе битке донело кључну предност српској војсци која је јуришала у победу. Обојица су се увукла у непријатељске редове и одсвирала им трубни знак за повлачење, а онда су се вратила међу своје саборце и дала знак за јуриш. Амет је на тај начин одсвирео крај турској владавини на централном Балкану, док је Рустем на Кајмакчалану, који је имао велики морални и војни значај за српску војску, отворио капију слободе. Донео је својима победу на месту са кога ће кренути у ослобођење поробљене отаџбине.

Крунисање краља Петра Карађорђевића 1903, према хроникама, иакође су објавиле трубе у целој тадашњој Србији

Trumpet-Carrying Heroes

In two famous battles, the Battle of Kumanovo and the Battle of Kajmakčalan, the trumpet was a weapon more important than cannons in the arsenal of the Serbian Army, because of the unusual and brave acts of two trumpet players, Amet Ametović from Leskovac and Rustem Sejdić from Bojnik. Just four years apart, both players were awarded the Karadorđe Star with golden swords.

Amet and Rustem learned to play the trumpet by ear, and were able to bring the key advantage to the Serbian Army on its way to victory in both battles. Both of them crossed enemy lines and played the tune for retreat and then returned to their fellow fighters and played the tune for charge. Thus, Amet sounded the end of the Ottoman rule in Central Balkans, whereas Rustem open the gates of freedom in Kajmakčalan, which had a major moral and military importance for the Serbian army. He brought his people the victory in a place from which they would start liberating their enslaved homeland.

“The trumpet, immortalised back in Biblical stories, spread like fire after the Great War all over these parts. It was widely accepted. In poor, remote mountain villages of Užice and Dragačevo, in the neighbourhoods of Vranje and Leskovac, in Eastern Serbia and in all other places where it originated, the trumpet can still be heard today. This brass instrument unleashed so much artistic energy, heat, passion and strength; it allowed so many musical talents to shine, and led to so much artistic success that there could simply be no end to the story of the Serbian trumpet”, says Dragan Babić, researcher of this phenomenon and the tireless chronicler of the history of trumpet playing in the previous decades.

The history of the instrument which became one of the emblems of the country and its people started with a military suitcase. Having returned from the liberation wars of the 19th century, the Balkan wars, and the Great War, the demobilised Serbian soldiers returned home with military trumpets, used in wartime for the issuing of the most important orders. These unique war souvenirs from divisions, regiments and companies travelled to Dragačevo, Užice, Kučevo, Vranje, Negotin, Kraljevo... It was there that they changed hands and finally arrived to the gifted villagers who used them to play traditional folk tunes. In time they started playing together and making bands that entertained the people at weddings, festivals, fairs...

Music historians, however, suggest that the Serbian people were familiar with the trumpet even before World War I. They mention the song *I Hear the Serbian Trumpet from the Vil-*

lage of Drenovo, dedicated to commander Jovan Babunski, which is connected with the *Komitas* movement in Old Serbia and Macedonia in the early 20th century. They also add that the call for mobilisation in the Serbian liberation wars of 1876 was announced by the bells of churches and monasteries, by letters delivered by municipal summoners, and also by drummers and trumpeters. The 1903 crowning of King Peter Karađorđević, according to testimonies, was also announced by trumpets all over Serbia.

The most picturesque and the most touching evidence of the long-lasting presence of the trumpet and the primordial connection of this instrument with the inhabitants of the areas of Užice and Dragačevo are old tombstones. These marble slabs often represent the deceased soldiers carrying a rifle and trumpet. The most renowned of these comes from the village of Lisice and is dedicated to soldier Petar Filipović, who died as a trumpeter in 1915 near Kragujevac. The self-taught mason chiselled a cross, clock, vines, yellow wax candles – and a military trumpet on the piece of stone.

The Serbian trumpet came a long way from being a military instrument to a popular one used in the countryside. The areas of Dragačevo, Zlatibor, and Užice are usually seen as the epicentre of trumpet music. Ever since the First World War, the trumpet was played along the Moravica and Đetinja rivers, near the rivers of Rzav and Belica, from mounts Povlen and Maljen to the hills around Kosjerić, from the Ovčar and Kablar mountains all the way to the towns of Nova Varoš and Prijepolje, and on mountains of Stari Vlah. Almost every village had at least one trumpet that shone as brightly as a star. It was on this great and elusive stage that this wonderful music show started and is still going on to this day.

Guča, which first became an authentic concert venue bordered by hills and the open sky, later turned into the geographical, Serbian, and global centre of this sound for thousands of trumpets and hundreds of thousands of their fans from all continents. The festival which originated as a local fair of folk creation turned into a global musical and entertainment phenomenon and the biggest Serbian festival, visited by thousands of tourists from all continents. Guča, as one of the best-known international brands of Serbia, in spite of the impact of globalisation and commercialisation, still nurtures only trumpet playing and the authentic spirit of traditional musical creation.

The Guča Festival is the result of an idea that poet Branko V. Radičević had, having noticed the hidden competitive spirit of trumpet bands while travelling across Serbia. It was his idea to bring the best bands from Dragačevo together in one

[The 1903 crowning of King Peter Karađorđević, according to testimonies, was also announced by trumpets all over Serbia](#)

RS

до народног и сеоског инструмента. Као епичант трубачке музике обично се узима простор Драгачева, Златибора, ужичког краја... Још од Првог светског рата на труби се свирало уз Моравицу и Ћетињу, око Рзава и Белице, од Повлена и Маљена до брда око Косјерића, са Овчара и Каблара све до Нове Вароши и Пријепоља, као и на Старом Влаху. Готово у сваком селу засијала би бар по једна труба, као звезда. На тој великој и неухватљивој позорници планула је чудесна музичка представа која и дан-данас траје.

Гуча која ће касније постати најпре аутентична концертна дворана омеђена брдима и небом, за хиљаде труба и стотине хиљада њених поклоника са свих континената, постаће географски, српски и светски центар овог звука. Сабор трубача из скромне смотре народног стваралаштва израшће у глобални музичко-забавни феномен и најјачи српски фестивалски догађај, који походе хиљаде туриста са свих континената. Гуча један од најпознатијих интернационалних брендова Србије, упркос утицајима глобализације и комерцијализације, ипак и даље негује искључиво трубачку музику и аутентични дух народног музичког стваралаштва.

Фестивал у Гучи рођен је по идеји песника Бранка В. Радичевића, који је путујући по Србији, запазио скривени такмичарски дух трубачких оркестара. Њему се приписује иницијатива да на једном месту окупи најбоље драгачевске оркестре и организује надметање, а публици приреди прворазредни музички догађај. Осим што је промовисао трубу, заједно са њом овај песник је из тадашње идеолошке таме извукао и реafirмисао и запостављену српску народну традицију.

Први сабор у Гучи одржан 1961. године, иако продукцијски скроман и сасвим народског карактера окупио је локалне оркестре и дефинисао трасирао пут будућим фестивалима. Први сабори имали су срећу да су на њима наступили врсни мајстори, чувени Радован Бабић, Бакија Бакић и Рака Костић. Они су тада на најлепши начин промовисали и утемељили три стила, три школе свирања на труби три различита мелоса, који су носили печат и душу оних крајева у којима се труба неговала и у којима се и данас негује: златиборско-драгачевски, врањски и влашки. На звуку њихових труба однеговани су многи. Све оно што је и данас живо у српској труби изникло је, на овај или онај начин, из оркестара који су једно дуже време предводили ови мајстори трубе. Уз њих и за њима дошли су Јунуз Исмаиловић, Миливоје Станимировић, Милан Николић Доња, Бошко Остојић, Фејат Сејдић, Екрем Мамутовић, Милан Младеновић, Милован Бабић, Драган Величковић,

а онда и Светозар Лазовић Гонго, Мићо Петровић, Слободан Салијевић, Бобан Марковић. Славу српске трубе данас подједнако успешно проносе, а за то „беру“ изузетну популарност Дејан Петровић, Бојан Ристић, Дејан Јевђић, Стефан Младеновић....

Као што су се оркестри наслеђивали и подмлађивали, ширила се публика и труба се стално обнављала. Кад год се страховало да њен звук замире, нарочито у Драгачеву и на Златибору, долазили су наследници, синови и унуци. Неки су свирали боље од очева и дедова. Дуг је списак оних младића који данас мајсторски музицирају на овом инструменту. До сада мајстори који су свирали и компоновали на слух, музички се описмењавају, улазе у тајне музичких аранжмана. Времена се мењају, али једино што и даље траје јесте – Гуча.

Ту се полаже трубачка матура, стиче мајсторско писмо, а подизањем златне трубе увис пред хиљадама окупљених на отвореној бини, уписује у обиман летопис истинских доајена народног музицирања. Српска труба последњих година је неизоставан део савремене светске музичке сцене, где има своје посебно место, на част свим старим ратницима, свирачима и грађанима Србије. Сабор у Гучи, осим што је кулминација фестивалског провода хиљада младих из целог света, уписан је и на листу нематеријалног културног наслеђа наше земље, чиме је афирмисан и његов глобални значај.

Атмосфера
Сабора
трубача у Гучи

*The atmosphere
of the Trumpet
Festival in Guča*

Мелодије за виртуозе

Химна Драгачевског сабора трубача и вероватно најпопуларнија трубачка песма је „Са Овчара и Каблара“. Домену народног мелоса, поред небројено народних кола, везова, ора и чочека, припадају виртуозне мелодије „Пшеничице, ситно семе“, „Ој, Мораво“, „Ој, ливадо, росна траво“, „Златиборе, мој зелени боре“, „Знаш ли, драга, ону шљиву ранку“... Посебно је дирљива јединствена пастирска елегича „Изгубљено јагње“, а увек је и свима омиљена „Златиборе, питај Тару“. Афирмацији српске трубачке музике допринела је и кинематографија. „Месечина“ је захваљујући Емиру Кустурици постала глобални хит, као и „Калашњиков“ Горана Бреговића. Исто важи и за чувену мелодију „Ђурђевдан“, која се изводи широм планете. Млађи извођачи последњих година комбинују стилове и жанрове, стварајући чак и клупску музику пријемчиву младим генерацијама. Најдаље у овом погледу је отишао Дејан Петровић. Трубачка музика, такође, није резервисана само за мушкарце, а најпознатија дама са трубом је Данијела Веселиновић из Ариља.

Melodies For Virtuosos

The anthem of the Dragačevo Festival and probably the most popular trumpet song is *From Mounts Ovčar and Kablar*. The folk tradition, in addition to the myriad folk forms such as the *kolo*, *vez*, *oro*, and *čoček*, also includes the virtuoso melodies of *Little Wheat Seed*, *Oh, Morava River*, *Oh, Meadow and Dewy Grass*, *Zlatibor*, *My Green Pine*, *Darling*, *Do You Remember where the Plum Tree Stands...* Particularly touching is the unique pastoral elegy *Lost Lamb*, and everyone's favourite *Zlatibor*, *Ask Tara*. Serbian trumpet music was further affirmed in films. Thanks to Emir Kusturica, *Moonlight* became a global hit, as well as *Kalashnikov*, both composed by Goran Bregović. The same is true of the famous *Ederlezi* tune, which is performed all over the planet. In recent years, younger performers have been combining styles and genres, creating even club music for the younger generations. The person who went the furthest in this aspect is Dejan Petrović. Trumpet music is not reserved only for men, and the best-known woman trumpeter is Danijela Veselinović from Arilje.

place and organise a competition, thus creating a first-class musical event for the audience. In addition to promoting the trumpet, this poet also reaffirmed and rescued the neglected Serbian folk tradition from the darkness of ideology of the times.

The first Guča Festival was held in 1961. Though modest in terms of production value and entirely traditional, it brought together local bands and defined and paved the way for future festivals. The first festivals were attended by such greats as the famous Radovan Babić, Bakija Bakić and Raka Kostić. The first festival was a wonderful promotion which established three separate styles, three schools of trumpet playing, three different sounds, which embodied the soul of the areas where trumpet was and is still cherished: Zlatibor-Dragačevo, Vranje, and Vlachia. Many grew up with the sounds of their trumpets. Everything that is still alive in Serbian trumpet playing today, grew out, one way or the other, from the bands led by these trumpet-playing masters. Together with them and after them there were also Junuz Ismailović, Milivoje Stanimirović, Milan Nikolić Donja, Boško Ostojić, Fejat Sejdić, Ekrem Mamutović, Milan Mladenović, Milovan Babić, Dragan Veličković, and also Svetozar Lazović Gongo, Mićo Petrović, Slobodan Salijević, Boban Marković. The torch of the Serbian trumpet is today equally successfully carried by extremely popular artists such as Dejan Petrović, Bojan Ristić, Dejan Jevđić, Stefan Mladenović...

As the bands were reformed and rejuvenated, the audience kept spreading and the trumpet was constantly revived. Whenever there were concerns its sound would die out forever, especially in Dragačevo and Zlatibor, there were successors, sons and grandsons. Some even played better than their fathers and grandfathers. The list of the youth who are virtuosos of the instrument is long. The old masters used to play and compose by ear, but new ones are learning music and discovering the secrets of musical arrangements. Times are changing, and the only constant that remains is Guča.

This is where artists take their final exams and are hailed as virtuosos. By lifting the golden trumpet before thousands of viewers in front of the stage, they become part of the extensive chronicle of true doyens of folk music. The Serbian trumpet has in recent years become an integral part of the modern global music scene, where it holds a special place, honouring all old warriors, trumpeters and citizens of Serbia. The Guča Festival is not only a culmination of festival fun for thousands of young people from all over the world, but is also included on the list of intangible cultural heritage of our country, which confirms its global importance.

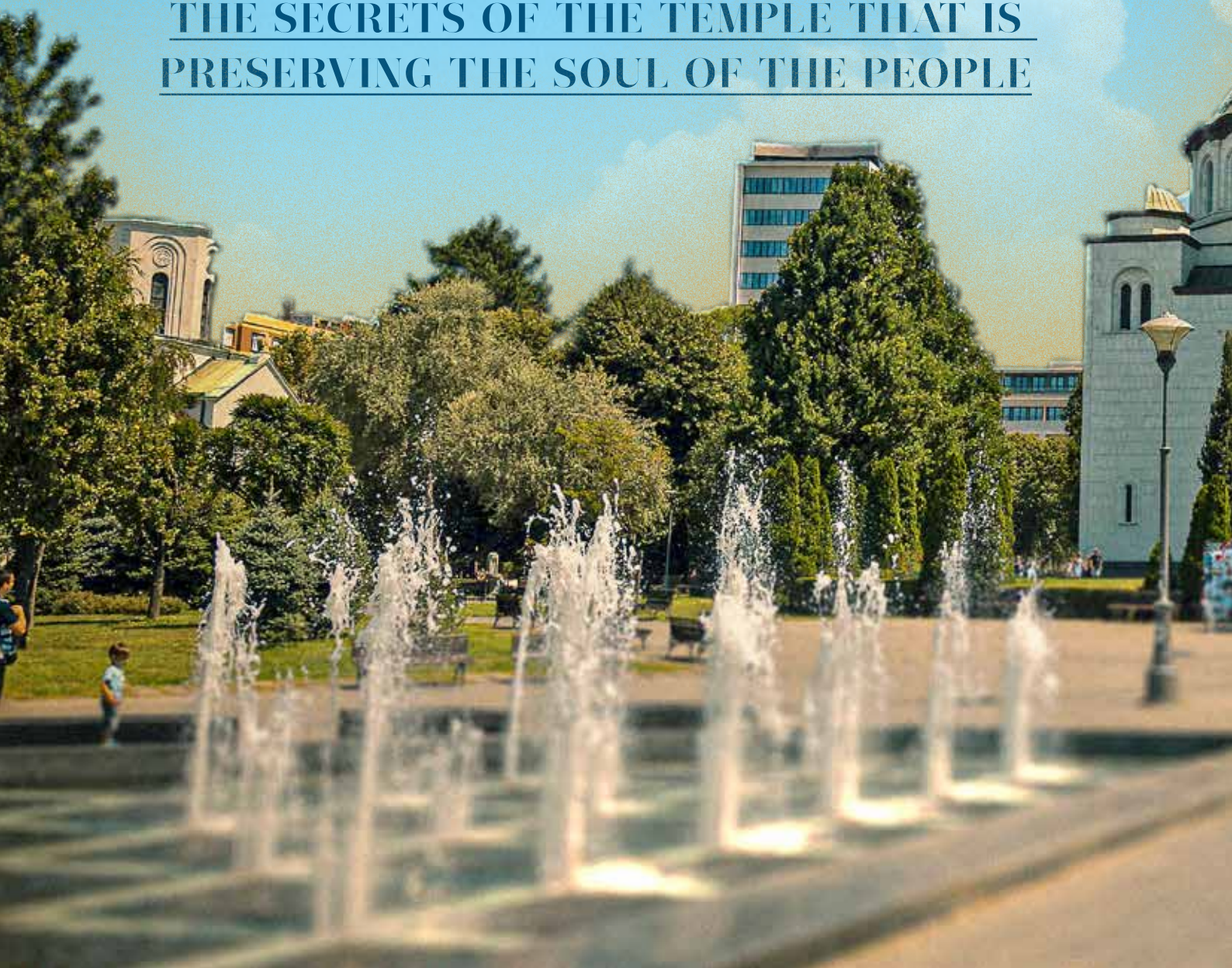

БЕОГРАДСКА ПРИЧА / BELGRADE STORY

Тајне ХРАМА

КОЈИ ЧУВА
ДУШУ НАРОДА

THE SECRETS OF THE TEMPLE THAT IS
PRESERVING THE SOUL OF THE PEOPLE

ФАКТИ:

- 1935. ГОДИНЕ ПОЧЕЛИ СУ РАДОВИ НА ИЗГРАДЊИ ХРАМА
- 1985. ГОДИНЕ, ПОСЛЕ ВИШЕДЕЦЕНИЈСКЕ ПАУЗЕ, ИЗГРАДЊА ЈЕ НАСТАВЉЕНА
- 79 МЕТАРА ЈЕ ВИСИНА ОД ТЛА ДО ВРХА КРСТА НА НАЈВЕЉОЈ КУПОЛИ

FACTS:

- 1935 WAS THE YEAR WHEN THE CONSTRUCTION OF THE TEMPLE STARTED
- 1985 WAS WHEN THE CONSTRUCTION WAS CONTINUED AFTER SEVERAL DECADES
- 79 METRES IS THE HEIGHT FROM THE GROUND TO THE TOP OF THE CROSS ON THE LARGEST DOME

RS

Трандиозан и монументалан, Храм Светог Саве на Врачару последњих година неизоставна је тачка поклоника, туриста и гостију Србије. Његов духовни значај добро је познат – реч је о заветној цркви српског народа, храму подигнутом у знак захвалности оснивачу Српске православне цркве и њеном првом архиепископу. Светиња на врачарском брду, међутим, и више је од тога. Она је замишљена, пројектована и подигнута као залог постојања нашег народа и трајно обележје вере и духовне снаге свих прошлих и будућих генерација.

Храм Светог Саве, по димензијама а и у духовном смислу, без премца је међу свим богослужбеним објектима Српске православне цркве – он је јединствена свенародна катедрала подигнута на светом месту, грађевина која својим идејама постојано стоји и окупља нараштаје у прошлости и будућности. Овако сложена и амбициозна духовна и идејна подлога природно и логично изнедрила је и његов јединствени габарит, градитељски подвиг и раскош у унутрашњој и спољној декорацији. Истински јединствена црква постала је препознатљиви амблем Београда, као и тежишна тачка живота и вере у њему.

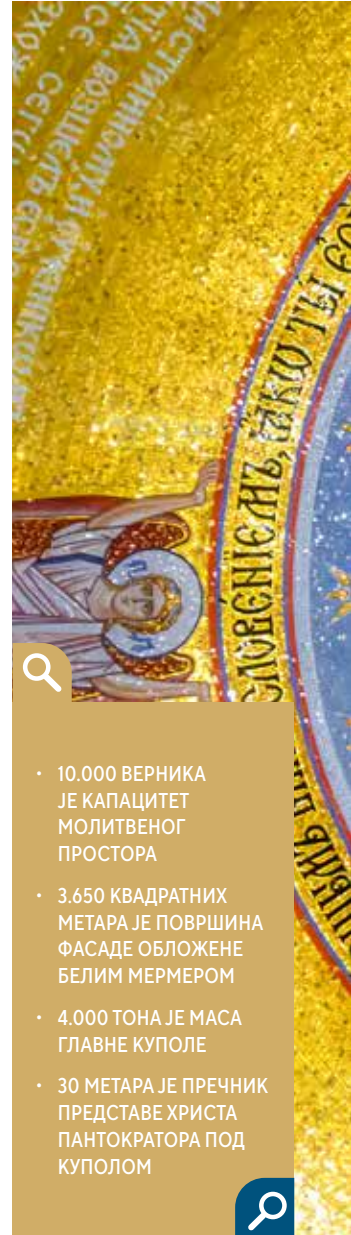
ВРАЧАРСКА СВЕТИЊА, ДОБРО ПОЗНАТА ПО СВОМ ЗНАЧАЈУ, архитектури, просторном волумену и декорацији, међутим, чува стотине неимарских тајни и подвига људи који су је подизали. Оку посетиоца, импресионираног грандиозношћу Храма и раскоши његовог ентеријера, промиче низ веома интересантних детаља, који сведоче не само о његовој физичкој и духовној величини, него и снази, истрајности и безграничној жељи да врачарска црква истински буде онаква каквом су је замислили њени „очеви“, окупљени око Друштва за изградњу Храма

Светог Саве, још у 19. веку. Сваки детаљ, притом, прожет је дубоком симболиком, библијским мотивима, као и дубоким слојевима дугог историјског трајања нашег народа и цркве.

Врачарски храм, по величини простора за молитву, највећа је активна православна црква на свету, а друга по реду по својим димензијама. Унутрашња висина од 65 метара, даје му првенство и у односу на „мајку свих цркава“ истанбулску Аја Софију, која је 10 метара нижа. Такође, купола пречника већег од 30 метара, већа је од куполе која наткриљује и чувени Храм Христа Спаса у Москви. Многи не знају да су пројектанти на најбољи начин искористили рељеф и замислили да светосавски храм доминира градском панорамом и буде видљив из свих делова Београда.

КВАЛИТЕТ И РАЗМЕРЕ МОЗАИЧКЕ ДЕКОРАЦИЈЕ УНУТРАШЊОСТИ ХРАМА никога не остављају равнодушним. Импозантне сцене, рођене у визији чувеног руског академика Николаја Мухина и његовог тима, преливање златних и византијско-плавих нијанси, заједно са мистичном игром светлости која ствара утисак треперавости призора, посматрача оплемењују и богате га јединственим духовно-уметничким ужитком. Али много је мање познато да је коначна одлука да ликови светитеља у унутрашњости Храма буду израђени у мозаичкој техници, иако је било и других предлога, донета под утицајем квалитета мозаика у Равени, који од 5. века до данас сијају несмањеним сјајем и својеврсна су гаранција трајања ове уметничке технике.

Какав је подухват била унутрашња декорација Храма сведочи податак да када би се његови унутрашњи зидови „испеглали“ добили бисмо површину величине готово три фудбалска терена. Украшавање зидова, купола, пандантифа и других површина подразумевала је осми-

- 10.000 ВЕРНИКА ЈЕ КАПАЦИТЕТ МОЛИТВЕНОГ ПРОСТОРА
- 3.650 КВАДРАТНИХ МЕТАРА ЈЕ ПОВРШИНА ФАСАДЕ ОБЛОЖЕНЕ БЕЛИМ МЕРМЕРОМ
- 4.000 ТОНА ЈЕ МАСА ГЛАВНЕ КУПОЛЕ
- 30 МЕТАРА ЈЕ ПРЕЧНИК ПРЕДСТАВЕ ХРИСТА ПАНТОКРАТОРА ПОД КУПОЛОМ

- 10.000 BELIEVERS IS THE CAPACITY OF THE PRAYING AREA
- 3.650 SQUARE METRES IS THE SURFACE OF THE FAÇADE COVERED WITH WHITE MARBLE
- 4.000 TONS IS THE MASS OF THE MAIN DOME
- 30 METRES IS THE DIAMETER OF THE REPRESENTATION OF CHRIST PANTOCRATOR UNDER THE DOME

EN

Grandiose and monumental, the Temple of Saint Sava in Vračar has in recent years become a centrepiece for devotees, tourists and guests of Serbia. Its spiritual significance is well-known – this is a covenant of the Serbian people, a temple raised in gratitude to the founder of the Serbian Orthodox Church and its first archbishop. This sanctuary on the Vračar hill, however, is much more than just that. It was imagined, designed, and erected as a pledge to the existence of our people and a standing monument to the faith and spiritual strength of all the past and future generations.

The Temple of St. Sava, both in its physical magnitude and spiritual significance, is peer-

less among all shrines of the Serbian Orthodox Church – it is a unique, universal cathedral built in a holy place; it is a construction that stands proudly and brings together the past and future generations. Its complex and ambitious spiritual and conceptual background has naturally and logically resulted in its unique form; it is a feat of construction with remarkable interior and exterior decorations. This truly unique church has become a recognizable emblem of Belgrade and the focal point of its life and faith.

THE VRAČAR SANCTUARY, KNOWN FOR ITS significance, architecture, spaciousness and decorations keeps hundreds of secrets and achievements of the builders and people who worked on

▲ Мозаичка представа Вознесења Господњег под главном куполом

Mosaic representation of the Ascension of the Lord under the main dome.

RS

шљавање и декорисање чак 17.000 квадрата. На овом простору уграђено је око 60 милиона комадића стакла и камена, различитих боја и нијанси. Више од 40 одсто свеукупног мозаика чини златна смалта – специјалне плочице састављене од два слоја стакла са 24-каратним златним листићем у средини. На зидове је уграђено око 300 тона овог материјала, а на поставци је радило укупно 600 врхунских мајстора – мозаичара.

Посебан куриозитет ове грађевине чини и јединствен галеријски простор у унутрашњости централне куполе. На коти 44 сакралног здања, подно грандиозне сцене «Вазнесења», у кружном прстену – тамбуру биће смештена стална изложбена поставка посвећена животу и делу оснивача Српске цркве, али и историјату градње заветног храма нашег народа.

План је да део збирке Музеја СПЦ, који се тиче Светог Саве, његовог оца Симеона, династије Немањић и историје Српске цркве буде изложен на овом атрактивном месту. Саставни део поставке биће и историјат градње Храма, као јединственог грађевинског подухвата у светским размерама.

У ПОДНОЖЈУ КУПОЛЕ, ДО КОЈЕ СЕ СТИЖЕ НАЈПРЕ ЛИФТОВИМА, а потом ступеништем, посетиоце дочекује фреска површине безмало 50 квадрата «Спаљивање моштију Светог Саве на Врачару». Дуж ходника којим се прилази будућем изложбеном простору нижу се представе принца монаха, који добија царску повелу за обнову Хиландара, радова на светогорском манастиру, преноса његових моштију из Трнова у Милешеву... Сам галеријски простор, дужине око стотину метара, већ је опремљен расветом, климатизацијом, сензорима, противпожарном заштитом.

Иако се обично поистовећује са главним молитвеним простором – црквеним бродом, Храм Светог Саве чини и додатних 195 просторија, распоређених на свим нивоима ове јединствене грађевине. Ту су мање цркве, капеле, крстионице, ходници, крипта, лифтови и техничке просторије. Храм располаже и најсавременијим системом расвете, видео-надзора, противпожарне заштите и безбедности, којим се управља из посебно опремљене хајтек командне собе. Овај део цркве, заједно са технологијом и опремом која је употребљена, чини најбољи спој традиционалног и модерног.

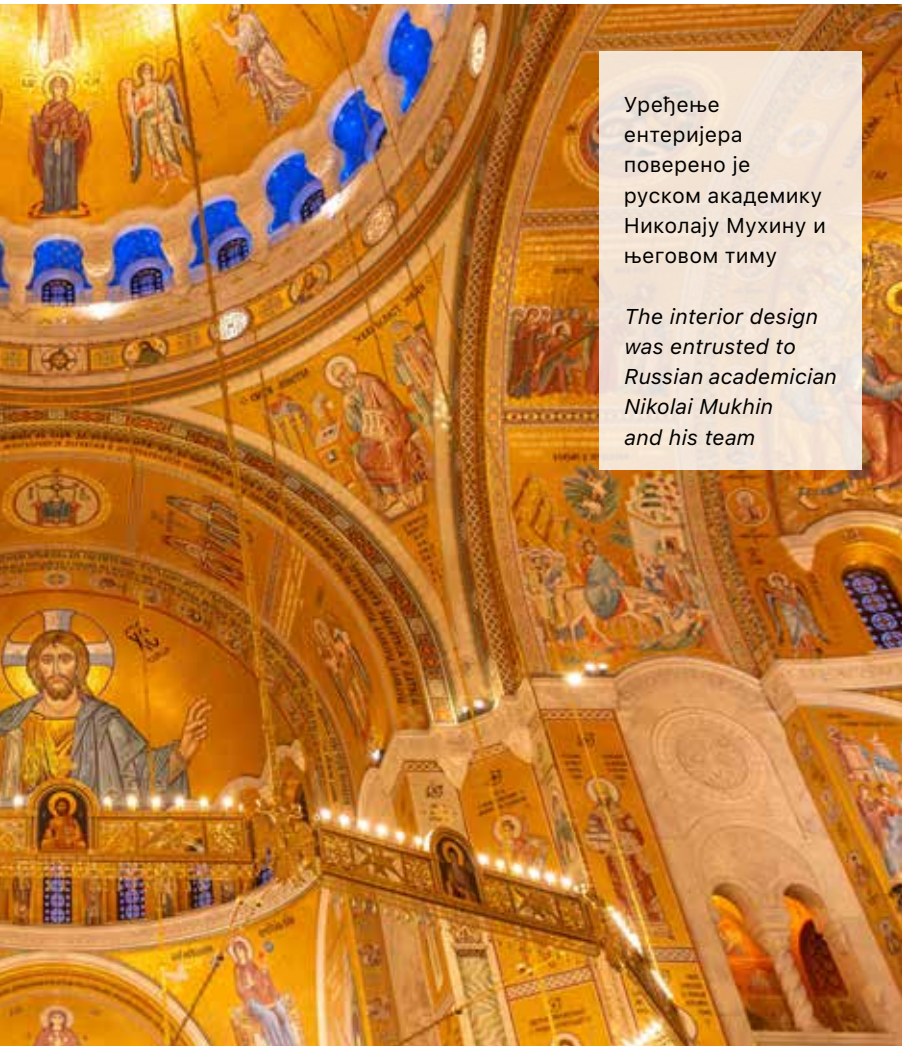
Специфична архитектонска решења захтевала су и нарочите елементе спољашњег уређења Храма. Тако је систем од неколико купола са доминантном централном куполом, карактеристичан за српски моравски стил, захтевао да оне буду украшене крстовима. Када се томе

Српска црква над црквама

ХРАМ Светог Саве подигнут је на месту на коме су 27. априла (по старом календару) 1594. године Османлије спалиле мошти овог светитеља. Био је то гест без преседана, начињен у жељи да се искорени изузетно снажан култ првог српског архиепископа, који је, иако физички одавно упокојен, био живи путоказ ка светлости вере, културе и слободе поробљеног народа. Историчари, међутим, сматрају да су мошти првог српског архиепископа спаљене на једном другом београдском брегу – ташмајданском. Српска црква, ипак, задржала је веровање да је врачарско брдо поприште овог страшног чина који је оставио дубоки ожиљак у колективном сећању народа. У знак сећања на тај страшан догађај, али и дубоке благодарности светитељу, подигнута је српска црква над црквама, коју сваке године посете хиљаде ходочасника, верника и туриста.

Уређење ентеријера поверено је руском академику Николају Мухину и његовом тиму

The interior design was entrusted to Russian academician Nikolai Mukhin and his team

Serbian Church of Churches

THE TEMPLE of Saint Sava was erected in the place where on 27 April (Old Calendar) 1594, the Ottomans burned the remains of the saint. This was an unprecedented gesture, done to root out the strong cult of the first Serbian archbishop who, even though long dead, was the beacon towards the light of faith, culture, and freedom for the enslaved people. Historians, however, claim that the remains of the first Serbian archbishop were actually burned on a different hill in Belgrade – Tašmajdan. The Serbian church, however, kept on believing that the Vračar hill was the location of the horrible act that left a deep mark in the collective memory of the people. In memory of this terrible event and as a sign of gratitude to the saint, the Serbian church of churches was erected, which is visited by thousands of pilgrims, believers and tourists every year.

it. The eye of the visitor, impressed by the Temple's magnificence and the splendour of its interior, is bound to miss many interesting details that testify not only of its physical and spiritual magnitude but also of its strength, persistence and endless desire for the Vračar church to truly live up to the original design of its "fathers", the Society for the Construction of the Temple of Saint Sava, formed back in the 19th century. Every detail is at once imbued with deeply symbolic biblical motifs, and with deep layers of the long history of our people and church.

The Vračar temple is the largest active Orthodox church in the world by the size of the praying area, and is the second biggest by its dimensions. The internal height of 65 metres means it is even higher than the "mother of all churches", the Hagia Sophia of Istanbul, which is 10 metres shorter. Also, the dome with the diameter of more than 30 metres is larger than the dome towering over the famous Temple of Christ the Saviour in Moscow. Many do not know that the designers used relief with the intention to have the Temple of Saint Sava dominate the Belgrade skyline and be visible from all parts of the city.

The quality and the proportions of the mosaics inside the Temple are breath taking. The impressive scenes, designed by the famous Russian academic Nikolay Mukhin and his team, the interlacing of the golden and Byzantine-blue shades, coupled with the mystical dancing of the light which creates the impression of the scenes flickering, ennobles and fills the viewer with a unique spiritual and artistic joy. Not many people know that the final decision to make the images of saints within the Temple using the mosaic technique, though there had been other ideas, was made because of the wonderful mosaics in Ravenna which have been shining with the same glow since the 5th century and are a guarantee of the longevity of this artistic technique.

THE INTRICACY OF THE INTERIOR DECORATION OF THE TEMPLE is evidenced by the fact that its inner walls cover the surface area of almost three entire football pitches. Decorating walls, domes, pendentives and other surfaces required the designing and decorating of 17,000 square metres. A total of 60 million pieces of glass and stones of different colours and shades were built in within this area. More than 40 percent of the entire mosaic consists of golden smalt – special sheets composed of two layers of glass with 24-carat golden sheets in the middle. A total of 300 tons of this material were embedded in the walls by 600 supreme craftsmen – experts for mosaics.

The building is specific for its unique gallery space within the central dome. At the 44th meter

RS

дода и велики број сводова, јасно је зашто на Храму Светог Саве постоји чак 18 крстова. Највећи је на централној куполи Храма, а према том узору су израђени и остали. Велики крст урађен је у фабрици „Прва искра” у априлу 1989. године. Висок је 12 метара и тежак је четири тоне. На четири звоника налазе се крстови од по 4 метра висине. Осам крстова, висине по 3,5 метара, налазе се на куполама портала, а пет висине по 1,2 метра на апсиди олтара.

НА ДУБИНИ ОД СЕДАМ МЕТАРА ИСПОД НИВОА ТЛА, испод највећег дела основе Храма, простире се крипта посвећена Светом кнезу Лазару Хребељановићу, чије је опредељење за Царство небеско темељни оријентир у српској историји, вери и култури. Овај простор замишљен је као почивалиште поглавара Српске цркве, али и као подсећање на време када је рано хришћанство живело у подземним катакомбама, с тим што има не само богослужбену функцију, него служи и као место за предавања, окупљања, трибине, концерте хорова... Крипта је иконописана ал секо техником, и у потпуности је дело српских сликара и живописаца. Импресивне сцене својерстан су историјски уџбеник о прошлости српског народа и хри-

шћанства на овим просторима. Занимљиво је да је првобитно предвиђена дубина крипте била 14 метара, али пројекат је још осамдесетих година промењен, како би се оставио простор за будући тунел метроа који ће пролазити баш испод врачарског храма.

Патријарх Иринеј на фресци

У НАОСУ, изнад степеништа којим се силази у крипту, приказан је и недавно упокојени патријарх Иринеј који узноси Храм Светог Саве. Поред њега постављена је икона његове крсне славе Светог Лазара Четвородневног. Реч је о својерсном омажу академика Мухина и његовог тима блаженопочившем поглавару СПЦ, који је предано радио на завршетку храма. Мухин је остварио идеју да у једном делу храма прикаже све српске патријархе који су подизали храм и тиме прикаже значај историјског доба у коме су они живели и стварали. Патријарх Иринеј је и први поглавар Српске цркве који је сахрањен у крипти врачарске светиње.

of the sacral building, underneath the grandiose scene of the Ascension, within the circular ring or tholobate, there will be a permanent exhibition dedicated to the life and times of the founder of the Serbian Church and the history of the construction of the covenant temple of our people.

The plan is for a part of the collection of the Serbian Orthodox Church Museum about Saint Sava to also be exhibited in this attractive location. The exhibition will also feature the history of the Temple's construction, a one-of-a-kind endeavour.

AT THE FOOT OF THE DOME, which can be reached first by elevators and then a staircase, visitors will be greeted by a fresco covering almost 50 square metres called "Burning of Saint Sava's Remains in Vračar". Along the corridor that leads to the future exhibition space, there are images of the prince-monk who is given the imperial decree for the renewal of Hilandar, also shown is the construction of the monastery on Mount Athos, and the transporting of his remains from Trnovo to Mileševa... The gallery space, around a hundred metres long, is already equipped with lighting, air conditioning, sensors, and fire alarms.

Even though it is mainly identified only with the main prayer area – the church nave – the

• 49 ЗВОНА
СВАКОДНЕВНО СЕ
ОГЛАШАВА МЕЛОДИЈОМ
„УСКЛИКНИМО С
ЉУБАВЉУ“

• 6.128 КИЛОГРАМА ЈЕ
ТЕШКО НАЈВЕЋЕ ЗВОНУ,
А НАЈМАЊЕ СВЕГА 11

• 49 BELLS PLAY THE
ANTHEM TO SAINT SAVA
EVERY DAY

• 6.128 KILOGRAMS IS THE
MASS OF THE LARGEST
BELL, WHEREAS THE
SMALLEST ONE WEIGHS
JUST 11 KILOGRAMS

Temple of Saint Sava also has 195 rooms across all levels. There are smaller churches, chapels, baptisteries, hallways, crypt, elevators, and technical rooms. The Temple also has the latest systems for lighting, surveillance, fire protection and security, which are managed from the special high-tech command room. This part of the church, together with the technology and equipment used, is the best combination of the traditional and the modern.

Specific architectural solutions required special elements to be designed in the Temple's exterior. The system of multiple domes with a dominant central one, typical for the Serbian Morava style, required them to be decorated with crosses. There are also many vaults, and that is why the Temple of Saint Sava contains as many as 18 crosses. The largest one is on the central dome of the Temple, and was used as a template for all the others. The large cross was made in the Prva Iskra factory in April 1989. It is 12 metres tall and weighs four tons. On four bell-towers there are crosses which are 4 metres tall.

Eight crosses, each with a height of 3.5 metres are placed on the domes of portals, and five 1.2-metre ones are placed on the altar's apse.

AT THE DEPTH OF SEVEN METRES under ground level, underneath the largest part of the Temple's foundation, there is the crypt dedicated to the Holy Prince Lazar Hrebeljanović, whose choice to pursue the Kingdom of Heaven is a fundamental landmark in Serbian history, faith, and culture. This space was designed as the resting place for the heads of the Serbian Church, and as a reminder of the time when early Christianity thrived in underground catacombs. The crypt was planned to serve not only for liturgical purposes, but also as a place for lectures, gatherings, public discussions, choir concerts... The crypt was painted in the al secco technique, and was done entirely by Serbian painters. The impressive scenes are a historical textbook of sorts which tells about the past of the Serbian people and the Christianity in this region. It is interesting that the crypt was originally planned to be 14 metres deep, but in the 1980s, the project was changed to leave room for the future tunnel of the metro line that was supposed to pass right underneath the Vračar temple.

Patriarch Irinej on a Fresco

IN THE NAOS, above the stairwell that leads down to the crypt, there is a representation of the recently deceased Patriarch Irinej raising the Temple of Saint Sava. Next to him is the icon of his family's patron saint, Saint Lazarus, the Four-Days Dead. This is an homage of academician Mukhin and his team to the late head of the Serbian Orthodox Church who worked with great dedication on the completion of the temple. Mukhin realized his idea to show all Serbian patriarchs who helped build the temple in one place and to demonstrate the importance of the historical age in which they lived and created. Patriarch Irinej is the first head of the Serbian Orthodox Church who was buried in the crypt of the Vračar church.

ПРИЈАТЕЉ СРБИЈЕ / FRIEND OF SERBIA

MILOŠ ZEMAN

*CLASSICAL
STATEMAN,
BRAVE ENOUGH
TO APOLOGISE*

The former President of the Czech Republic was the first leader of a Western European country strong and brave enough to extend his apology to Serbia for the injustice it suffered in 1999, during the NATO bombing. His boldness to critically reflect on the painful final days of the 20th century, to take responsibility and accept responsibility makes him a true friend of the Serbian people

МИЛОШ ЗЕМАН

**државник старог кова,
храбар и за извињење**

Бивши председник Чешке први је од лидера западноевропских држава смогао снаге и храбрости да Србији упути изразе извињења за неправду која јој је почињена 1999. године, током НАТО бомбардовања. Његова кураж да се критички осврне на мучне дане с краја 20. века и прихвати одговорност уврстили су га међу најближе пријатеље српског народа

RS

НАТО бомбардовање Србије и Црне Горе била је грешка, било је то горе од злочина. Зато молим српски народ да нам опрости на томе. Чешку су 1938. године изневерили западни, а 1968. источни савезници. Српски народ је у оба случаја био уз нас. Ми смо му се на томе захвалили - бомбардовањем. Зато се овом приликом у своје име извињавам за бомбардовање тадашње Југославије и јавно молим за опроштај.

Додајући древну латинску изреку „Рекох и спасих себи душу“, ове антологијске речи маја 2021. пред председником Србије Александром Вучићем, у Прагу, изговорио је тадашњи председник Чешке Републике Милош Земан. Он је први од лидера западноевропских држава који је смогао снаге и храбрости да Србији упутује изразе извињења за неправду која јој је почињена 1999. године, током НАТО бомбардовања. Његова кураж да се критички осврне на мучне дане с краја 20. века, прихвати одговорност и направи корак извињења, као и свеукупни континуирани рад на зближавању два народа, уврстили су га међу истинске пријатеље Србије и српског народа.

ПРИЈАТЕЉСТВО МЕЂУ НАРОДИМА И ДРЖАВАМА ЈЕ као вода, без обзира на околности, нађе свој пут. Земан је годинама био талац сопствене одлуке:

„Све време сам као шеф државе осећао грижу савести због неправде коју смо тада учинили српском народу. Мучило ме је то. Као председник владе потписао сам сагласност о учешћу Чешке у тој операцији. Невољно сам то учинио, али такве су биле околности. У то време Чешка је тек неколико недеља била у НАТО савезу. Очајнички смо тражили макар једну државу чланицу која би се томе успротивила, али били смо сами. Ипак, то не може бити оправдање, био је то недостатак храбрости.“

Његов гест у чешком јавном мњењу није изазвао већи талас критика, што је протумачено да је он као лидер само јавно рекао оно што Чеси углавном мисле и осећају. Изви-

РУЧНИ САТ ОТИШАО НА КОСОВО

Ручни сат чешке производње, са државним грбом, посветом и потписом Милоша Земана, лични поклон председнику Србије Александру Вучићу, данас чува породица Јовановић, из села Готовуша код Штрпца, на Косову и Метохији. Овај уникатни сувенир, чешке производње, данас припада малом Јакову Јовановићу, који га је као прворођена беба на КиМ у 2024. години добио на поклон од председника Вучића.

„То је поклон великог пријатеља Србије и радостан сам што ће га носити мали Јаков. Нека га сваки поглед на њега подсећа на наше Косово и Метохију, али и на наше чешке пријатеље“, објаснио је почетком године Вучић, пре него што је сувенир отпутовао у Готовушу.

Њење је у Србији доживело истински топао пријем. Ове речи биле су као мелем на рану нападеног и од великог света много пута изневереног народа, коме се макар накратко вратила вера у међународну правду. Подсетило је то и на чувену молбу за опроштај Вилија Бранта или извињење јапанског премијера Шинзоа Абеа народу Јужне Кореје.

„Од овог тренутка српски народ доживљаваће чешки не само као пријатељски, него и братски народ. Срби неће заборавити Земанове речи, које ће ући у уџбенике. Вечно ћемо му бити захвални јер ово што је он изговорио поводом бомбардовања 1999. нико други до сада није рекао“, узвратио је председник Србије Александар Вучић.

Земанове речи, без обзира на њихову дубину и симболички значај те 2021. године, ипак, нису биле изненађење ни за Србију ни за Чешку. Указом председника Вучића, Земан је на Сретње 2020. одликован највишим признањем које наша земља додељује страним државницима – Орденом Републике Србије на ленти. И овим чином званични Београд одао је признање великом пријатељу. То је био гест захвалности за његово залагање за истину, развој сарадње

Србије и Чешке, али и његове принципијелне и доследне ставове о суверенитету и територијалном интегритету наше земље.

Овај државник старог кова и великог политичког искуства обављао је председничку дужност пуну деценију – од 2013. до 2023. године. Као шеф чешке државе, у границама својих овлашћења, континуирано се противио једнострано проглашеној независности Косова. У јавним иступима негирао је државност ове територије и подсећао да је она створена на ратним злочинима, прогонима и криминалу. Запамћен је као велики противник интеграције самопроглашеног Косова у европске и међународне институције. Упркос чешком признању независности Косова, јавно се противио успостављању дипломатских односа и отварању амбасаде у Приштини. Током посете Београду 2014. године међу првима је јасно подигао глас против пројекта стварања оружаних снага у јужној српској покрајини, и упоредивши их са терористичком Ослободилачком војском Косова, упозорио на ризике од оваквих политичких авантура.

Ништа мањи труд Земан је уложио у подршку Србији у процесу прикључења Европској унији. Сматрао је и истицао да Београд може увек да рачуна на свом путу ка чланству у заједници европских народа. Дубоко је уверен да је Србији место у ЕУ, али и да тај пут није лак и да на њему вребају многе опасности.

Бивши председник Чешке дао је велики допринос реуспостављању културних и политичких веза српског и чешког народа, које су у периоду Хладног рата и деведесетих година у значајној мери ослабиле. На уму је имао блискост и изузетан узајамни утицај Краљевине Југославије и Чехословачке у периоду пре Другог светског рата. Две земље у то време бележиле су изузетну културну, економску и научну сарадњу, а наши народи оправдано су се сматрали - братским. Многи Чеси изабрали су тада Србију као своју другу домовину, а Праг је као древни културни и просветни центар био на располагању научним и културним посленицима и студентима са ових простора.

The NATO bombing of Serbia and Montenegro was a mistake. It was worse than a crime. The Czech Republic was let down by its western allies in 1938 and by its eastern allies in 1968. The Serbian people were with us on both occasions. We thanked them for this – by bombing them. That is why on this occasion I wish to apologise on my own behalf for the bombing of Yugoslavia and I publicly ask for forgiveness.

Accompanied by the ancient Latin saying, “I have spoken and saved my soul”, these storied words were said in May 2021 before the President of Serbia Aleksandar Vučić in Prague, by Miloš Zeman, the President of the Czech Republic at the time. He was the first leader of a Western European country who was strong and brave enough to extend his apology to Serbia for the injustice it suffered in 1999, during the NATO bombing. His boldness to critically reflect on the painful final days of the 20th century, to take responsibility and offer his remorse, coupled with his continuous efforts to bring the two nations closer together, make him a true friend of Serbia and the Serbian people.

THE FRIENDSHIP AMONG PEOPLES AND COUNTRIES is like water, as it finds its way regardless of the circumstances. For years, Zeman has been a hostage of his own decision:

“The entire time I was head of state, I felt guilty for the injustice we committed against the Serbian people. That bothered me. As the Prime Minister, I signed the consent to the participation of the Czech Republic in that operation. I did so reluctantly, but those were the circumstances. Back then, the Czech Republic had been a member of NATO for only a few weeks. We desperately tried to find at least one more member state to oppose the decision, but we were alone. Still, that can be no excuse, it was a lack of courage.”

His gesture did not lead to any major criticism in the Czech public, which proves that he as a leader only said publicly that which most of the Czech people thought and felt. The apology had a truly warm reception in Serbia.

These words were like music to the ears of the people that suffered and was let down so many times by the global powers, returning at least briefly the trust in international justice. This was reminiscent of the famous plea for forgiveness made by Willy Brandt or the apology of the Japanese Prime Minister Shinzo Abe to the people of South Korea.

“From this moment on, the Serbian people will see the Czech people not only as friends, but as brothers. Serbs will not forget Zeman’s words, and they will be remembered in history. We will be eternally grateful to him, because no one has ever said anything similar concerning the bombing of 1999”, said Serbian president Aleksandar Vučić.

Zeman’s words, regardless of their depth and symbolical importance in 2021, however, were no surprise to Serbia or the Czech Republic. With President Vučić’s Decree, on Statehood Day 2020, Zeman received the highest order our country can give a foreign statesman – the Order of the Republic of Serbia on a ribbon. With this act, official Belgrade paid tribute to a great friend. This was a sign of gratitude for his insistence on the truth, development of cooperation between Serbia and the Czech Republic, and his fundamental and consistent attitudes on the sovereignty and territorial integrity of our country.

THE WATCH THAT WENT TO KOSOVO

A Czech-made watch, with the national coat of arms, inscription and signature of Miloš Zeman, a personal gift to the President of Serbia Aleksandar Vučić, is kept today by the Jovanović family from the village of Gotovuša near Štrpce, in Kosovo and Metohija. This unique souvenir, made in the Czech Republic, today belongs to the young Jakov Jovanović, who got it as a present from President Vučić, as the first-born baby in Kosovo and Metohija in 2024.

“This is a present from a great friend of Serbia and I am happy that young Jakov will be wearing it. May he be reminded of our Kosovo and Metohija and our Czech friends every time he looks at it”, explained Vučić earlier this year, before the souvenir travelled to Gotovuša.

THIS CLASSICAL STATESMAN WITH GREAT POLITICAL experience served as president for an entire decade – between 2013 and 2023. As the head of the Czech Republic, within the limits of his powers, he continuously opposed the Kosovo unilateral declaration of independence. In public appearances, he negated the statehood of this territory and reminded that it was founded on war crimes, persecutions, and crime. He is remembered as a big opponent of the integration of the self-declared independent Kosovo in the European and international institutions. In spite of the Czech recognition of Kosovo’s independence, he publicly opposed the establishing of diplomatic relations and the opening of the embassy in Priština. During his visit to Belgrade in 2014, he was among the first to clearly raise his voice against the project to create armed forces in the southern Serbian province, and warned against such political adventures by comparing them to the terrorist Kosovo Liberation Army.

Zeman invested the same amount of effort in supporting Serbia in their accession to the European Union. He believed and highlighted that Belgrade could always count on Prague for any help on their path towards EU membership. He deeply believes that Serbia belongs in the EU, but that the path is not easy and that there are many threats along the way.

The former Czech president contributed significantly to the re-establishing of cultural and political ties between Serbs and Czechs, which were significantly weakened during the Cold War and the 1990s. He had in mind the closeness and the remarkable mutual impact of the Kingdom of Yugoslavia and Czechoslovakia before World War II. At the time, the two countries enjoyed a remarkable cultural, economic and scientific cooperation, and our peoples saw each other – with good reason – as brotherly. Many Czechs chose Serbia as their other homeland at the time, while Prague, as an ancient cultural and educational centre, was at the disposal of scientists, artists, and students from this region.

The close relations were particularly personified in the personal friendship

RS

Блиски односи били су посебно персонификовани у великом личном пријатељству између чехословачког председника Томаша Масарика и Краља Александра. У школама тадашњих држава певале су се песме посвећене двојици шефова држава. Масарик је младој југословенској краљевини поконио посебно вредну зграду у Прагу, близу Карловог моста, где је и данас Амбасада Србије. Такође, краљ Александар поконио је свом пријатељу репрезентативно здање у Булевару Краља Александра у српској престоници, у којој је и данас чешко дипломатско посланство.

ЗЕМАНОВИМ ЗАЛАГАЊЕМ, НА СТАРИМ ТЕМЕЉИМА РЕАФИРМИСАНА је идеја културне блискости Србије и Чешке, а као плод заједничког рада обновљен је Чешки дом у Београду, као место сусрета, упознавања и размене знања и идеја. Такође, у време његова два мандата оживљена је и привредна сарадња, а више десетина чешких компанија проширило је пословање и отворило погоне у Србији.

Милош Земан, у периоду активног бављења политиком, важио је за неконвенционалног политичара. Идејно наклонен левици, често је умео да осване и на десном полу европског политичког спектра, посебно у светлу актуелности тема попут ширења радикалног исламизма или ризика од глобалних миграција великих разме-

„Мана НАТО-а је у њојме да нас њоји њонека да и њра улоју свејској њолицајца и њо се видело у најаду на Јујославију. Мана му је и њо шњо се њовремено не њонаша баш храбро.“

„За будућносћ Евроје најбоље је брзо учлањење држава Зајадној Балкана у Евројску унију, са изузејком Косова.“

„Кријшковао сам њо шњо је Чешка њризнала Косово и сада на неки начин жањемо њо шњо смо засејали. Било би лицемерно шврдийи да је независносћ Косова у реду, а независносћ Крима немојућа. Морамо свима да меримо њо исјом аршину.“

ра, са каквим се Европа срела током последње деценије. Каријеру је почео још у време Хладног рата, као економски аналитичар. Лично, важи за директног и отвореног саговорника, политичара старе школе, који јасно показује своје намере и циљеве.

НА ПОЧЕТКУ ЗЕМАНОВОГ МАНДАТА НА ПРЕДСЕДНИЧКОМ замку Храдчани – званичној резиденцији шефа државе, завијорила се застава Европске уније, коју је његов претходник Вацлав Клаус категорично одбијао да истакне. Земан је себе често означавао као еврофедералисту и противника апсурдних бирократских смерница. Противник је претварања ЕУ у унитарну државу, иако потенцира да су јој преко потребне одређене заједничке функције.

Бивши чешки премијер и председник заступао је и идеју сарадње са Русијом, иако је увек опомињао на горко историјско искуство из 1968. године и изазове од понавања хладноратовског сценарија.

О дубини Земановог пријатељства према Србији и значају коју је током своје председничке каријере поклањао нашој земљи, сведочи и то што је за место своје опроштајне државничке посете јануара 2023. изабрао баш Београд. По сопственом признању, велики је љубитељ српске ракије, а у нашој земљи се увек осећао као код куће.

Доследан и данас

У осврту на 25. годишњицу уласка Чешке у НАТО, Земан је оценио да је НАТО за то време направио две грешке: то што је бомбардовао СР Југославију и што се „кукавички повукао из Авганистана“.

„Јавно сам рекао, преварили су нас. Зато што су нам у НАТО тврдили да ће у Југославији бити бомбардовани само војни циљеви. Али у стварности то се односило и на цивилне објекте, што је однело цивилне жртве. Били смо последња земља која је дала сагласност“, казао је недавно Земан у интервјуу чешком листу „Право“.

Чешка влада, упркос притиску савезника, одуговлачила је са пристанком на бомбардовање а гласање је Земан, тада премијер, ставио на дневни ред тек када је са седнице владе био одсутан категорични противник бомбардовања, каснији чешки премијер Владимир Шпидла.

„Већина у влади је била за. Признајем и ја. Ипак, до последњег тренутка смо се надали да ће макар Грчка бити против али зачудо и тамо су били за“, рекао је бивши чешки председник.

between the Czech president Tomáš Masaryk and King Aleksandar. In the schools of the two countries at the time, songs were sung to the heads of two countries. Masaryk gifted a particularly valuable building in Prague to the Yugoslav Kingdom, near Charles Bridge, where the Embassy of Serbia stands today. Also, King Aleksandar gave his friend a beautiful building on King Aleksandar boulevard in the Serbian capital, which today houses the Czech embassy.

OWING TO ZEMAN'S EFFORTS, THE IDEA of cultural proximity between Serbia and the Czech Republic was reaffirmed, which resulted in the renovation of the Czech Centre in Belgrade, which serves as a place of meeting, socialising, and sharing knowledge and ideas. Also, during his two mandates, economic cooperation was revived, and dozens of Czech companies extended their operations and opened plants in Serbia.

When he was active in politics, Miloš Zeman was known as an unconventional politician. Ideologically close to the left, he often appeared also on the right of the European political spectrum, particularly in light of relevant topics such as the expansion of radical Islamism or a risk from major global migrations, which Europe has been facing over the

“NATO’s weakness lies in the fact that it is sometimes trying to play the role of the global police as was seen in the attack on Yugoslavia.

Another one is that occasionally they do not act so bravely.”

“For the future of Europe, it would be best for the Western Balkan countries to join the European Union quickly, with the exception of Kosovo.”

“I was against the Czech recognition of Kosovo, and now in a way we were forced to reap what we had sown. It would be hypocritical to claim that the independence of Kosovo is fine and that the independence of Crimea is impossible. We need to apply the same principles to everyone”.

previous decade. He started his career back in the Cold War times, as an economic analyst. Personally, he is known as direct and open in communication, a classical politician, who clearly exhibits his intentions and objectives.

AT THE BEGINNING OF ZEMAN'S TERM, on the presidential castle of Hradčany, the official residence of the head of state, the European Union's flag was displayed for the first time, since his predecessor Václav Klaus categorically refused this. Zeman often referred to himself as a Euro federalist and opponent of absurd bureaucratic guidelines. He is against turning the EU into a unitary state, even though he stresses that it sorely needs certain common functions.

The former Czech prime minister and president also advocated the idea of cooperation with Russia, even though he always warned about the bitter historical experience from 1968 and the challenges from the Cold War scenario repeating itself.

The depth of Zeman's friendship with Serbia and the importance he showed to our country throughout his presidential career is also evident from the fact that he chose Belgrade for his farewell visit as a statesman in January 2023. In his own words, he is a great admirer of the Serbian rakija, and has always felt at home in our country.

Still True To Himself

In reflecting on the 25th anniversary of Czech membership in NATO, Zeman said that during that time, NATO made two mistakes: bombing FR Yugoslavia and “cowardly withdrawing from Afghanistan”.

“I publicly said that we had been cheated. Because NATO told us that only military targets would be bombed in Yugoslavia. But in reality, there were also civilian structures that were attacked, which resulted in civilian deaths. We were the last country that gave consent”, Zeman recently said in an interview to the Czech daily Právo.

In spite of pressures from the allies, the Czech Government stalled with their consent to the bombing, and Zeman, who was the Prime Minister at the time, put the voting on the agenda of the Government only in the absence of a fervent opponent of the bombing, Vladimír Špidla, who later became the prime minister.

“Most people in the government were in favour of the bombing. Myself included. However, we were hoping until the last moment that at least Greece would be against, but we were surprised that they also voted for it”, said the former Czech president.

Духовни светионици на мапи сеоба

Где год да је живео, српски народ је остављао блиставе трагове материјалне културе – цркве, манастире, установе, школе...

Spiritual Beacons on a Map Of Migrations

Wherever they lived, the Serbian people left shining traces of material culture - churches, monasteries, institutions, schools

RS

Tоком своје дуге и бурне историје, суочен са ђудима времена и глобалне политике, српски народ је мењао свој животни простор, заузимајући велики део Балканског полуострва, рубова Средоземља и средње Европе. Данас се често заборавља да су Срби дифузан и дијаспоричан народ – народ примораца и континенталаца, људи планинског, динарског али и равничарског терена, као и да су живели и израстали под оријенталним, медитеранским, као и средњоевропским утицајем.

Ово на најбољи начин илуструје мапа међаша српског историјског трајања која се простире од мађарског Егера и Сентандреје на северу, све до Солуна и Истанбула на југу. Срби су насељавали Трст, Беч и Белу Крајину на западу, као и Банат са Темишваром и Арадом на истоку, с тим што су поједини правци селидби стизали до данашње Украјине.

Где год да је живео, српски народ је остављао блиставе трагове материјалне културе – цркве, манастире, установе, школе... Ови објекти, чак и тамо где данас не живе наши сународници, или их има тек симболично, и даље су сведоци историје, чувају српски идентитет и јасни су оријентери српског историјског атласа, иако се налазе ван Србије. Они

EN

Throughout its long and turbulent history, faced with the whims of time and global politics, the Serbian people had to expand their living space and spread all over the Balkan peninsula, including parts of the Mediterranean and Central Europe. Today it is often forgotten that Serbs are a diffuse people with a large diaspora – a nation living by the sea and on the continent, in the mountains of the Dinaric area, but also in the plains, and that they thrived under oriental, Mediterranean and central European influences.

This is best illustrated by the map of Serbian historical landmarks sprawling over the area between Eger, Hungary in the north all the way to Thessaloniki and Istanbul in the south. Serbs populated Trieste, Vienna and White Carniola in the West and Banat with Timisoara and Arad in the east, with some migrations reaching all the way to today's Ukraine.

Wherever they lived, the Serbian people left shining traces of material culture – churches, monasteries, institutions, schools, etc. These structures, even in places that are no longer populated by our compatriots or with only a few of them left, are still witnesses of history, preserving the Serbian identity and are landmarks of the Serbian historical atlas, even though they are lo-

Манастир
Крка у
Далмацији

Krka
Monastery in
Dalmatia

Фреске у Хиландару / *Frescoes in Hilandar*Манастир Лепавина / *Monastery Lepavina*

RS

су амбасадори српске духовности, вере и писмености и незаобилазна жаришта културе и традиције. У њима се и данас, као и столећима уназад, воде јединствени летописи, чувају матичне књиге, рукописи и архивска грађа која аутентично сведочи о прошлости и садашњости. И данас, иако ван матице, својеврсни су духовни светионици којима се управља брод српске државе и народа.

Три српска манастира у Далмацији – Крупа, Драговић и Крка живо су сведочанство православног хришћанства на овом простору. Упркос вишевековним невољама са којима су се суочавали, опстали су као најбољи сведоци прошлости Далмације, приморја и залеђа. Манастир Крка подигнут је на месту светиње из првог века хришћанства, због чега представља споменик културе од изузетног значаја за историју далматинских хришћана. Данашња црква посвећена Светом архангелу Михаилу установљена је на ранохришћанској некрополи у виду подземне катакомбе, која датира из времена мисије апостола Павла.

Оснивање Крке и подизање главне манастирске цркве везује се за сестру цара Душана Јелену Шубић. Она је удајом за бана Младена Шубића дошла у Брибир у Далмацији, а столувала је у Скрадину. Кроз све будуће векове Крка је била духовни кров и уточиште за све православне вернике у Далмацији, а упркос свим разарањима и недаћама, исту улогу има и данас.

Трагови до Украјине и Цариграда

Никако није случајно што се тежишна тачка града Арад, на румунско-мађарској граници назива Српски трг, а што је најстарија грађевина у њему српска Црква Светог Петра и Павла. Ово место вековима је било духовно средиште Срба из Поморишја. Наговештај овог значаја данас видимо у црквеној ризници, која је не само сведочанство српског присуства, него и летопис живота овог дела Европе. Као најисточнија тачка српског духовног бедекера најчешће се узима Темишвар, најважнији град у Банату, чији значај није опао ни до данашњих дана. Цркве, владичански двор, као и небројено палата и зграда докази су дубоких српских корена у овом граду, који и данас важи за најважније сабиралиште преосталих Срба у Румунији. Ипак, треба рећи да су путеви историје наше сународнике водили и даље на исток, у Влашку, на Карпате, западну Бугарску, делту Дунава, данашњу Украјину, све до Одесе и Цариграда. Материјални трагови српског постојања на овим просторима углавном су избледели или нестали у вихорима времена, али записи и сведочанства постоје. Кроз све њих провејава мисао великог писца Милоша Црњанског, који је у својим романима најдубље проникао у један од српских усуда: Смрти нема, има сеоба.

cated outside of Serbia. They are ambassadors of Serbian spirituality, faith and literacy and are indispensable focal points of culture and tradition. For centuries they have been keeping unique chronicles, registers, manuscripts and archives that authentically testify to the past and present.

Traces that Lead to Ukraine And Istanbul

It is no accident that the focal point of the town of Arad, at the border between Romania and Hungary is called the Serbian Square, and that its oldest building is the Serbian church of Saint Peter and Paul. For centuries, this place has been a spiritual seat for the Serbs from the region of Pomorišje. There are still traces of this importance today in the church's treasury, which is not only a testament to Serbian presence, but also a chronicle of life in this part of Europe. The easternmost point of the Serbian spiritual bedrock is usually seen to be Timisoara, the most important city in Banat, still highly relevant. Churches, the bishop's palace, and many other palaces and buildings are proof of the deep Serbian roots in this city, which is still the most important gathering point for all the remaining Serbs in Romania. However, it is worth noting that the paths of history lead our compatriots even further to the east, to Wallachia, to the Carpathians, western Bulgaria, Danube delta, today's Ukraine, all the way to Odessa and Istanbul. The material traces of Serbian existence in these areas have mostly faded away or disappeared in the whirlwinds of time, but some records and testimonies still survive. A line from the great writer Miloš Crnjanski, who delved the deepest in the fate of the Serbs says: there is no death, just migrations.

Even today, though outside of their home country, they are spiritual beacons that steer the ship of the Serbian state and people.

Three Serbian monasteries in Dalmatia – Krupa, Dragović and Krka are a living testimony to Orthodox Christianity in this region. In spite of centuries filled with challenges, they survived as the best witnesses of the past of Dalmatia, the coastal region and its hinterland. The Krka monastery was built on the location of a sanctuary from the first century of Christianity, which is why it is a monument of culture of remarkable importance for the history of Dalmatian Christians. Today's church dedicated to Archangel Michael was based on the early Christian necropolis in the form of an underground catacomb, dating back to the times of Paul the Apostle's mission.

FOUNDING KRKA AND BUILDING THE MAIN monastery church is attributed to the sister of Emperor Dušan, Jelena Šubić. She married ban Mladen Šubić and came to Bribir in Dalmatia, and ruled from Skradin. Throughout all future centuries, Krka served as the spiritual refuge for all Orthodox believers in Dalmatia and it plays the same role today, in spite of all the devastation and adversities.

Krka's treasury is one of the best-preserved collections of the Serbian church. The reason being, without a doubt, the remarkable historical and spiritual importance of the monastery for the culture of the Serbian people and the dedication of the monastery's brotherhood. Even though it was sacked on several occasions, Krka's treasury still contains more than 2,000 precious objects – manuscripts and printed books, icons, metal objects, church textile, embroideries and portraits. Among other things, they also protect the unique

Српска црква у Темишвару

Serbian church in Timisoara

RS

Ризница Крке представља једну од најбоље сачуваних збирки Српске цркве. Разлози за то, без сумње, леже у изузетном историјском и духовном значају манастира за културу српског народа и посвећености манастирског братства. Иако је у више наврата пљачкана, ризница Крке данас садржи више од 2.000 драгоцених предмета – рукописних и штампаних књига, икона, предмета од метала, црквеног текстила, веза и портрета. Тамо се, између осталог, чува јединствени епитрахил Светог Саве, као ручни крст за благосиљање, израђен у дуборезу и окуву од филигранна, који је архимандрит Јеротеј Ковачевић 1862. године купио од монаха из Пећи. Ризница садржи иконе, оружје, ордење, као и 48 вредних икона, као и импозантну збирку од 453 руком писане и старе штампане књиге. Предмети из ризнице манастира Крка одражавају и космополитски дух обитељи овог манастира, јер су пореклом из најзначајнијих центара примењене уметности Европе и Балкана, или су повезани са истакнутим личностима од којих су набављени.

Незаменљиви сведок прохујалих времена, али и значајне улоге коју су Срби имали на Јадрану, јесте Црквена општина Светог Спиридона у Трсту, која делује око истоименог храма у строгом центру овог града.

Она чува око 760 кутија и регистратора разних списа и више од 350 административних књига међу којима се налазе документа о насељавању Срба у Трсту и околини, списи о организованом црквеном животу, помагању устанцима у Србији против турске власти, српским кућама, свештеницима и братственицима, богатим српским породицама... Посебну пажњу завређују писма Вука Караџића, Павла Соларића, Лукијана Мушицког, Јоакима Вујића...

ГОМИРЈЕ И ЛЕПАВИНА ИМАЈУ ВАЖНО МЕСТО на мапи српске духовне баштине у региону као најзападнији манастири Српске православне цркве, те се отуд узимају као гранични камен српског насељавања. Манастир Гомирје се налази у Горском Котару, док се Лепавина налази недалеко од Копривнице, а обе светиње подигнуте су у 16. веку, као израз духовних потреба досељених Срба – граничара у Војној крајини.

Лепавина се поноси чудотворном иконом Пресвете Богородице, која га и чини важним ходочасничким средиштем. Насликана је у критско-италијанском стилу са почетка 16. века. Поједине богослужбене књиге штампане у Москви стигле су у ову светињу као поклон руског цара петра Великог. Посебну вредност представљају старе рукописне и штампане књиге. Међу најстарије спадају два четворјеванђеља из 13. и 14. века, од којих је једно српско-рашке, а друго македонске редакције.

Српски духовни компас као најсевернију тачку показује град Егер (Јегра) на северу данашње Мађарске. Овај град најдаље је место насељено Србима у Великој сеоби 1690. године. Значај овог места препознаје се и у титулисању викарних епископа Српске православне цркве. Данашњи патријарх српски Порфирије годинама је носио наслов викарног епископа јегарског, а ова титула траг је сјаја и важности овог места у прошлости.

Ипак, центар српске духовности у Мађарској био је и остао град Сентандреја, недалеко од Будимпеште. У прошлости овај готово чисто српски град сведок је узлета нашег народа у новој домовини. Иако тамо данас живи само симболичан број Срба, ова лепа варош у централној Мађарској препуна је материјалних трагова српске духовне баштине. И обична шетња сентандрејским улицама јединствена је историјска лекција која говори о некадашњем сјају и моћи српског народа у Угарској, али и опомиње на сеобе и пролазност као историјску нужност. Иако је Сентандреја данас најпознатија као туристичко и трговачко место, стециште боема и уметника, мирис тамјана из српских храмова и звук црквених звона подсећа да је то и сада духовно средиште српског народа и једна од међа његовог историјског постојања.

НАЈВЕЋА РИЗНИЦА СРПСКЕ КУЛТУРЕ И НАЈСНАЖНИЈА бакља духовности која без прекида гори дуже од осам векова без сумње је манастир Хиландар на Светој гори. Ово место је ретко, вероватно и једино, на коме и даље непромењено живи вера, уметност и слава сјајног српског средњег века. Четврти манастир по рангу у строгој светогорској хијерархији задужбена је Светог Саве и Светог Симеона, утемељивача Српске цркве и државе, али и вишевековно културно жариште. Јер кад српске државе није било, Хиландар је чувао живо сећање на њу, када је Српска црква била укинута и забрањена, хиландарска молитва није прекидана, а чак и данас, када се све више губимо у глобализацији, овај манастир јасно сведочи идентитет и показује правац будућег живота.

Богатство хиландарске ризнице и библиотеке добро је и надалеко познато и чине га небројене средњовековне књиге и манускрипти, типичи, иконе, богослужбени предмети... Предмети које чува ова светиња предмет су посебних монографија и енциклопедија, а стручњаци кажу да је истраживање његовог блага подухват коме нема краја. На све то, мање је познато да хиландарском комплексу припада најмање још десетак древних објеката на Светој гори.

Овај манастир је, једноставно речено, културно-историјска целина и најдуговечнија установа, свејеврсна лична карта трајања и духовности српског народа.

epitrichilus that belonged to Saint Sava, as well as a hand-size cross used for blessings, carved in wood with filigree fittings, bought in 1862 by the archimandrite Jerotej Kovačević from a monk in Peć. The treasury contains weapons, medals, and 48 valuable icons as well as an impressive collection of 453 old hand-written and printed books. The objects from the Krka monastery's treasury are also a reflection of the cosmopolitan spirit of the monastery's family, since they come from the most important centres of applied art in Europe and the Balkans or are connected with the renowned persons they were acquired from.

An indispensable witness of times gone by and of the important role that the Serbs played in the Adriatic is the Church Municipality of Saint Spyridon in Trieste, operating around the temple of the same name in the very centre of the city.

It preserves around 760 boxes and registers with different documents and more than 350 administrative books including documents on the settlement of Serbs in Trieste and its surroundings, documents on organised church life, assisting insurgents in Serbia rebelling against Ottoman rule, Serbian houses, priests and monks, rich Serbian families... Especially important are the letters of Vuk Karadžić, Pavle Solarić, Lukijan Mušicki, Joakim Vujić, etc.

GOMIRJE AND LEPAVINA HAVE AN IMPORTANT place on the map of the Serbian spiritual heritage in the region as the westernmost monasteries of the Serbian Orthodox Church, thereby taken as the border stone of Serbian settlement. Gomirje monastery is located in the area of Gorski Kotar, whereas Lepavina is close to Koprivnica, and both sanctuaries were constructed in the 16th century, as an expression of the spiritual needs of the settled Serbs – frontiersmen in the Military Krajina.

Lepavina prides itself with the wondrous icon of the Holy Theokotos, which makes it an important pilgrimage site. It was painted in the Crete-Italian style of the early 16th century. Certain liturgy books printed in Moscow arrived to this shrine as a gift from the Russian Emperor Peter the Great. Especially valuable are old written and printed books. The oldest ones include two New Testaments from the 13th and 14th centuries respectively, one of which is Serbian-Rascian redaction and the other one is a Mac-edonian redaction.

The northernmost point indicated by the Serbian spiritual compass is the town of Eger in the north of modern Hungary. This town was the farthest points reached by the Serbs during the 1690 Great Migration. Today's Serbian Patriarch

Porfirije has for years carried the title of the vicar bishop of Eger, which is a remnant of the glory and importance of this place in the past.

However, the centre of Serbian spirituality in Hungary was and still is the town of Szentendre, close to Budapest. This town used to be populated exclusively by Serbs and testifies to the rise of our people in their new homeland. Even though today only a symbolic number of Serbs remains, this beautiful town in central Hungary is filled with material traces of Serbian spiritual heritage. Just a regular walk around the streets of Szentendre is a unique historical lesson that speaks of the former glory and power of the Serbian people in Hungary, but also warns of migrations and transience as a historical necessity. Even though Szentendre today is best known as a place of tourism and trade, a meeting point for bohemians and artists, the scent of incense from the Serbian temples and the sound of church bells reminds that it is still a spiritual seat of the Serbian people and one of the milestones of its historical existence.

THE BIGGEST TREASURY IN SERBIAN CULTURE and the brightest torch of spirituality that has been constantly burning for more than eight centuries is clearly Hilandar Monastery on Mount Athos. This place is rare, probably unique in that it is still a point where the faith, art and glory of the shining Serbian Middle Ages still live on. This foundation of Saint Sava and Saint Simeon, the founders of the Serbian church and state, eight centuries old cultural focal point is the fourth-ranked monastery in the strict hierarchy of Mount Athos. Back when the Serbian state was conquered, Hilandar preserved its living memory; when the Serbian Church was terminated and prohibited, the prayers in Hilandar never stopped; even today, when we are getting more and more lost in globalisation, this monastery is a clear testimony to Serbian identity and acts as guidance for life in the future.

The wealth of the Hilandar treasury and library is known far and wide and consists of countless medieval books and manuscripts, typikons, icons, liturgy objects, etc. Objects kept in this sanctuary have been a topic of different monographs and encyclopaedias, and experts say that exploring its treasure is a never-ending effort. Also, it is a lesser known fact that the Hilandar complex on Mount Athos contains at least ten more ancient structures.

Simply put, this monastery is a cultural and historical landmark and our longest-standing institution. It is a milestone that shows the duration and spirituality of the Serbian people.

Председник Србије Александар Вучић дочекао је 2019. у Београду
председника Француске Емануела Макрона
Serbian President Aleksandar Vučić in 2019 welcomed French President
Emmanuel Macron in Belgrade

Нова сарадња на темељу пријатељства

Србија и Француска ове године обележавају 185 година од успостављања дипломатских односа, који су, иако вишедимензионални, добра основа за изградњу нових економских и политичких веза.

NEW COOPERATION ON THE FOUNDATIONS OF FRIENDSHIP

This year, Serbia and France are marking the 185th anniversary of diplomatic relations, which, though complex, are a good basis for the building of new economic and political ties.

Меморијални
споменик Краљу
Александру и
министру Бартуу у
Марсеју

*Memorial monument
to King Alexander
and Minister Louis
Barthou in Marseille*

RS

Не постоји туристички водич о Београду који међу најважније тачке престонице не ставља и Споменик захвалности Француској на Калемегдану. Импазантна фигура жене са мачем Ивана Мештровића, алегија снажне и раскошне Француске која хита у помоћ малој Србији, трајни је белег захвалности француском народу за подршку током тешких и победничких година Првог светског рата. Овај монумент и његова прошлост показује и све изазове српско-француских веза: у последње три деценије било је тренутака када је у знак протеста био прекривен црним платном, али и дана његове темељне обнове и враћања старог сјаја.

Познаваоци историје српске спољне политике, упркос свему, Француску стављају на посебно место. Свеукупне везе српског и француског народа, упркос својој вишедимензионалности, и даље постоје и довољно су јаке да се на њима може градити и пријатељство за будућност. Француска се у српском јавном мњењу и данас доживљава као старији рођак, који далеко живи и ретко се јавља, али чији сваки помен изазива топлину и носталгију.

Србија и Француска ове године обележавају 185 година дипломатских односа. Званична посета председника Србије Паризу, 20. по реду сусрет са председником Емануелом Макроном, као и нови „пакет“ политичке, економске, културне и војне сарадње делују као повратак на стазе старог пријатељства и нови узлет узајамних односа. Најважнији домети нове етапе старог партнерства, како је најављено, видеће се на плану енергетике, инвестиција у привреду као и у културним и просветним делатностима. По узору на стара савезништва, договорена је куповина француских борбених авиона „рафал“ за Војску Србије, као и шири аранжман војне сарадње.

Основа за будућност несумњиво постоји, иако је готово двовековна историја веза двају народа имала своје различите мене, узроковане непредвидивим ђудима политике и изазова времена. Француска је у прошлости била глобална сила, колонијална империја са поседима на свим континентима и планетарним културним утицајем. За нас је посебно важно што је, за разлику од Велике Британије, у раном 19. веку била на страни националног ослобођења балканских народа. Није случајно што се вожд Карађорђе обраћао Наполеону, како би му појаснио прилике у Србији, чија се судбинска борба за слободу и државност наша у процепу глобалних ратова великих сила.

Велики геополитички преокрет доживела је Француска након пораза од Прусије 1871.

када је дошло и до уједињења Немачке. Мапа Европе више није била иста, а Париз је почео да трага за савезницима на Истоку, па и на Балкану.

Српско-француске односе обележио је успон и изградња веза током целог 19. века. Први министар одбране Кнежевине Србије био је француски пуковник Иполит Монден, заузимањем француског посланика на Берлинском

▲
Председник
Србије у
Јелисејској
палати 2024.

*President of
Serbia at the
Élysée Palace
in 2024*

Легенда о Долини јоргована

Једна од најлепших српских средњовековних легенди везана је за краљицу Јелену Анжујску, француског порекла, жену краља Уроша, из династије Немањића. Свестан суровости предела долине Ибра, где је било средиште српске државе, краљ Урош је наложио да се падине планинских венаца, дуж пута којим ће стићи будућа краљица, засаде јоргованима. Легенда каже да је српски краљ желео да промени крајолик, како би будућој владарки лично на њену постојбину – Провансу. Од тада се ибарске котлине називају Долина јоргована, а велики број ових цветова који и данас миришу причају никада до краја испричану причу о љубави краља и краљице.

Јелена Анжујска оставила је дубок траг у српској историји. Запамћена је као мудра и племенита владарка, која је дала велики допринос изградњи веза Србије са Западом. Упамћена је њена духовна црта, као и задужбинарство. Најпознатији храм чији је ктитор Јелена Анжујска јесте манастир Градац, у коме је и сахрањена.

No tourist guidebook on Belgrade is complete unless it includes the Monument of Gratitude to France as one of the most important landmarks of the Serbian capital. The imposing figure of a woman with a sword made by Ivan Meštrović is an allegory of the strong and magnificent France rushing to help little Serbia and stands as a permanent sign of gratitude to the French people for their support during the difficult but victorious years of World War I. This monument and its past also demonstrate the challenges of Serbian-French relations: over the previous three decades, there were times when it was covered with a dark cloth as a sign of protest, and it was later substantially renovated to restore its former glory.

Those familiar with the history of Serbian foreign policy believe that France still holds a special place, irrespective of everything that happened. The collective ties between the Serbian and French peoples, though complex, still exist and are strong enough to serve as the basis for friendship in the future. France is still seen by the Serbian public as an older cousin, who lives far away and rarely calls, but whose every word causes a feeling of warmth and nostalgia.

This year, Serbia and France are marking the 185th anniversary of diplomatic relations. The official visit of the Serbian president to Paris,

which will be his 20th meeting with Emmanuel Macron, and the new “package” of political, economic, cultural and military cooperation, seem like a return to the old ways and a new improvement of mutual relations. The most important achievements in the new stage of this old partnership, as announced, will be seen in the field of energy, the economy and the cultural and educational activities. Traditional ties were also the basis for the agreed purchase of French fighter aircraft Dassault Rafale by the Military of Serbia and for a wider military cooperation.

There are certainly grounds for the future, even though the nearly two-century-old history of connections between the two peoples went through various stages, caused by the unpredictable whims of politics and the challenges of time. In the past, France was a global power, a colonial empire with possessions on all continents and a planetary cultural impact. For us, it is especially important that France, unlike the United Kingdom, was on the side of the national liberation of the Balkan peoples in the early 19th century. It is no accident that vozhd Karadžić wrote to Napoleon to explain the situation in Serbia, when we were leading our fateful struggle for freedom and statehood in a gap between the global wars led by major powers.

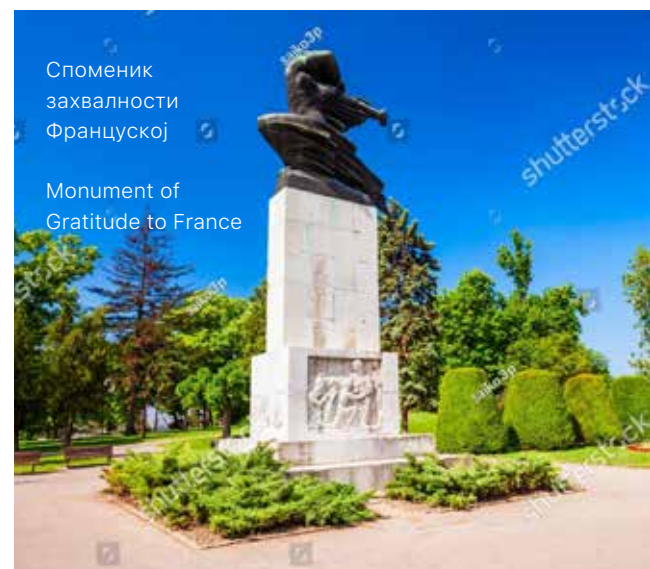
France experienced a major geopolitical shift after the defeat in the war against Prussia in 1871, when Germany was unified. The map of Europe was never the same, and Paris looked for allies in the East, including the Balkans.

The Serbian-French relations were marked by the rise and development of connections throughout the 19th century. The first Minister of Defence of the Principality of Serbia was the French colonel Hyppolite Mondain; following

The Legend of The Valley of Lilacs

One of the most beautiful Serbian medieval legends is linked with Queen Helen of Anjou, wife of King Uroš Nemanjić. Realising the harshness of the landscape in the valley of the Ibar, which was the centre of the Serbian state, King Uroš ordered that lilacs be planted on the slopes of mountain wreaths along the road that the future queen would travel on. Legend has it that the Serbian king wanted to change the landscape, to have it resemble the native land of the future consort – Provence. Ever since, the Ibar valley has been known as the Valley of Lilacs, and the many blossoms whose scent can still be felt today tell the never-ending story of the love between the king and the queen.

Helen of Anjou left a deep trace on Serbian history. She is remembered as a wise and noble ruler, who made a major contribution to the development of Serbia's connections with the west. She was also known for her spirituality and her endowments. The best-known temple sponsored by Helen of Anjou is the Gradac Monastery where she lies buried today.

конгресу Србији је припао и град Врање, а после склапања француско-руске Антанте 1890. године било је само питање тренутка када ће се и Србија, поред већ присутне Црне Горе, придружити овом спољнополитичком курсу. То је и остварено у пуном смислу након Мајског преврата 1903, када се српска политика у потпуности окреће Антанти.

Француски утицај је и пре тога био доминантан у финансијској сфери, пошто је око 80 одсто ангажованог страног капитала у Србији било француско. На пољу културе француски утицај је био посебно јак међу интелектуалцима и политичкој елити, а њега су усвајали и средњи слојеви становништва. Десетине хиљада Срба су завршавали високе школе у Француској, што је тренд који ће се наставити и у Краљевини Југославији. Током Првог светског рата, француско-српско савезништво прераста у заједничку ратну епопеју која учвршћује блискост двају народа, као симбол пријатељства следећим генерацијама. Солунски фронт, „лађа француска“, помоћ у наоружању и војној опреми, маршал и почасни војвода Франше Д’Епере на раменима Београђана, готово су антологијски фрагменти сећања на братство по оружју стечено током Великог рата. Након револуције у Русији и стварања СССР, Француска постаје највећи савезник Срба и покровитељ Краљевине Југославије, посебно у политичком, војном, економском и културном домену.

Након атентата на краља Александра и министра спољних послова Француске Луја Бартуа у Марсељу октобра 1934, који су организовали екстремни припадници хрватских емигрантских организација, уз подршку фашистичких сила, Краљевина Југославија остаје и даље савезник Француске. Париз је у периоду између два светска рата пружао подршку политичкој стабилности Краљевине Југославије, укључујући помоћ и у организацији војске, као и пресудан културни утицај који је у укупној историји француско-српских односа тада био на врхунцу.

Други светски рат, и учешће на истој зарађеној страни Француза и Срба, као и укупна победа извојевана на крају уз огромне жртве, додатно су учврстили пријатељство двају народа. У социјалистичкој Југославији ситуација се донекле мења. Титова политика је направила дисконтинуитет са Краљевином Југославијом, обрачунавајући се са „велико-српском хегемонијом“, што је угрозило јаку традицију француско-српског савезништва и пријатељства. Чак и у периодима окренутости Западу, сам Тито није посебно продубљивао односе са Француском, а сходно идеологији

несврстаности и антиколонијализма директно се сукобио са њом на терену Алжира. Београд је пружио пуну подршку алжирском народу у тежњама за стварањем државе, што је односе са Паризом спустило на историјски минимум.

Ипак, културна сарадња двеју земаља је остала развијена, а у Француској је постојала бројна српска дијаспора. Током деведесетих година, Франсоа Митеран је као председник државе водио према српском питању веома коректну и чак, на моменте, благонаклону политику у југословенској кризи 1991-1995. Следећи председник Жак Ширак се нешто више приклонио америчкој политици притисака на тадашњи званични Београд, нарочито када је у питању била косовска криза 1998-1999. Ипак, није заборављено да је Ширак био противник ширења листе циљева на београдске мостове и објекте цивилне инфраструктуре током НАТО агресије. У Београду се посебно наглашава помоћ појединаца – француских официра, који су својим информацијама помогли да Војска Југославије организује своју одбрану против неупоредиво снажнијег непријатеља 1999. године.

Највећи камен спотицања последњих година у односима двеју држава јесте француско признавање једнострано проглашене независности јужне српске покрајине и инсистирање на правној снази овог чина сецесије. Ипак, дубина и ширина свеукупних односа, као и богата традиција савезништва, остављају могућност да се Француска врати на место које је имала у колективној свести српског народа, а прошлост постане најбољи залог и за будућност.

Најважнији домети нове епике старог иаршнерства, како је најављено, видеће се на плану енергетике, инвестиција у привреду као и у културним и просветним делатносћима.

По узору на сћара савезништва, договорена је куйовина француских борбених авиона „рафал“ за Војску Србије.

Приказ француских и српских војника на споменику у Београду

“Depiction of French and Serbian soldiers on a monument in Belgrade

▲
Амбасада
Француске у
Београду

*French
Embassy in
Belgrade*

The most important achievements in the new stage of this old partnership, as announced, will be seen in the field of energy, the economy, and the cultural and educational activities. Traditional ties were also the basis for the agreed purchase of French fighter aircraft Dassault Rafale by the Military of Serbia and for a wider military cooperation

the efforts of the French emissary to the Congress of Berlin, Serbia also acquired the town of Vranje; and after the Franco-Russian Alliance was made in 1890, it was just a matter of time when Serbia would join this foreign political course, together with Montenegro. This was fully implemented after the 1903 May Coup, when the Serbian politics completely focused on the Entente.

Even before this, the French influence dominated the financial sphere, since around 80 percent of foreign investments in Serbia were from France. In the field of culture, the French influence was especially strong among the intellectuals and the political elite, and was starting to be adopted also by the middle classes. Tens of thousands of Serbs went to France for higher education, which is a trend that would continue also in the Kingdom of Yugoslavia. During World War I, the French-Serbian alliance turned into a joint war epic which solidified the closeness between the two peoples, serving as a symbol of friendship for future generations. The Macedonian front, the popular war song *The French Boat is Sailing*, assistance in armaments and military equipment, the marshal and honorary general Louis Franchet d'Espèrey who was carried on the shoulders of Belgrade citizens, are practically anthological fragments of the memory of brotherhood in arms created during the Great War. After the Russian Revolution and the creation of the USSR, France became the biggest ally of Serbs and the patron of the Kingdom of Yugoslavia, particularly in the political, military, economic, and cultural domains.

After the assassination of King Aleksandar and the Minister of Foreign Affairs of France Louis

Barthou in Marseille in October 1934, which was organised by extreme members of Croatian emigrant organisations, with support from fascist forces, the Kingdom of Yugoslavia remained the ally of France. In the period between two world wars, Paris continued providing support to the political stability of the Kingdom of Yugoslavia, including help with the organisation of the army and had a decisive cultural effect which marked the peak of French-Serbian relations.

The Second World War and the French and Serbian joint efforts, together with the overall victory won through huge sacrifices, additionally solidified the friendship between the two peoples. The situation changed somewhat in socialist Yugoslavia. Tito's politics interrupted the continuity of the Kingdom of Yugoslavia and fought "Greater Serbian hegemony", which threatened the strong tradition of French-Serbian alliance and friendship. Even when he was open to the West, Tito never deepened relations with France, and in line with the ideology of the non-aligned movement and anticolonialism, he directly confronted France on the grounds of Algeria. Belgrade gave full support to the Algerian people in their striving for statehood, which brought down relations with Paris to a historical minimum.

However, the cultural cooperation between the two countries stayed strong and there was a large Serbian diaspora in France. In the 1990s, François Mitterrand as president of France had a very decent, sometimes even friendly treatment of Serbia during the Yugoslav crisis of 1991-1995. The following president, Jacques Chirac, complied more with the US policy of pressuring Belgrade at the time, especially during the Kosovo crisis of 1998-1999. However, it was not forgotten that Chirac was against including Belgrade's bridges and civilian infrastructure among targets during the NATO aggression. The assistance of individuals – French officers, who shared information and thus helped the Yugoslav army to organise its defence against an incomparably stronger enemy in 1999 was always highlighted in Belgrade.

The biggest stumbling block in the relations between the two countries in recent years was the French recognition of the unilateral declaration of independence of the Southern Serbian province and the insisting on the legal validity of this act of secession. However, the depth and comprehensiveness of the overall relations and a rich tradition of alliance mean that there is still room for France to return to the position they used to occupy in the collective consciousness of the Serbian people, and the past may become the best pledge for the future.

ГАСТРОНОМСКО ОГЛЕДАЛО / GASTRONOMIC MIRROR

ХЛЕБ

НАШ,
СРПСКИ,
НАСУШНИ

НАШ НАРОД И
ДАНАС НЕГУЈЕ
СНАЖНУ КУЛТУРУ
ХЛЕБА, А
АМЕРИЧКИ
СИ-ЕН-ЕН ДОМАЋУ
ПРОЈУ УВРСТИО
ЈЕ НА ЛИСТУ
50 НАЈБОЉИХ
ХЛЕБОВА НА СВЕТУ

RS

Није случајно да се код хришћанских народа свети хлеб (нафора) сматра Исусовим телом, као што нема случајности што се Христово место рођења, Витлејем, састоји из речи „бет“ – кућа и „лејем“ хлеб. Кућа хлеба. Јер човек од давнина зна да живот дугује управо хлебу, као основној животной намирници.

Он је и данас најзаступљенија храна на свим трпезама света, а његова симболична значења су бројна. У књизи „Шест хиљада година хлеба“, историчар Хајнрих Едуард Јакоб наводи да хлеб није само најважнија прехранбена намирница него и цивилизацијска тековина, битан елемент људске историје, религије и културе. Због њега су вођени ратови, склапана су примирја и савези, њиме су се украшавале свечаности, уприличавали црквени обреди и народни обичаји. У хлеб се, примећује, уграђује нада човечанства – док је њега, неће бити глади.

Он је симбол сједињености јер у себи садржи много зрна жита. Посредством њега остварују се комуникација и јединство у породици и друштву и одржава веза са божанством.

Готово све ове метафизичке димензије хлеба од давних дана познате су и српском народу, који упркос савременом начину живота, глобализацији и свеопштем тренду интернационализације и данас негује снажну културу хлеба. Припрема га са љубављу и поштовањем, пажљиво бира приликом куповине, а за разлику од остале хране и њених остатака, у смеће га баца ретко и нерадо. И данас може да се чује да се људи заклинају у хлеб, а као главни елемент неизоставан је на најважнијим породичним и црквеним светковинама. Њиме се храни тело, али и душа, а етнологи подсећају и да је хлеб средиште сваког домаћинства, епицентар космичког круга исхране, живота и смрти.

Срби су од давнина знали да мељу жито и да умешано тесто кувају и пеку. По византијском цару Маврикију, то је била главна храна код Словена. Међу великим бројем намирница биљног прекла у средњем веку, најважнија је била – хлеб. То је остао и данас. У нашој култури и традицији заузима посебно место, а дочекати драгог госта хлебом и сољу, симбол је добродошлице. Значај хлеба огледа се и у језику. Он значи доброту – „добар као хлеб“, праштање – „ко тебе каменом, ти њега хлебом“, а открива и више циљеве – „не живи се само о хлебу“. „Хлеб са седам кора“, израз је који се користи када желимо да опишемо тешку ситуацију или незавидну животну фазу.

У српској кухињи данас је доминантна врста

Our, Serbian, daily bread

Our people are still nurturing a strong culture of bread, and CNN America listed our proja among the 50 best breads in the world

EN

14.000

ГОДИНА ТРАЈЕ
ИСТОРИЈА ХЛЕБА14,000 YEARS IS
HOW LONG THE
HISTORY OF
BREAD IS

6.000

ГОДИНА
ЦИВИЛИЗАЦИЈА
ПОЗНАЈЕ
ДАНАШЊИ ХЛЕБ6,000 YEARS IS
HOW LONG OUR
CIVILIZATION HAS
KNOWN ABOUT
THE CURRENT
BREAD

40

МУЗЕЈА ХЛЕБА
ПОСТОЈИ У
ЕВРОПИ40 IS THE NUMBER
OF BREAD
MUSEUMS IN
EUROPE

It is no accident that in Christian peoples, blessed bread (antidoron) is considered to be the body of Christ as is it not a coincidence that the Christ's birthplace, Bethlehem consists of the words *bet* meaning home and *lehem* meaning bread. The house of bread. This makes sense since humans have long known that they owe their life to bread as the primary staple food.

It is still the most widely spread food in all cuisines of the world, and has many symbolic meanings. In the book *Six Thousand Years of Bread*, historian Heinrich Eduard Jacob states that bread is not only the most important food but also a heritage, an important element of human history, religion and culture. It was the reason behind wars, truces, alliances, church rituals and traditional customs. Bread, he adds, was the foundation of humanity's hope – as long as there is bread, there will be no hunger.

IT IS THE SYMBOL OF UNIFICATION, since it consists of many grains of cereal. It is used for communication and unity in a family and the society and maintains connections with the divine.

Almost all of these metaphysical dimensions of bread from long ago are also well known to the Serbian people, who, in spite of the modern way of life, globalisation and the general trend of internationalisation, still nurture a strong culture of bread. It is prepared with love and respect, carefully chosen when bought, and unlike other food and its remains, is rarely and reluctantly thrown out. You can still hear people swear by it, and it is an indispensable element in the most important family and church celebrations. It feeds the body and also the soul, and ethnologists remind that bread is the centre of every household, the epicentre of the cosmic circle of food, life, and death.

RS

нични хлеб, мада се тесто често приправља од мешавина пшеничног, ражаног или јечменог брашна. У нешто старијој традицији, која није никада прекидана, а типична је за континенталне, планинске крајеве наше земље, централно место заузимао је кукурузни хлеб - проја. Због јединственог укуса и мириса, са простих, сеоских трпеза, проја је брзо и лако своје место нашла и у најпажљивије одабраним ексклузивним јеловницима и светским гастрономским мапама.

ДА ЈЕ СРПСКА ПРОЈА ИСТИНСКИ КУЛИНАРСКИ РАРИТЕТ сведочи и њен пласман на листи 50 најбољих хлебова на свету, коју је трагајући за варијацијама ове драгоцене намирнице, саставио амерички Си-Ен-Ен.

Представљајући је својој глобалној публици, ова ТВ мрежа наводи: „Топли парчићи српске проје, или кукурузног хлеба, омиљени су пратиоци раскошних српских гулаша од меса. Млевени кукуруз пружа благо слаткасти контраст сланим додацима, као што су кајмак и посип од чварака.” За проју се користи крупније млевено кукурузно брашно, со и вода, а ако се додају сир, кајмак, па чак и поврће, добија се пројара.

Хлеб је, како показују истраживања, настао давно - у време преласка са сточарског на ратарски начин живота. Најновија датовања показују да је настао пре око 14.000 година, чему је допринело и откриће ватре. Прве векне биле су тврде и пљоснате, без квасца. У данашњем облику срећемо га у Месопотамији. Око 6.000 година пре нове ере, Сумери су успели да диференцирају фазе гњечења теста и уз помоћ загревања и печења спреме прве хлебове у пепелу и на ватри. У Египту су отворене прве пекаре.

Балкански и словенски народи одувек су хлебу придавали магијски, култни и културни значај.

Домаћинства у Србији су га у средњем веку пекла на огњишту, а понекад и у нарочитим пећима. Тесто се стављало у доњу, загрејану црепуљу, преко њега се простирало лишће, па се посипао жар, помешан са пепелом. Могла се кори-

ТРПЕЗА У ОЧИМА СТРАНАЦА

Путујући Европом, путописац Ами Буе 1840. објављује да Срби од пшеничног хлеба праве попару и квашенице. Попару спремају тако што „потапају комаде хлеба у воду и кувају с масноћом”, а квашенице су „кришке хлеба спремљене с јајима и масноћом”. Павле Ровински описује како је у Дреновцу, код Шапца, видео лепиње и хлеб који се пеку на жару испод ражња са јагњетом или прасетом. Аустријски новинар Франц Шерер је, сликајући живот у Аранђеловцу, описивао да сељаци за ручак носе комад проје, а да се мирисне лепиње продају на улици. Ото Дубислав фон Пирх проју је јео на двору кнеза Милоша, а енглески евангелистички пастор Вилијем Дентон, који је боравио у Србији 1862, за пшенични хлеб каже да је „таман и кисео као онај на који је путник навекао у Немачкој”.

стити још једна црепуља за покривање. Данашња, свима омиљена погача испод сача, није ништа друго него на овај древни начин припремљен фини, миришљави хлеб, који од своје лепоте није ништа изгубио и у савремености.

Сви намерници кроз Србију у 19. веку помињу да је немогуће замислити оброк без хлеба, као и да су се највише јели пшенични, кукурузни, ражани или мешавина пшенице и ражи.

Колико је хлеб имао значење у животу тадашњих људи показује и чињеница да се цео живот одвијао између два хлеба - погаче повојнице за тек рођено дете и хлеччића поскурица у част умрлог. Између њих сви важни догађаји обележавани су другом врстом обредног хлеба. У Музеју хлеба, у Пећинцима, чува се збирка од чак 96 различитих врста.

Повојницу спремају рођаке и доносе у кућу у којој је рођена беба. Прва погача после повојнице јесте она за крштење бебе, а затим следи поступаоница - кад дете направи први корак. Постоји и погача за прошевину девојке, па младина и кумовска погача, као и колачићи за Младенце. Почетак пролећних обичаја на-

135 кг

**ХЛЕБА
ГОДИШЊЕ
ПОЈЕДЕ
ПРОСЕЧАН
ГРАЂАНИН
СРБИЈЕ**

135 KILOGRAMS
OF BREAD IS
HOW MUCH AN
AVERAGE CITIZEN
OF SERBIA
CONSUMES EACH
YEAR

800 г

**ЈЕ ТЕЖИО
СРПСКИ
ВОЈНИЧКИ ХЛЕБ
ТАИН**

800 GRAMS WAS
HOW MUCH THE
SERBIAN MILITARY
BREAD TAIN
WEIGHED

50

**НАЈБОЉИХ
ХЛЕБОВА НА
СВЕТУ ОЦЕЊУЈЕ
СИ-ЕН-ЕН И ТУ
УБРАЈА И НАШУ
ПРОЈУ**

50 OF THE BEST BREADS IN THE WORLD WERE CHOSEN BY CNN, INCLUDING OUR PROJA

3

**КИЛОГРАМА
ТЕЖИ НАЈМАЊА
ВОЈВОЂАНСКА
ЦИПОВКА**

3 KILOGRAMS IS THE WEIGHT OF THE LIGHTEST CIPOVKA BREAD FROM VOJVODINA

Since time immemorial, Serbs have known how to grind grain and to cook and bake the mixed dough. According to the Byzantine Emperor Maurice, this was the main food of the Slavs. Bread was the most important plant-based foodstuff in the middle ages. And it still is. In our culture and tradition, it holds a special place, as welcoming a guest with bread and salt is a symbol of good hospitality. The importance of bread is also reflected in the Serbian language. It stands for the good – “as good as bread”, forgiveness – “if they throw a stone at you, offer them a piece of bread”, and it also reveals higher aspirations – “you cannot just live on bread”. “Bread with seven crusts” is an expression used when we want to describe a difficult situation or a complicated stage in one’s life.

SERBIAN CUISINE IS DOMINATED BY WHEAT bread, though it is also made with a mixture of wheat, rye or barley flour. In a slightly older tradition, which is still ongoing and which is typical for the continental, moun-

**CUISINE AS SEEN BY
FOREIGNERS**

While travelling across Europe, travel writer Ami Boué wrote in 1840 that Serbs use wheat bread to make *popara* and *kvašenica*. They make *popara* by “dipping pieces of bread in water and cooking it with fat”, and *kvašenica* “is made from slices of bread made with eggs and fat”. Pavle Rovinski describes seeing in Drenovac near Šabac how bread is cooked on the embers underneath the spit-roasted lamb or pork. Austrian journalist Franz Scherer, describing life in Arandelovac, stated that villagers carried with them a piece of *proja* for lunch, and that fragrant flatbread was sold in the streets. Otto Dubislav von Pirch ate *proja* at the court of Prince Miloš, and the English evangelical pastor William Danton, who spent time in Serbia in 1862 said that wheat bread is “dark and sour, just like the one that travellers are used to in Germany”.

tainous areas of our country, the central place was held by corn bread – the *proja*. Because of its unique taste and scent, *proja* quickly spread from the simple, rural households and found its place in even the most carefully selected exclusive menus and international gastronomic maps.

The fact that the Serbian *proja* is a true culinary rarity is evidenced by its inclusion among the 50 best breads in the world, as compiled by the American CNN in their quest to cover all variations of this precious food.

In presenting *proja* to their global audience, the article says: “Warm squares of Serbian *proja*, or cornbread, are a favorite accompaniment to the country’s lush meat stews. Ground corn offers a lightly sweet foil to salty toppings, from salty kajmak cheese to a scattering of cracklings.” *Proja* is made using more coarsely ground corn flour, salt and water, and if cheese, kajmak or vegetables are added, it is referred to as *projara*.

ACCORDING TO RESEARCH, BREAD WAS CREATED long ago – at a time when people moved from cattle

breeding to growing crops. The latest dating techniques show that it originated around 14,000 years ago, which was facilitated by the discovery of fire. The first loaves were hard and flat, with no yeast. In today’s form it appeared in Mesopotamia. Around 6,000 years BCE, the Sumerians were able to differentiate the dough kneading techniques and made first breads in ashes and on fire using heat and baking. The first bakeries were opened in Egypt.

The Balkan and Slavic peoples have always attributed a magical, cult, and cultural importance to bread.

In the Middle Ages it was baked in the hearths of Serbian households, and sometimes in special furnaces. The dough was placed in a heated clay dish, then covered by leaves and sprinkled with embers mixed with ashes. Another dish could also be used as a lid. Today’s *sač* bread, everyone’s favourite, is nothing else than a modern variation of this ancient, gentle and fragrant bread that lost none of its attractiveness.

All of the travellers through Serbia in the 19th century mention that it is impossible to think of

RS

јављује празник Младенци, а умешених четрдесет младенчића, премазаних медом, носе се новопеченим брачним паровима.

Наравно, обавезни су и славски колач, па васкршњи, чесница за Божић, а ту је и василица за српску Нову годину. Славски колач меси се од чистог пшеничног брашна са освештаном водицом. Етнолози га виде као типичну хлебну жртву, која има порекло у прехришћанским временима, а приноси се у знак захвалности божанству и заштитнику на богатој жетви. Украшен је фигурама од теста у облику грожђа, птица, класја, а у средини је отисак поскурника (слова, печата).

ЗА БОЖИЋ СЕ РАНИЈЕ ПРАВИО ВЕЛИКИ БРОЈ ОБРЕДНИХ ХЛЕБОВА, а посебно место и данас заузима чесница. Мешена је од пшеничног или пројиног брашна, без соли. Била је украшена фигурама од теста и у њу су стављани метални новчић, зрно жита, босиљак, пасуљ, делићи дрвета са кућног прага или штале, слама... Чеснице су свечано ломљене за време ручка и сваки укућанин би добио по комад, а у зависности од тога шта је пронашао у свом парчету знао је у којим пословима ће бити најуспешнији. У Војводини се чесница прави од кора за питу и са сувим воћем, а познат хлеб је циповка, од три до пет килограма тешка, која се месила једном недељно за цело домаћинство.

Божићни или велики колач је округло, украшен рељефним тракама од теста које обликују крст и има као украс „ружу“, струк босиљка или влати пшенице у средини, и различите фигуралне украсе од теста. За српску Нову годину, припреман је колач сличан чесници – василица. За Ускрс, поред бојења јаја, мешен је одређен број обредних хлебова. Велики ускршњи колач је округлог уплетеног облика, са јајетом у средини, које симболизује плодност и живот.

Свадбени хлебови мешени су неколико дана пре свадбе и различито украшавани. Сватовска погача је обредни хлеб који меси свекрва и украшава орнаментима, па даје сватовима који иду по младу. Обредни хлебови поскурице припремају се за Задушнице, и деле се за душу покојника.

Посебно важно место у српској историји има српски војнички хлеб за време Првог светског рата – таин. Сама реч значи следовање, а сваком српском војнику следовала је по векна од 800 грама дневно. Обавезни део униформе била је торбица за хлеб. Таин је пра-

ЖРВАЊ ИЗ НЕОЛИТА

Само у Европи постоји око 40 музеја хлеба. Највећи и најпознатији је у Улму у Немачкој, у којем је и репрезентативна библиотека. Српски Музеј хлеба у Пећинцима настао је 1995, као пројекат сликара Јеремије. Међу експонатима могу се наћи и неки из праисторије, попут жрвња из неолита.

вљен две трећине од раженог и трећина од белог брашна. Ова смеша мешана је са квасним тестом - комином. Војсци су уз таин често дељене и суве шљиве, пошто је у Горњем Милановцу остала велика количина од извоза који је спречила Аустроугарска. У Музеју у Пироту чува се специјални таин, који је припадао Алекси Здравковићу. Кад је кренуо у рат, мајка га је заветовала да сачува први војнички хлеб који добије, па ће и хлеб после чувати њега. И заиста, Алекса је шест година као амајлију

носио свој први таин, кроз балканске и Први светски рат, и преживео.

У нашој земљи се дубоко верује да хлеб не ваља бацати, јер је он света храна, па ће бацањем човек навући малер и благостање ће побећи из куће. Ко баца хлеб, слуги на зло и оно ће га задесити, верују наши стари. Можда је управо то један од разлога зашто је Србија, према прошлогодишњим резултатима светске статистике, друга земља у свету по конзумацији хлеба. Годишње трошимо 135 килограма по глави становника, а испред нас је Турска са 199,6 килограма.

▲ Pekar iz Novog Pazara

Baker from Novi Pazar

Свајтовска
џојача је
обредни хлеб
који меси
свекра и
украшава
орнаментима,
џа гаје
свајтовима коју
иду ђо младу

The “svatovska”
bread is a cer-
emonial bread
kneaded by the
mother-in-law and
decorated
with ornaments,
then given to
the wedding party
that comes
for the bride

a meal without bread, and that the most popular ones were made using wheat, corn, rye or a combination of wheat and rye.

The importance of bread in the lives of people from back then is also clear from the fact that one’s entire lifetime unravelled between two kinds of bread – the *povojnica* bread which is made when a child is born and *poskurica* which is made to honour a deceased one. All important events in between were marked with different types of ceremonial bread. In the Bread Museum in Pećinci, there is a collection of 96 different bread types.

The *povojnica* is made by female relatives who bring it to the home where a baby was born. The following ceremonial bread is the one for the baby’s baptism, which is followed by the *postupaonica* – bread made when a child makes its first steps. There is also a bread made when a girl is proposed to, as well as breads for the bride and the best man, and cakes for newlyweds. The beginning of spring customs starts with celebration of the *Mladenci* feast, which is dedicated to newlywed couples who are given forty special cookies glazed with honey on this occasion.

OF COURSE, THERE IS ALSO THE *kolač* bread for the celebration of the *Slava* and for Easter, and the *česnica* for Christmas, whereas the *vasilica* is made for the Serbian New Year. The *kolač* is made from pure wheat bread with holy water. Ethnologists see it as a typical bread sacrifice dating back to pre-Christian times, made as gratitude to the deity and protector for a rich harvest. It is decorated with figures made from dough in the shape of grapes, birds, cereal ears, with a seal impression in the middle.

Many different ceremonial breads used to be made for Christmas, and the *česnica* still holds a special place. It has been made from wheat or corn flower, without salt, and is decorated with figures made of dough. Also, a metal coin, grain of wheat, a leaf of basil, a bean, parts of wood from the threshold to the home or barn, or pieces of straw was traditionally added to the dough before baking... The *česnica* was ritually broken at lunchtime and every member of the household would get a piece, and depending on what they found inside, they knew in which part of life they would have the most success. In

Vojvodina, the *česnica* is made from pie crusts and with dried fruits. Vojvodina is also known for *cipovka*, a bread weighing between three and five kilograms, which used to be made once a week for the whole household.

The Christmas or large bread is round, decorated with relief bands of dough in the form of a cross, and with a “rose”, a stalk of basil or wheat and with different figures made from dough.

For the Serbian New Year, *vasilica* was made, a bread similar to *česnica*. For Easter, in addition to colouring eggs, a certain number of ceremonial breads were made. The large Easter bread is round, braided, with an egg in the middle, which symbolises fertility and life.

NEOLITHIC GRINDSTONE

There are around 40 bread museums only in Europe. The largest and best known one is in Ulm, Germany, which has a remarkable library. The Serbian Bread Museum in Pećinci was created in 1995, as a project of the painter Slobodan Jeremić Jeremija. Some exhibits date back to prehistorical times, such as the grindstone from the Neolithic.

WEDDING BREADS WERE MADE A FEW DAYS BEFORE THE WEDDING

and had different decorations. The bread for guests was made by the mother-in-law, decorated with ornaments, and then given to the guests going to collect the bride. Ceremonial breads of *poskurice* are made for All Souls’ Day and are handed out for the deceased’s soul.

Tain military bread held an important place during the First World War. The word means ration, and every Serbian soldier was given an 800 gram loaf a day. The mandatory part of the uniform was the bread bag. *Tain* was made from two-thirds rye and one third white flour. This combination was mixed with yeast dough – *komina*. Along with *tain*, soldiers were also given prunes, since a large quantity of prunes remained in the town of Gornji Milanovac since Austria-Hungary prevented their export. In the Museum of Pirot, they keep a special *tain* loaf, which belonged to Aleksa Zdravković. When he went to war, his mother advised him to keep the first military bread he got so that the bread would protect him. And it did. Aleksa carried his first *tain* as a lucky charm for six years, through the Balkan Wars and the First World War, and survived.

There is a deeply set belief in our country that bread should not be thrown away, because it is holy food, and that by throwing it out, one might incur bad fortune and hardship. There is a common belief that throwing bread out portends evil. Perhaps this is one of the reasons why Serbia is the second country in the world according to bread consumption as shown by last year’s results. Annually, we consume 135 kilograms per capita, behind Turkey with 199.6.

СПОРТСКИ МЕРИДИЈАНИ / SPORTS MERIDIANS

ОЛИМПИЈСКИ СЈАЈ НА ОБАЛАМА СЕНЕ

ТРЕЋИ ПУТ У ИСТОРИЈИ
ПАРИЗ ДОЧЕКУЈЕ НАЈБОЉЕ
СВЕТСКЕ СПОРТИСТЕ

Olympic
glory on
the River
Seine

*PARIS TO WELCOME
THE BEST
INTERNATIONAL
ATHLETES FOR THE
THIRD TIME*

RS

Деведесетих година се на српским телевизијама емитовала реклама једног познатог спортског брэнда чија је порука била: „Настави да тренираш, Олимпијске игре су сваке четврте године“. Иако из данашњег поимања маркетинга та порука можда не звучи превише креативно, она је веома добро погодила срж олимпизма. Многи ће рећи и живота.

Период од четири године који протекне између одржавања двеју Олимпијских игара се још из античких времена назива Олимпијада, а тај период се и дан-данас узима као довољан да у спорту, али и другим животним сферама, урадите нешто велико и да се ствари промене.

Од завршетка Игара у Токију, које су услед пандемије ковида уместо 2020. одржане 2021. године и биле без дилеме једне од специ-

фичнијих у историји, прошло је мање времена од пуне Олимпијаде, али се свет и те како променио.

ЗА СВЕ ТО ВРЕМЕ О ПРОМЕНИ „проклетства“ неосвајања медаља на Олимпијским играма размишља и једна од најбољих српских спортисткиња данашњице, стрелкиња Зорана Аруновић. Она је прва од свих српских спортиста обезбедила олимпијску визу још 15. октобра 2022. године!

„Нијансе су те које праве разлику између освајача и неосвајача олимпијске медаље“, истиче Зорана, којој ће игре у Француској бити четврте заредом у каријери. „Ко год је дошао на Олимпијске игре морао је много да тренира, и тренирао је. Конкретно, стрељаштво је такав спорт где, када станеш и погледаш листу учесника, можеш да од 40 људи по дисциплини издвојиш минимум 25 који су способни да освоје златну медаљу. Такође, сваке Игре изнедре понеког стрелца, који из потпуне анонимности освоји медаљу, и то му буде некада и прва и једина велика медаља у каријери. То је један од разлога што су Олимпијске игре толико специфично такмичење“, објашњава Зорана, у више наврата европска и светска шампионка.

Први њуш на Играма биће једнак број мушких и женских дисциплина, као и исти број догађаја за све

This will mark the first time that there will be an equal number of men's and women's competitions and the same number of events for all

И У ПРАВУ ЈЕ - ОЛИМПИЈСКЕ игре јесу специфичне јер су највеће светско спортско такмичење на планети, а ове предстојеће у Паризу биће посебне:

- Трећи пут у историји одржавају се у француској престоници и равно век након претходних (1924), а 124 године од први пут организован у доба творца модерних Игара, рођеног Парижанина Пјера де Кубертена.

- Први пут ће на Играма бити једнак број мушких и женских дисциплина, као и исти број догађаја за све.

- Први пут ће на Олимпијским играма бити одржано такмиње у брејкденсу.

- Први пут у историји церемонија свечаног отварања неће бити одржана на неком стадиону, већ ће се то догодити на реци Сени која протиче кроз Париз, а у ту сврху биће ангажовано више од 4.000 пловила.

Све то уз Зорану Аруновић искусиће још

Новак
Ђоковић

Novak
Đoković

In the 1990s, an ad for a famous sports brand used to be aired on Serbian TV with the following tagline: “Keep training, the Olympics are held every four years”. Even though for today’s marketing this message may not seem rather creative, it captured very well the essence of Olympism. Even of life, some might say.

The period of four years between two Olympics has since ancient times been referred to as the Olympiad, and this time is still seen as a period in which major successes or changes in sports and other aspects of life can be achieved.

Since the Games in Tokyo, which were held in 2021 instead of 2020 because of the Covid pandemic and which were therefore one of the most specific in history, the time that passed is shorter than a full Olympiad, but the world changed nonetheless.

DURING THIS ENTIRE PERIOD, ONE OF the best athletes of Serbia, sport shooter Zorana Arunović, has intensively been thinking about ending the “curse” and finally winning her first Olympic medal. She was the first Serbian athlete to ensure an Olympic visa back on 15 October 2022!

“The difference between winning and losing

an Olympic medal is in the details”, says Zorana, for whom the Olympics in France will be fourth in a row. “All of the athletes in the Olympics have surely trained hard. Shooting is a sport in which 40 persons compete per discipline and at least 25 are able to win the gold medal. Also, in any Olympics, there are shooters that rise from total anonymity and win a medal, which sometimes ends up being their first and only major medal. This is one of the reasons why the Olympic Games are so specific”, explains Zorana, multiple European and world champion.

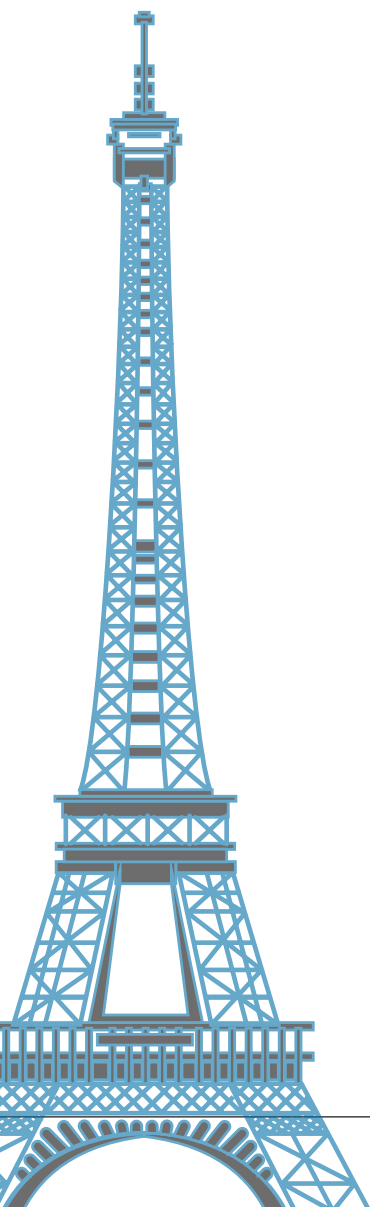
Прву медаљу самосјалној Србији је њодарио иљивач Милорад Чавић 2008. у Пекинју, док је њрво злайо донела ѡаквондисѡиќиња Милица Манђић у Лондону, лејпа 2012.

The first medal for independent Serbia was won by swimmer Milorad Čavić in Beijing in 2008, while the first gold medal was brought by taekwondo in Milica Mandić in London, in summer of 2012

AND SHE IS RIGHT – THE Olympic Games are specific because they are the largest international sports competition, and the ones in Paris will be special:

- This will be the third time the Olympics will take place in the French capital, a full century after the previous games (1924), and 124 years after the first games organised in the city during the lifetime of the creator of the modern games, native Parisian, Pierre de Coubertin.

- This will mark the first time that there will be an equal number of men’s and women’s competitions and the same number of events for all.

RS

осамдесет спортиста из Србије, закључно са рвачем Александром Комаровим, који је последњи члан олимпијског тима Србије који је обезбедио олимпијску визу (5. априла 2024). Актуелни (не и коначни) број српских спортских путника за Париз је дакле 81 (*податак у пролеће 2024), што је тренутно за шест мање од броја који је под српском тробојком наступао на претходним Играма у Токију (87), а далеко мање од рекордног броја из Лондона 2012. када је експедиција бројала 116 чланова.

КАДА СМО ВЕЋ КОД БРОЈЕВА, ОВО ће бити пети пут да Србија самостално учествује на Играма (*као прве рачунају оне 1912. у Стокхолму), а до сада су спортисти са двоглавим орлом на грудима освојили 24 медаље – шест златних, седам сребрних и 11 бронзаних. Први је својој земљи медаљу подарио пливач Милорад Чавић 2008. године у Пекингу, док је први пут химна „Боже правде“ свирана због таеквондисткиње Милице Мандић у Лондону, лета 2012.

Туга због прераног одласка

Поред боравка у Олимпијском селу, Зорани Аруновић ће и на овим Играма, као и на оним претходним у Токију, много више недостајати једна особа, од чијег се прераног одласка српски спорт и олимпијски тим још увек није опоравио. Реч је о Бобани Величковић Момчиловић, која је преминула у својој 31. години недуго након порођаја јуна 2020. године.

„Бобана је увек неко о коме радо причам, али са друге стране се увек растужим због њеног прераног одласка. Умем често да кажем, када ме питају за сећања из Рија, да је време са њом било заправо једина лепа ствар на тим Олимпијским играма. Празнина која је остала иза ње у животима свих нас који смо је волели апсолутно је ненадокнадива“, прича Зорана.

**МЕДАЉЕ
СРБИЈЕ
ОД КАДА
САМОСТАЛНО
УЧЕСТВУЈЕ**

**24 медаље –
шест златних,
седам сребрних
и 11 бронзаних**

**SERBIAN
MEDALS
AS AN
INDEPENDENT
COUNTRY**

**24 medals –
six gold, seven
silver and
11 bronze**

- For the first time, a breakdance competition will be held in the Olympics.

- For the first time in history, the official opening ceremony will not take place in a stadium but on the River Seine which flows through Paris, with more than 4,000 vessels.

Zorana Arunović and eighty other athletes from Serbia will get a chance to experience the Olympic atmosphere. The last one to qualify was wrestler Aleksandar Komarov, on 5 April 2024. The current number (not yet final) of Serbian sports passengers to Paris is therefore 81 (*as of spring 2024), which is currently 6 fewer compared to the number of athletes in the previous games in Tokyo (87), and far fewer in comparison with London 2012, when there were 116 members of the Serbian expedition.

Speaking of numbers, this will be the fifth participation of Serbia as an independent country

4.000

**ПЛОВИЛА
ПРЕВОЗИЊЕ
СПОРТИСТЕ НА
СЕНИ**

4,000 VESSELS WILL
BE TRANSPORTING
ATHLETES ON THE
SEINE

(*the first time was in 1912, in Stockholm), and so far, the athletes carrying the double-headed eagle crest won 24 medals – six gold, seven silver and 11 bronze. The first medal for Serbia was won by swimmer Milorad Čavić in Beijing in 2008, whereas the anthem *God of Justice* was first played in honour of taekwondoist Milica Mandić in London, in summer of 2012.

Led by the Olympic Committee of Serbia and its president, Božidar Maljković, Serbia will appear in the

City of Light in 15 individual sports (shooting, boxing, athletics, kayaking, wrestling, taekwondo, rowing, cycling), whereas 66 athletes will appear in six team sports (basketball, 3x3 basketball, swimming, volleyball, and kayaking) in seven competitions. The Serbian delegation will try to improve on the previous result of nine medals from Tokyo.

Зорана Аруновић, наша стрелкиња обезбедила је визу за Париз још 2022.

Zorana Arunović, our sport shooter, secured a visa for Paris back in 2022.

**Sadness for an
untimely passing**

Just like in the previous games in Tokyo, Zorana will be missing one person in the village whose untimely passing left the Serbian sport and the Olympic team reeling. This was Bobana Veličković Momčilović who died at 31, not long after giving birth in June 2020.

“Bobana is someone I always gladly talk about, even though I will forever be sad that she left us so early. When asked about my memories from Rio, I often say that time spent with her was actually the only nice thing that happened to me at those Olympic Games. The void that stayed behind her in the lives of all of us who loved her is absolutely irreplaceable”, Zorana says.

RS

Шансу да, под вођством Олимпијског комитета Србије и њеног председника Божидара Маљковића, тај биланс увећа у Граду светлости Србија ће тражити у 15 појединачних дисциплина (стрелаштво, бокс, атлетика, кајак, рвање, таеквондо, веслање, бициклизам), док ће 66 спортиста тимски наступити у шест спортова (кошарка, баскет 3x3, ватерполо, пливање, одбојка и кајак), односно седам дисциплина и јурити бољи резултат од девет одличја, колико их је било у Токију.

Традиционално, највећа очекивања за медаље Србија ће полагати у стрелаштво, таеквондо и ватерполо, јер су управо те дисциплине најтрофејније са по четири одличја до сада.

КОШАРКА ЋЕ И ОВОГА ПУТА БИТИ у фокусу са укупно три освојене медаље и с обзиром на статус “земље кошарке” који имамо. А поготово уколико у мушком тиму буде наступио најбољи кошаркаш планете и НБА лиге Никола Јокић Џокер, који тај надимак дели са најуспешнијим српским спортистом у историји, тенисером Новаком Ђоковићем. Њега због

тениских правила (званично се чека АТП листа 10. јуна) још увек нема на списку путника за Париз. Ипак, сасвим је извесно да ће на париској шљази и теренима „Ролан Гароса“ Ђоковић бити једна од највећих нада Србије за олимпијско злато, управо оно одличје које му једино недостаје у трофејној, неки би рекли GOAT каријери.

Иако је Париз и територијално велики, и што поседује значајан број спортских објеката и интересних локација (одбојка на песку ће рецимо бити одржана на Champ de Mars, испод Ајфеловог торња), неће се све дисциплине одржати у њему. Штавише, значајан је број градова и места, што ближих што даљих, који ће на себе преузети део тог захтевног олимпијског терета.

Тако ће се фудбалски турнир играти у Бордоу, Нанту, Лиону, Сент Етјену, Ници и Марсељу, једрење ће бити у Марсељу, док ће и Лил имати тимске спортове, конкретно кошарку где ће у групној фази играти и мушка и женска селекција Србије. Ни стрелаштво, које по неком неписаном правилу Србији донесе бар једну медаљу, неће имати прилику да буде у срцу француске метрополе, већ у граду Шатеруу (Chateaugoux), који се налази на три сата од Париза.

„Боравак у Селу је нешто што не може да се опише речима на начин како бих ја то могла да дочарам. Али рецимо да је Село у тих петнаестак дана центар света и заправо цео свет. У њему живи у исто време десет хиљада најквалитетнијих и најбољих спортиста и спортских стручњака на свету, и сви ми делимо тај простор, живимо у истим зградама, једемо у истој кантини, вежбамо у истој теретани, пролазимо кроз исте тегобе. Практично сви заједно живимо тај олимпијски живот.“

Међутим, и организација, „подизање” и само функционисање Олимпијског села увек су изазовни за организаторе Игара, где год оне биле.

Тако је у Паризу, тачније у његовом северном делу Сен Денију, где се налази Село које се простире на 14 хектара, забележено велико незадовољство грађана и синдиката (цена је као и увек превазишла план), али су незадовољни и они који ће у Селу живети те две и по недеље. Конкретно, одлука Организационог комитета Игара је да собе у Селу буду без клима-уређаја, а разлог за ту одлуку је жеља и идеја ОК Француске и града Париза да ово буду „најзеленије Игре до сада” и да се утрошак енергије било које врсте смањи на минимум.

14

**HEKTARA JE
POVRSHINA NA KOJOU
SE PROSTIRE SELU**

14 HECTARES IS THE
SURFACE AREA OF THE
OLYMPIC VILLAGE

Забрана учешћа

Олимпијске игре 2024. године ће се одржати усред геополитичких превирања. С тим у вези, спортисти из Русије су под забраном због одлуке званичне Москве да покрене специјалну војну операцију/инвазију на Украјину, и то свега четири дана након завршетка Зимских олимпијских игара 2022. у Пекингу.

МОК је сматрао ову агресију кршењем олимпијског примирја и касније је забранио руским спортистима учешће у Паризу, чиме, наравно, Русија није била задовољна и жалила се Суду за спортску арбитражу у Лозани, али без коначног успеха, те ће руски спортисти на Играма у Паризу моћи да учествују само као неутралне индивидуе. Украјина пак сматра ову ситуацију неприхватљивом, тврдећи да неутралност не може да уклони руски идентитет са Олимпијских игара.

ДИЗАЈН МЕДАЉА

Да би се обележио повратак Игара у Француску, свака олимпијска медаља украшена је оригиналним гвозденим делом Ајфеловог торња. Израђене су од носача и других делова који су замењени током реновирања Ајфеловог торња, а затим су припремљене за медаље тако што је са њих скинута оригинална боја, па су полиране, и напослетку лакиране. Чувени торањ такође је инспирисао јединствени дизајн трака за медаље, које су украшене решеткама чувеног споменика, а што се дизајна самих медаља тиче тај посао је поверен реномираној париској кући за налит „Шоме”.

MEDAL DESIGN

In order to mark the Games' return to France, every Olympic medal is decorated with an original iron part of the Eiffel Tower. They were made from girders and other parts that were replaced when the Eiffel Tower was renovated. These parts were later prepared to be fashioned into medals by having their original colour removed, by polishing and finally varnishing. The famous tower has also inspired the unique design of the medal ribbons, decorated with the grid of the famous monument, and the design of the medals was entrusted to the renowned Paris jewellery makers Chaumet.

Traditionally, Serbia is expecting the most from shooting, taekwondo and water polo, as these sports brought Serbia the most medals so far, with four each.

BASKETBALL WILL BE ANOTHER FOCAL POINT, with three medals won by Serbian national teams thus far, and also because Serbia is traditionally known as the "land of basketball". Especially if the men's team features the best basketball player of the planet and the NBA, the Joker Nikola Jokić, who shares the nickname with the most successful Serbian athlete ever, tennis player Novak Đoković. Because of tennis rules (we are still officially waiting for the ATP list of 10 June), he is still not on the list of passengers to Paris. However, it is absolutely clear that Đoković will be one of Serbia's biggest hopes for the Olympic gold on the Paris clay and the Roland Garros courts, since this is the one medal this remarkable tennis player, some say the GOAT, is missing.

Even though Paris is a sprawling city with many sports facilities and interesting locations (beach volleyball competitions will be held on the *Champ de Mars*, under the Eiffel Tower), not all competitions will be held there. There are actually many towns and places, both near and far, which will carry some of the Olympic responsibility.

So, the football tournament will be played in Bordeaux, Nantes, Lyon, Saint Etienne, Nice and Marseille. Sailing will be held in Marseille, whereas Lille will organise several team sports competitions, such as basketball. Serbian men's and women's teams will play their group games there. Sport shooting which traditionally brings Serbia at least one medal will also not be held in

Participation ban

The 2024 Olympics will take place in the midst of geopolitical turmoil. Athletes from Russia have been banned because of Moscow's decision to initiate a special military operation/invasion on Ukraine, just four days after the 2022 Winter Olympics in Beijing ended.

The IOC believed this aggression was a breach of the Olympic truce and later banned Russian athletes from participating in Paris, which of course displeased Russia, whose authorities complained to the Court of Arbitration for Sport in Lausanne without success, meaning that Russian athletes will only be able to participate in the Paris games as neutral individuals. Ukraine, however, considers this unacceptable, claiming that neutrality does not remove the Russian identity from the Olympic Games.

the heart of the French metropolis but in the town of Chateauroux, a three-hour trip from Paris.

"Living in the Olympic village is so special that I have no words to describe it. Let us just say that over those fifteen days, the village is the centre of attention and represents the whole world. There is ten thousand of the best athletes and sports experts in the world living in the Village and we all share the same space, sleep in the same buildings, eat in the same canteen, train in the same gym, go through the same difficulties. We practically all live that Olympic life together."

However, the organisation, building and operating of the Olympic village is always a challenge for any host of the Games.

So, in Saint-Denis, the northern part of Paris, where the 14-hectare village is located, there was a lot of dissatisfaction among the citizens and trade unions (as always, the costs exceeded the original plan). However, those who will be living in the village over the two and a half weeks are also unhappy. This is because the Organisational Committee of the Games decided that the rooms in the Village will have no air conditioning because of the desire and idea of the Olympic Committee of France and the city of Paris to make these the "greenest games thus far" and to reduce the use of energy of any kind to a minimum.

СЕЛЕКТОР
ЖЕНСКЕ
ОДБОЈКАШКЕ
РЕПРЕЗЕНТАЦИЈЕ
СРБИЈЕ

**ЂОВАНИ
ГВИДЕТИ**

SERBIA WOMEN'S
NATIONAL
VOLLEYBALL
TEAM COACH

**GIOVANNI
GUIDETTI**

Сањамо. ОЛИМПИЈСКО ЗЛАТО

We are
dreaming
of Olympic
gold

RS

Све тренутно најбоље екипе на свету ће бити на Олимпијским играма у Паризу 2024. Због различитог система квалификација на овој планетарној смотри, одбојка ће бити на највишем нивоу у историји овог спорта. Срећни смо што осећамо притисак јер само они који се такмиче за победу имају привилегију да се суоче са великим притиском. Од тренутка када сам почео да тренирам српски тим, слушао сам све девојке и особље како причају о злату на Играма. Сви знају колико ће то бити тешко, али сам сигуран да ће сви бити потпуно посвећени овом сну!

Мој циљ је да наставићу победничку традицију која је урођена Србији, а лесџвицу њојнем још и више

My goal is to continue the winning tradition which is inherent to Serbia and to raise the bar even higher

Ово је порука селектора националног женског одбојкашког тима Србије Ђованија Гвидетија пред предстојеће Олимпијске игре у Паризу. У интервјуу за магазин „Дипос“, познати тренер је представио своје циљеве и филозофију успеха у раду са најбољим српским одбојкашицама.

Србија генерално није навикла на стране тренере националних тимова, али женска одбојка дефинитивно је изузетак. Како је заменити успешног сународника на клупи друге земље?

Са Тијаном на штерену, чак и у нашим најсијреснијим штеренуцима, осећамо дух који нам говори „наћи ћемо некакво решење“

With Tijana on the court, even in the most stressful times, it is as if there is a voice telling us “we will find a way out”

All of the best teams in the world will appear in the 2024 Olympic Games in Paris. Because of a different qualification system in this planetary competition, volleyball will be on the highest level ever in the history of this sport. We are lucky to feel the pressure because only those competing to win have the privilege to face great pressure. From the moment I started coaching the Serbian team I was listening to the girls and staff talking about winning gold in the Olympics. Everyone knows how difficult this will be, but I am sure that everyone will be fully dedicated to this dream!

This is a message of the Serbian women's national volleyball team coach Giovanni Guidetti before the forthcoming Olympic Games in Paris. In conversation with *Dipos* magazine, the famous coach talked about his objectives and philosophy of success in working with the best Serbian volleyball players.

Generally, Serbia is not used to having foreign coaches of national teams, but women's volleyball is definitely an exception. What does it feel like to replace a successful compatriot on the bench of a different country?

RS

Пре свега, желим да нагласим да сам веома срдечно дочекан у Србији. Изузетно сам задовољан интересовањем и љубављу на које сам овде наишао. Живим у Турској већ 15 година, тако да сам упознат са балканском културом. Храна, начин комуникације људи, њихове радости и туге веома су слични и до сада нисам у Србији имао никаквих тешкоћа. Србија је једна од најважнијих спортских култура на свету и истиче се не само у одбојци, већ и у многим другим дисциплинама. Овде је велики број спортиста и тимова који су постигли велики успех. Стога су очекивања увек висока. Председник Одбојкашког савеза, представљајући ме на првој конференцији за новинаре, рекао је: «Ђовани, добро дошао у земљу шампиона». То вам даје веома јасну представу о томе где се налазите. Данијеле Сантарели и девојке обавили су диван посао, постајући светски прваци. Мој циљ је да наставим победничку традицију која је урођена Србији, а летицу подигнем још и више.

о Приближавају се Олимпијске игре, где српска одбојка рачуна на постизање највиших циљева. Квалитет, традиција, низ успеха су на нашој страни, али верујете ли да су ови фактори довољни за пут до медаље?

Рекао сам да Србија има веома јаку спортску културу. Посебно у одбојци, и у мушкој и у женској и то је један од најзапаженијих тимова у последњих неколико година. Као дете сам био инспирисан Иваном Миљковићем, браћом Грбић и многим другима. А оно што је женски тим урадио у последњих 10 година је заиста невероватно. Олимпијске игре представљају врхунац спорта. Једини недостајући део у колекцији женског тима је олимпијско злато, што нас све заиста мотивише. Имамо квалитетан тим и богату историју успеха, да, али то само по себи није довољно. Свесни смо да се у Паризу морамо борити до последњег поена на свакој утакмици.

о С обзиром на то да имате најбољу и најплаћенију играчицу данашњице Тијану Бошковић у

тиму, колико то олакшава ваше вођење националног тима? Колико је важна Тијанина присутност на терену, као и ван њега?

Тијана није само фантастична играчица, већ и фантастичан карактер. Њена присутност у тиму нас не само чини јачима на терену, већ доприноси стварању невероватног тимског духа ван њега. Тијана је навикла на победе, она је играчица која веома добро зна како да победи. Њено присуство на терену олакшава нам посао. Вође, посебно у тренуцима кризе, одржавају тим усправним. Са Тијаном на терену, чак и у нашим најстреснијим тренуцима, осећамо дух који нам говори «наћи ћемо некакво решење». То је веома важна предност за тренера. Играо сам много пута против ње и сада се осећам заиста срећним што је имам уз себе. Она је заиста спортиста којег сваки тренер жели да тренира, увек спремна да се максимално труди и да напредује. И на терену, она није само веома добра у сваком елементу игре, већ може да освоји поене у тешким ситуацијама где би све друге играчице биле срећне само да не направе грешку. То је велика привилегија за нас.

о Како бисте упоредили менталитете српских и италијанских одбојкашица, или генерално двеју нација? Колико је изазовно прилагођавање овим разликама?

У својој каријери радио сам у Америци, Бугарској, Немачкој, Холандији, Турској, наравно и у Италији, а сада и у Србији. Већ сам навикао да се прилагођавам различитим културама. Волим што сам у Србији, која је дефинитивно у средини између Италије и Турске, двеју земаља где сам провео највише времена. Веома сам комотан са менталитетом српског народа. Не волим да правим поређења, али сигурно постоје сличности између српског и италијанског менталитета, али истовремено и велике разлике. Главна је у томе што српски играчи немају јаку лигу у земљи, па су навикли да се боре од

Гвидети у друштву министра спорта Зорана Гајића

Guidetti in the company of the Minister of Sports, Zoran Gajić

ХВАЛА ТЕРЗИЋУ НА САВЕТИМА

Ову генерацију је углавном створио и успешно водио Зоран Терзић, ваш познаник и ривал из клупских такмичења. Колико је јака основа коју је он оставио у српској женској одбојци?

Зоран је служио овом тиму дуго година. Водио је тим до европских и светских титула. Велики је успех тако дуго остати на тако високом нивоу. Зоран је дао значајан допринос не само Србији, већ и свету одбојке уопште. У нашем тиму још увек постоје играчице из генерације коју је он неговао. Додавањем нових имена у тим, такође покушавамо да осигурамо смену генерација. Најважнији Терзићев допринос је стварање победничких навика одржавањем тима на врху много година. И невероватан однос према раду који има репрезентација такође је велики део његовог успеха. Желим још једном да му се захвалим за све што је дао тиму. И, такође, за време које је провео дајући ми много веома важних сугестија.

врло раног узраста да би се професионално пробали у иностранству. То значи да је већина играчица још веома млада много месеци ван својих домована, далеко од родитеља, пријатеља, своје зоне комфора. Резултат те жртве је, наравно, изградња јаких карактера и људи који могу бити веома опуштени и у скућеним условима, а то је оно што тренер сања код својих играча!

I AM THANKFUL FOR TERZIĆ'S ADVICE

This generation was mainly created and successfully managed by Zoran Terzić, whom you know well as a rival in club competitions. How strong is the foundation that he left in Serbian women's volleyball?

Zoran served this team for many years. He led the team to European and world titles. It is a huge success to stay at such a high level for so long. Zoran's contribution is not felt only in Serbia, but in the world of volleyball in general. There are still players on the team from the generation that he managed. By adding new names to the team, we are trying to ensure a smooth generational transition. The most important Terzić's contribution is the creation of a habit of winning by keeping the team at the top for many years. The amazing work ethics of the national team is also a big part of his success. I want to thank him again for everything he gave to the team. And for the time he spent giving me many very important suggestions, too.

First of all, I wish to highlight that I was welcomed very cordially in Serbia. I am extremely satisfied with the interest and love I was shown here. I have been living in Turkey for 15 years and I am familiar with the Balkan culture. The food, communication between people, their joy and sadness are very similar and I have not had any difficulties in Serbia thus far. Serbia

is one of the most important sports cultures in the world, and stands out not only in volleyball but in many other sports as well. There are many Serbian athletes and teams that have achieved great successes. That is why the expectations are always high. When he introduced me in the first press conference, the president of the Volleyball Federation said: "Giovanni, welcome to the land of champions". This gives you a clear idea of where you are. Daniele Santarelli and the girls did a wonderful job, becoming world champions. My goal is to continue the winning tradition which is inherent to Serbia and to raise the bar even higher.

The Olympics are approaching and Serbian volleyball is counting on the highest goals. Quality, tradition, and a successful streak are on our side, but do you believe that these factors are enough for a trip to the medal?

I said that Serbia has a very strong sports culture. Especially in volleyball, both men's and women's, and they have had one of the most successful teams of the past several years. As a child I was inspired by Ivan Miljković, Grbić brothers, and many more. And the things done by the women's team over the past 10 years are truly amazing. The Olympics are the pinnacle of sports. The only missing part in the women's team collection is the Olympic gold, and this motivates all of us. We have a good team and a rich history of success, that is true, but this in itself is not enough. We are aware that we must fight in Paris until the last point in every game.

o Considering you have the best and highest-paid player in the world, Tijana Bošković, on your team, how much easier is it to lead the team? How important is Tijana's presence on and off the court?

Tijana is not only a fantastic player, but also has a fantastic character. Her presence on the team not only makes us stronger on the court but also contributes to the building of

an amazing team spirit off the court. Tijana is used to winning, she is a player who knows very well how to win. Her presence on the court makes it easier for us. Leaders, especially in times of crisis, prevent the team's spirit from sinking. With Tijana on the court, even in the most stressful times, it is as if there is a voice telling us "we will find a way out". This is a very important advantage for the coach. I played against her many times and now I feel truly fortunate to have her on my side. She is truly an athlete that any coach would wish on his team, always ready to practice, always ready to give her best and develop. On the court, she is not only good in any element of the game, but can win points in difficult situations in which all other players would be happy just to avoid making a mistake. This is a great privilege for us.

o How would you compare the mentality of Serbian and Italian players or the two nations in general? How challenging is it to adapt to these differences?

In my career, I have worked in America, Bulgaria, Germany, Netherlands, Turkey, of course Italy, and now in Serbia. I am already used to adapting to different cultures. I love being in Serbia, which is definitely right between Italy and Turkey, the two countries where I spent the most time. I feel very comfortable with the Serbian mentality. I hate comparisons, but there are certainly similarities between the Serbian and Italian mentalities, and big differences as well. The main one is that Serbian players do not have a strong league in their own country, which means they are used to fighting very early on to get a professional engagement abroad. This means that most players spend many months away from their homes, far away from their parents, friends, their comfort zone at a very young age. This sacrifice of course results in strong characters and people who can feel very comfortable even in tight conditions, which is what coaches dream about in their players!

Супермоћи музике на Петроварадину

Музички фестивал EXIT и ове године окупиће планетарно популарне извођаче

Black Eyed Peas, Carl Cox, Gucci Mane, Tom Morello, John Newman, Steve Angello и Rudimental само су нека од великих имена светске музичке сцене која ће наступати на овогодишњем EXIT фестивалу на Петроварадинској тврђави у Новом Саду од 10. до 14. јула.

Под геслом „Пробудимо наше супермоћи заједно“, овогодишњи EXIT биће 25. по реду од почетка одржавања фестивала 2000. године, када је рођен као студентски друштвени покрет. За овај јул најављено је више од 30 планетарно познатих имена међу којима су, осим већ наведених, и: The Exploited, Cavalera, Coroner, Black Coffee, The Casualties, Altin Gün, Azahriah, Joker Out...

Посетиоци ће на дан отварања 10. јула моћи да присуствују посебном перформансу под називом Starseeds takeover, на главној бини, која се од ове године симболично зове Tesla Universe, чиме ће бити обележен рођендан чувеног српског научника Николе Тесле.

Од свог настанка, овај вишеструко награђивани фестивал, угостио је више 4.000.000 посетилаца, које на више од 40 бина и фестивалских зона – међу којима су најпопуларније Main Stage и Dance Arena, забавља и по 1.000 извођача из различитих земаља.

Фестивал на Тврђави угостио је многе светске музичке иконе као што су: Pet Shop Boys, Billy Idol, The Cure, Guns n' Roses, Motorhead, Iggy Pop,

David Guetta, Massive Attack, Grace Johns, Sex Pistols, Nick Cave and The Bad Seeds, Jamiroquai, Nina Kraviz, Kraftwerk...

НАЈБОЉИ ЕВРОПСКИ ФЕСТИВАЛ

Србија може да се поноси чињеницом да је EXIT чак два пута освојио престижну титулу „Најбољи европски фестивал“ 2013. и 2017. године. Проглашен је и за најбољи фестивал на Британским фестивалским наградама 2007. а 2016. је понео титулу најбоље европске манифестације у оквиру европског туристичког признања European Best Destinations, које се додељује у сарадњи са Европском комисијом. Уз то, Савет за регионалну сарадњу је 2017. године именовао EXIT шампионом регионалне сарадње у југоисточној Европи.

Такође, Нови Сад и Петроварадин били су 2021. године место првог великог светског музичког фестивала после почетка пандемије вируса корона, уз више од 180.000 посетилаца током четири дана трајања.

То издање, којим је обележена 20. годишњица фестивала, многи светски медији, попут магазина Billboard и Variety, оценили су као историјски догађај.

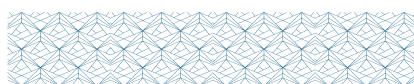
EXIT је временом изградио препознатљив идентитет и учествовао у многим друштвено одговорним кампањама и давао подршку хуманитарним, еколошким и културним покретима и организацијама.

Фрушкогорска винска шетња: 8. јун 2024.

Туристичка организација Војводине организоваће, другу по реду, Фрушкогорску винску шетњу Fruška Walk&Wine 2024, током које ће, на кружној пешачкој рути дугој 7,6 километара, љубитељи овог пића пробати врхунска вина фрушкогорских винара на четири дегустациона пункта и уживати у укусима локалних специјалитета. Шетња креће са Рибарског трга у Иригу, а шетаче на старту дочекује Welcome desk, на коме могу преузети стартни пакет са чашом за дегустацију и торбицом, мапом руте, освежењем и поклон сувениром. Посетиоци пролазе поред урбаног дела Ирига, манастира Ново Хопово, иришких винограда, фрушкогорских салаша, природног извора из доба Марије Терезије и враћају се на Рибарски трг. Организатор догађаја је Туристичка организација Војводине, уз подршку Покрајинске владе, Министарства туризма и омладине, Општине Ириг, Удружења произвођача грожђа и вина са ознаком географског порекла „Срем – Фрушка гора“, Гаранцијског фонда АП Војводине и Развојног фонда Војводине.

Musical superpowers at Petrovaradin Fortress

EXIT Music Festival to bring together the most popular global performers again

● Black Eyed Peas, Carl Cox, Gucci Mane, Tom Morello, John Newman, Steve Angello and Rudimental are just some of the international music stars who will perform at this year's EXIT Festival at Petrovaradin Fortress in Novi Sad from 10 to 14 July.

With the slogan *Awakening our superpowers together*, this year's EXIT will be the 25th festival held since 2000, when it was created as a students' social movement. More than 30 planetary popular names have been announced, including also: The Exploited, Cavalera, Coroner, Black Coffee, The Casualties, Altin Gün, Azahriah, Joker Out, etc.

On opening day, 10 July, visitors will be able to attend a special performance entitled Starseeds Takeover on the main stage, which this year will be known as Tesla Universe, to symbolically mark the birthday of famous Serbian scientist Nikola Tesla.

Since it was founded, this multi-award-winning festival hosted more than 4,000,000 visitors, with as much as 1,000 performers appearing across more than 40 stages and festival zones – the most popular being Main Stage and Dance Arena.

In the past, the Fortress Festival hosted numerous global musical icons, such as: Pet Shop Boys, Billy Idol, The Cure, Guns N' Roses, Motorhead, Iggy Pop, David Guetta, Massive Attack, Grace Jones, Sex Pistols, Nick Cave and The Bad Seeds, Jamiroquai, Nina Kravitz, Kraftwerk, to name a few.

BEST EUROPEAN FESTIVAL

Serbia can be proud of the fact that EXIT won the prestigious title of Best Major Festival two times, in 2013 and 2017. It was also named the best festival at the UK Festival Awards in 2007, and in 2016 it was the best European manifestation within the Europe's Best Destinations, awarded in cooperation with the European Commission. Furthermore, the Regional Cooperation Council named EXIT the champion of regional cooperation in southeast Europe in 2017.

Also, the 2021 edition of the festival held in Novi Sad and Petrovaradin was the first major international festival held following the Coronavirus pandemic, with more than 180,000 visitors over four days.

That year marked the 20th anniversary of the festival, which was hailed as a historic event by many international media outlets, such as Billboard and Variety.

Over time, EXIT has built a recognisable identity and took part in many socially responsible campaigns and supported humanitarian, environmental and cultural movements and organisations.

Fruška Walk & Wine: 8 June 2024

● The Tourism Organisation of Vojvodina will organise the second annual Fruška Walk & Wine 2024, in which wine aficionados will be able to walk along the 7.6 km circular hiking route

and taste the sublime wines made by the local producers on mount Fruška Gora across four tasting points and enjoy the taste of local delicacies. The walk starts at the Ribarski Square in the town of Irig, and at the start of the route, at the Welcome Desk, participants will find the starting package with a tasting glass and pouch, route map, refreshments and a gift souvenir. Along the route, visitors will pass the urban part of Irig, Novo Hopovo Monastery, Irig vineyards, family properties, natural spring from the times of Maria Teresia, before they return to the Ribarski Square. The event is organised by the Tourism Organisation of Vojvodina, with support from the Government of Vojvodina, the Ministry of Tourism and Youth, Irig Municipality, Association of Grape and Wine Producers with the designation of geographical origin "Syrmia – Fruška Gora", the Guarantee Fund of the Autonomous Province of Vojvodina and the Development Fund of Vojvodina.

The Sombor Cauldron: 22 June 2024

● At the Saint Trinity Square, known locally as the *Bald Square* in Sombor, the 25th traditional Sombor Cauldron manifestation will take place. There will be more than 300 cauldrons with boiling hot fish stew. The delicacies made by the fishermen of the Danube will be traditionally served with home-made wine, with the sound of tamburicas and traditional bands playing in the

RS

Сомборски котлић: 22. јун 2024.

На тргу Светог Тројства, познатијем као Ћелави трг, у Сомбору одржава се традиционална манифестација „Сомборски котлић“, 25. по реду, на којој ће се крчкати више од 300 котлића рибљег паприкаша. Уз специјалитете дунавских аласа, готово обавезно је служење домаћег вина, са музичком „подлогом“ тамбурица и староградских оркестара. Туристичка организација Сомбора организује и пропратну изложбено-продајну манифестацију „Улица старих заната“, у главној Улици краља Петра. Ту се окупљају произвођачи уникатних рукотворина и они који се баве старим занатима из Србије и региона. Догађај траје до касних вечерњих сати уз музички програм.

„Весели спуст Ибром“, Краљево: 8 – 14. јул 2024.

„Весели спуст Ибром“ је целодневна манифестација, спортско-рекреативног, еколошког, туристичког и културно-забавног карактера. Организатор је Кајак клуб „Ибар“, уз помоћ Града Краљева и локалне туристичке организације. Спуст се организује од 1990. године и до сада је било више од 20.000 учесника. Плови се претежно Ибарском клисуром, а Ибар је познат по природним стазама за такмичења у кајаку и кануу на дивљим водама. Догађај прати и музички програм.

Дринска регата, Љубовија – Бајина Башта: 13 – 21. јул 2024.

Дринска регата у Љубовији има традицију од скоро две деценије и одржава се друге суботе јула. Пионири и зачетници ове манифестације спустили су се први пут низ Дрину 2001. Манифестација је прве године бројала свега неколицину мештана и незнатан број пловила, да би се из године у годину и број пловила и број учесника рапидно повећавао и достигао око

2.000 пловила и скоро 20.000 људи на води. Старт је у Рогачици, пристајање у Љубовији, а пловни пут је дугачак 40 км, што чини око девет сати пловидбе и дружења уз звуке трубе.

Сегмент регате у Бајиној Башти је најстарија и најмасовнија манифестација на Дрини, која се организује три деценије. Настала је као успомена на древне дринске сплаваре, који су се спуштали низ ову реку превозећи дрвну грађу са планине Таре до Шапца и Београда. Зато колону пловила на свакој регати традиционално предводи неколико дрвених спавова.

Ове године Дринска регата слави 30. рођендан. У њој су до сада учествовале десетине хиљада људи, који су уз звуке трубе и песму прелазили водену стазу од 25 километара у пловилима најразличитијих облика и димензија – од гумених чамаца, преко повезаних дрвених трупца, до импровизованих пловила. У питању је једна од највећих журки на води у Европи, јединствени карневал и културна манифестација међу највећима у Србији. Традиционални групни спуст низ Дрину у чамцима, од Перућца до Рогачице, сваке године се одржава трећег викенда у јулу.

Поред великог спуста Дрином, регата обухвата и бројне пратеће садржаје, који у Бајину Башту привуку више од 120.000 посетилаца. У 2016. години Дринска регата је награђена са два најзначајнија признања у туризму у Србији, па је и званично крунисана као најбоља српска туристичка манифестација.

У оквиру регате биће организовано и такмичење у спремању рибље чорбе, поред реке Врело, а у главној улици

у Бајиној Башти и Сајам сувенира, домаће радиности, меда и ракије.

Фестивал европског филма Палић: 20 – 26. јул 2024.

Тридесет први по реду Фестивал европског филма на Палићу, крај Суботице, биће одржан на неколико локација, међу којима су суботички биоскопи Еуроסיнета и Арт биоскоп „Александар Лифка“, па летња позорница и биоскоп Абазија на Палићу, биоскоп на отвореном – Трг Суботица. Циљ ове смотре је да представи најквалитетнија остварења савремене европске кинематографије и ауторског филма. Манифестација на Палићу једна је од најзначајнијих фестивала у региону и један од ретких у свету са стопроцентно европским садржајем.

Основала га је 1992. године општина Суботица од некадашњих малих и непретенциозних Палићких филмских вечери, и то под именом Палићки филмски фестивал. Године 2003. добија данашње име и постаје члан Европске координације филмског фестивала. Године 2017. Европска асоцијација фестивала ЕФА додељује му награду ЕФФЕ за један од најзбудљивијих уметничких фестивала у Европи.

Lovefest, Врњачка Бања: 7 – 9. август 2024.

Lovefest је јединствена културна платформа из Врњачке Бање, чији је циљ да промовише музику, уметност и урбану културу младих. Фестивал је почео као Love bridge журка, да би

background. The Tourism Organisation of Sombor also organises a side event, an exhibition entitled The Street of Old Crafts, on Kralja Petra Street, the main street in Sombor. This is where the producers of unique handicrafts and those practicing old crafts from all over Serbia and the region meet. The event will take place until the late evening hours and will be accompanied with live music.

Happy Descent on the Ibar, Kraljevo: 8 – 14 July 2024

● The Happy Descent is a one-day sports, recreational, environmental, tourism, cultural, and entertainment event. It is organised by the Kayaking Club Ibar, with assistance from the City of Kraljevo and the local tourism organisation. The descent has been organised since 1990 and has had more than 20,000 participants so far. It mostly takes place along the Ibar canyon, known for its kayaking and white-water canoeing terrain. The event is also accompanied by a musical programme.

The Drina Regatta, Ljubovija – Bajina Bašta: 13 – 21 July 2024

● The Drina Regatta in Ljubovija has been held for almost two decades and takes place on the second Saturday in July. The pioneers and creators of this manifestation sailed on the Drina for the first time in 2001. That first year, the event included only a few local participants and a handful of vessels, but grew in size every year, with the number reaching around 2,000 vessels and almost 20,000 participants on the river. The regatta starts in Rogačica, and the participants dock in Ljubovija. The distance covered is 40 km and it takes around nine hours from start to end. While sailing, the participants enjoy the sound of trumpet bands playing.

The regatta stage that takes place in Bajina Bašta is the oldest and the most popular event on the Drina, with a tradition of three decades. It was

created in memory of old rafters on the Drina, who navigated the river carrying timber from mount Tara to Šabac and Belgrade. That is why traditionally the line of boats at every regatta is led by several wooden rafts.

This year marks the 30th birthday of the Drina Regatta. Tens of thousands of people have participated thus far, and have crossed the 25 km route in vessels of different shapes and sizes – from rubber boats, logs tied together, to improvised vessels. This is one of the biggest water parties in Europe, a unique carnival and cultural event, one of the biggest in Serbia. The traditional collective sailing down the Drina in boats, from Perućac to Rogačica takes place every third weekend in July of every year.

Apart from sailing down the Drina, the regatta also has many side events that attract more than 120,000 visitors to Bajina Bašta. In 2016, the Drina Regatta received two of the most significant awards in Serbian tourism, and was officially named the best Serbian tourist destination.

The regatta will include a competition in cooking of fish stews, by the Vrelo river. The main street in Bajina Bašta will serve as the location for the Fair of souvenirs, handicrafts, honey, and rakija.

European Film Festival Palić: 20 – 26 July 2024

● The 31st annual European Film Festival in Palić near Subotica will take place on several locations, including Eurocinema and Art Cinema Aleksandar Lifka in Subotica, the summer stage and Abazija cinema on Lake Palić, and open-air cinema – Subotica Square. The purpose of the festival is to present the best modern European auteur films. The Palić manifestation is one of the most important festivals in the region and one of the rare ones globally that shows only European films.

It was founded in 1992 by the Subotica Municipality. It evolved from the small and unpretentious Palić Film Nights and was first called Palić Film Festival. In 2003 it was renamed and

became a member of the European Coordination of Film Festivals. In 2017 the European Festival Association gave it the EFFE award for one of the most exciting artistic festivals in Europe.

Lovefest, Vrnjačka Banja: 7 – 9 August 2024

● Lovefest is a one-of-a-kind cultural platform that takes place in Vrnjačka Banja, which aims to promote music, art, and youth urban culture. The festival started out as the Love Bridge party and soon grew into one of the most interesting musical events in central Serbia. It is held on the summer stage, the open-air amphitheatre, built during the 1950s. In 2012, it received the award of the Ministry of Youth and Sport for the best youth festival in the country, and a year later it was nominated by the UK Festival Awards for the best overseas festival.

Nisville Jazz Festival, Niš: 9 – 18 August

● This year's Nisville Jazz Festival, the most popular jazz festival in south-east Europe, is celebrating its 30th anniversary and will be held on the plateau in the Niš Fortress. Performers will include the famous American trumpet player Theo Crocker with his band, Jamaican reggae legends Black Uhuru, appearing for the first time in Serbia, one of the best international funk

RS

брзо прерастао у један од најзанимљивијих музичких догађаја у централној Србији. Одржава се на летњој позорници – амфитеатру на отвореном, изграђеном педесетих година прошлог века. Године 2012. добио је признање Министарства омладине и спорта као највећи омладински фестивал у земљи, а годину пре тога номинован је од UK Festival Awards за најбољи фестивал у иностранству.

Nisville Jazz Festival, Ниш: 9 – 18. август

Овогодишњи Нишвил џез фестивал, најпосећенији џез фестивал у југоисточној Европи, ове године слави 30. рођендан и биће одржан на платоу у Нишкој тврђави. Међу извођачима биће чувени амерички трубач Theo Crocker са својим саставом, легенде регеа са Јамајке Black Uhuru, који први пут наступају у Србији, један од најбољих светских фанк бендова Brooklyn Funk Essentials, кубанска пијанисткиња и звезда латино џеза Janysett McPherson, Еуот, јутјуб-сензација и фаворит фестивала Brushy One String, познат и као „краљ једне жице“. Његову песму „Chicken in the Corn“ је на „Јутјубу“ одгледало 64 милиона људи, а пикантерија је да ју је одсвирао на једној жици, док је тело гитаре користио као удараљке. Осим бина у оквиру тврђаве, у граду ће бити постављено још неколико мањих бина. Популарни амерички џез магазин Downbeat оценио је Нишвил као једини фестивал који промовише музику насталу на америчком континенту, мелодије Балкана и спој та два правца.

Гитаријада, Зајечар: 24 – 26. август 2024.

Мали број градова у свету може рећи да се у њему одржава фестивал са традицијом дужом од пола века, у коме је учествовало небројено извођача, како такмичарског тако и ревијалног карактера. Гитаријада је од самог почетка привлачила рок бендове и публику са свих страна некадашње Југославије, а касније и

земаља у окружењу. Програм фестивала састоји се из такмичења демо бендова и ревијалних наступа познатијих група, а организатори тврде да је она највећи фестивал младих и неафирмисаних бендова у југоисточној Европи. Прва Зајечарска гитаријада организована је 1970. године под именом Смотра ансамбала поп музике, и то по узору на Београдску гитаријаду, одржану четири године раније. Организатори су били браћа Момчило и Слободан Раденковић, из музичке групе „Златни прсти“.

Роштиљијада, Лесковац: 26. август – 1. септембар 2024.

Град Лесковац и локална туристичка организација годинама уназад, на простору Широке чаршије, у центру места, организују Роштиљијаду. Ова манифестација највећи је гастрономски догађај на простору Балкана и једна од највећих у Европи. С обзиром на број посетилаца, излагача и пратеће садржаје, једна је и од најзначајнијих манифестација у Србији. Процена организатора је да је сваке године посети више од пола милиона љубитеља добре хране. Лесковац је познат као Мали Манчестер, односно град текстила, али и град чувен по специјалитетима са роштиља. Прва Роштиљијада одржана је 11. октобра 1990. године. Од тада до данас месо су припремали мајстори роштиља из скоро свих југословенских република, али и из Грчке, Немачке, Француске, Италије, САД, Аустралије и Мађарске.

Фестивал средњег века, Калемегдан, Београд 30. август – 1. септембар 2024.

На самом крају августа Београдска тврђава постаће на три дана свет средњовековне раскоши, витешких турнира и старе музике. Организатор, Удружење „Бели орлови“, већ је привукао пажњу сличним догађајима – „Битка нација“, у

Смедереву. 2019. године, и средњовековно село и програм на Just Out Фестивалу у Манасији 2015-2022. На Доњем Калемегдану биће постављено средњовековно село, радионице старих заната и вештина (ковачице, калиграфија, мозаик, сарачка радионица...), играонице за децу и одрасле, витешке борбе у оклопу, реконструкција битке, стреличарски турнир, јахање коња, средњовековни базар, етно-музика...

Тамбурица фест, Петроварадин: 12 – 15. септембар 2024.

Први Тамбурица фест одржан је 2008. године у севернобачком селу Дероње, да би се четири године касније преселио у Нови Сад, на Петроварадинску тврђаву. У питању је светски тамбурашки фестивал – манифестација са јединственом концепцијом и културном мисијом афирмисања тамбурашке музике и тамбурице као инструмента. На фестивалу сваке године наступају оркестри из земље и иностранства који се одмеравају у такмичарском делу програма. Поред такмичења за најбољи оркестар Светског тамбурица феста, вокални солисти из целог света учествују у избору за најбољу ауторску песму.

„Жупска берба“ Александровац: 14 – 17. септембар 2024.

„Жупска берба“ стара је више од пет деценија и организује се у част грожђа, вина, сунца и труда марљивих житеља Жупе Александровачке. Ова манифестација позната и као Дани вина, одржава се у Александровцу од 1963. године, док сама производња вина у овој регији сеже дубоко у историју, што се и види у оквиру поставке јединственог Музеја винарства и виноградарства. Осим вина и хране, посетиоци могу да уживају и у карневалу, да присуствују дефилеу учесника „Жупске бербе“ и да посете бројне концерте и изложбе.

bands Brooklyn Funk Essentials, Cuban pianist and Latino jazz star Janysett McPherson, YouTube sensation and festival favourite Brushy One String, also known as “one string king”. His song Chicken in the Corn was watched by 64 million people on YouTube and the interesting bit is that he played it on one string, while using the body of the guitar as percussion. In addition to the stages within the fortress, there will be other smaller stages around the city. According to the popular American jazz magazine Downbeat, Nisville is the only festival that promotes music made on the American continent, Balkan melodies, and a fusion of these two styles.

Guitar Fest, Zaječar: 24 – 26 August 2024

● Few cities can say that they have been home to a festival for more than half a century and hosted a myriad of performers in the competitive programme and popular concerts. The Guitar Fest has attracted rock bands and audiences from all over former Yugoslavia and neighbouring countries since its inception. The festival programme consists of a competition for demo bands and shows by popular bands, and the organisers claim that this is the biggest festival of young and promising bands in southeast Europe. The first Zaječar Guitar Fest was organized in 1970 under the title of Meeting of Pop Music Ensembles, modeled on the Belgrade Guitar Fest which was held four years earlier. The organisers were brothers Momčilo and Slobodan Radenković who had their own band, Zlatni Prsti.

Roštiljijada, Leskovac: 26 August – 1 September 2024

● The City of Leskovac and the local tourism organisation have been organising the barbecue festival Roštiljijada at Široka Čaršija, in the centre of the city, for years. This manifestation is the biggest gastronomy event in the Balkans and one of the biggest in Europe. According to the number of visitors,

exhibitors and side events, it is among the most important manifestations in Serbia. The organisers estimate that each year the festival is visited by more than half a million food lovers. Leskovac is known as Little Manchester because of the textile industry, but it is also known for its barbecue specialties. The first Roštiljijada was held on 11 October 1990 and has since hosted barbecue experts from almost all parts of former Yugoslavia and Greece, Germany, France, Italy, USA, Australia, and Hungary.

Medieval Festival, Kalemegdan, Belgrade: 30 August – 1 September 2024

● For three days at the very end of August, Belgrade Fortress will become the global centre of medieval splendour, chivalrous tournaments, and old music. The organisers, the White

Eagles association has already gained attention for similar events – The Battle of Nations in Smederevo in 2019 and the medieval village and programme at the Just Out Festival in Manasija between 2015 and 2022. Lower Kalemegdan will be the location for a medieval village, old craft and skills workshops (forging, calligraphy, mosaic, saddle-making workshop...), games for children and adults, armoured knight fights, battle reconstructions, archery tournament, horseback riding, medieval bazaar, traditional music, etc.

Tamburica Fest, Petrovaradin: 12 – 15 September 2024

● The first Tamburica Fest was held in 2008 in the north Bačka village of Deronje, and then, four years later, it was moved to Novi Sad, to Petrovaradin Fortress. This is an international festival – an event with a unique concept and cultural mission to affirm tamburica music and tamburica as an instrument. Each year, bands from the country and abroad participate and square off against each other in the competitive programme. In addition to the title of best orchestra of the International Tamburica Fest, vocalists from all over the world compete for the best written song.

The Župa Harvest, Aleksandrovac: 14 – 17 September 2024

● The Župa Harvest is more than five decades old and is organised in honour of grapes, wine, sun and the efforts of the hard-working citizens of Aleksandrovac Župa. This event, also known as the Wine Days, has been taking place in Aleksandrovac since 1963, while the wine production in this region goes far back in history, as evidenced by the exhibition in the special Museum of Wine-Making and Viticulture. In addition to wine and food, visitors can also enjoy the carnival, attend the parade of those participating in the Župa Harvest and attend many concerts and exhibitions.

RS

Прослава пословних успеха у Палати уметности „Мадлена“

Прслављајући успешну пословну годину у присуству својих вишедеценијских пријатеља и пословних партнера, Друштво за изнајмљивање некретнина „Дипос“ д.о.о. Београд је у Палати уметности „Мадлена“ уприличило новогодишњи коктел.

Корачајући храбро у седмој деценији постојања и успешног пословања, са портфолиом од преко 300 непокретности, „Дипос“ је остао доследан идеји да својим корисницима услуга пружи дом далеко од њиховог дома, кроз услуге високог квалитета и са традиционалном гостољубивошћу српског народа. Свечаност је уједно била прилика да се, поред богате традиције и пословних резултата „Дипоса“, на симболичан начин прикажу и улога и

непрекидна посвећеност Друштва јачању међународних односа. Тим поводом на новогодишњем коктелу је указана посебна захвалност представницима земаља са којима „Дипос“ више од шест деценија сарађује, међу којима су амбасадори: Аргентине - Освалдо Нарсисо Марсико, Египта - Басел Салах, Либана - Нада ал Акл и први секретар Амбасаде Индије Сандипа Кумара.

Новоакредитовани амбасадор Белорусије посетио „Дипос“

Новоакредитовани амбасадор Белорусије Сергеј Малиновски био је гост „Дипоса“. Посета је наставак и афирмација дугогодишње традиције топлих и пријатељских сусрета и сарадње „Дипоса“ и Амбасаде Белорусије.

Директорка Бојана Мартиновић и заменица директора Ивана Милосављевић указа-

ле су срдачну добродошлицу, упознајући амбасадора са радом „Дипоса“ и афирмишући партнерство са белоруском амбасадом као непоколебљиву подршку током његовог мандата у Београду. Мартиновићева је из-

разила пуну спремност за решавање свих предстојећих изазова, а Малиновски је одао признање за изузетну сарадњу „Дипоса“ и Амбасаде Белорусије током година. На састанку се разговарало и о интензивирању сарадње.

EN

Celebration of business successes at Madlena Art Palace

To celebrate a successful business year with old friends and business partners, the Belgrade Real Estate Rental Company Dipos Ltd. organized a New Year's cocktail in the Madlena Art Palace.

Bravely stepping into its seventh decade of existence and successful operations, with a portfolio of more than 300 real estate items, "Dipos" is staying true to the intention to offer their beneficiaries a home away from home through high-quality services and the traditional hospitality of the Serbian people.

The celebration was an opportunity to talk about "Dipos's" tradition and business results and to also symbolically demonstrate the role and constant dedication of the company to the strengthening of international relations.

Therefore, the New Year's cocktail was an opportunity to show special gratitude to the representatives of countries and persons that have been cooperating with "Dipos" for more than six decades, such as: Argentina – ambassador Osvaldo Narciso Marsico, Egypt – ambassador Bassel Salah, Lebanon – ambassador Nada Al Akl, and India – first secretary of Indian Embassy Sandipa Kumara.

Newly appointed Belarussian ambassador visits "Dipos"

The newly accredited Belarussian ambassador Sergei Malinovski came to visit "Dipos". The visit was the continuation and affirmation of the long tradition of warm and friendly meetings and cooperation between "Dipos" and the Belarussian Embassy.

Director Bojana Martinović and deputy director Ivana Milosavljević wished our guest a warm welcome, informing the ambassador about "Dipos's" activities, and promoting the partnership with the Belarussian Embassy by offering unwavering support during the ambassador's term in Belgrade.

DIPOS – a Home and a Worldwide Symbol of Welcome

Dipos organized a New Year's cocktail at the Madlena Palace of Art

A special dinner was organized in the Madlena Palace of Art, a beautiful location in the heart of Belgrade. The event was attended by Dipos's management, business partners, and representatives of various countries. The atmosphere was warm and friendly, reflecting Dipos's commitment to international relations and its role as a symbol of welcome in the city.

WITH MORE THAN 300 PROPERTIES UNDER MANAGEMENT AND ENTERING ITS SEVENTH DECADE, DIPPOS POSSESSES THE CAPACITY TO OVERSEE SOME OF BELGRADE'S MOST EDUCATED BUILDINGS AND ARCHITECTURAL TREASURES

RS

Часопис Diplomacy and Commerce о нама

Свечани новогодишњи коктел „Дипоса“, поводом обележавања успешне пословне године и представљања остварених пословних резултата нашао се на страницама угледног часописа Diplomacy and Commerce.

Тај магазин послује у сарадњи са The Economist-ом и бави се темама од значаја за дипломатску и међународну заједницу у Србији.

Проширује се успешна сарадња нашег Друштва и „Ер Србије“

„Дипос“ и национални авио-превозник „Ер Србија“ најавили су проширење сарадње током ове године. Ово стратешко партнерство не само да поставља темеље за даљи развој пословног односа, већ и ствара ново поглавље у понуди путничког искуства.

„Дипос магазин“, сада неизоставан пратилац путника „Ер Србије“, осим информација, пружа и дух локалне културе, а доступан је у свим пословницама националног авио-превозника и ексклузивном Lounge простору на београдском аеродрому. У 2023. години, „Ер Србија“ је изузетно проширила своју мрежу дестинација, а сарад-

ња с „Дипосом“ представља важну улогу у представљању Србије кроз јединствени спој пословног и културног идентитета. У проширеном партнерству очекују се даље иновације и заједнички успеси током текуће године.

„Дипос магазин“ сада и у хотелу „Горски“

„Дипос магазин“ сада је део ексклузивног доживљаја Копаоника и у хотелу „Горски“.

У опуштајућој атмосфери планинског одмора, гости хотела „Горски“ могу да читају најважније вести, актуелне теме и упознају културу и традицију Србије кроз странице нашег магазина.

Партнерство „Дипоса“ и хотела „Горски“ поставља стандарде квалитета и представља одличну платформу путем које гости хотела могу да се упознају са нашим активностима уз допринос јачању позитивног имиџа Србије.

EN

Martinović expressed her full readiness to solve all the forthcoming challenges, and Malinovski congratulated “Dipos” on the remarkable cooperation with the Embassy of Belarus over the previous years. The intensification of cooperation was also discussed at the meeting.

Diplomacy and Commerce magazine about us

“Dipos’s” celebratory New Year’s cocktail organised to celebrate a successful business year and present business results was also reported in the renowned Diplomacy and Commerce magazine.

The magazine operates in cooperation with The Economist and deals with topics significant for the diplomatic and international communities in Serbia.

Successful cooperation between our Company and Air Serbia to be expanded

“Dipos” and national carrier Air Serbia announced that they would expand their cooperation during this year. This strategic partnership is not only setting the ground for further development of business relations, but is also opening a new chapter in the travelling experience.

“Dipos” magazine, now a permanent feature on Air Serbia’s fleet, is there to provide information, and also to convey the spirit of local culture, and is available in all branch offices of the national carrier and the exclusive lounge area at Belgrade airport.

In 2023, Air Serbia significantly expanded its network of destinations, and the cooperation with “Dipos” is important as it represents Serbia through a unique combination of its professional and cultural identities. The expanded partnership is expected to lead to further innovations and joint successes throughout this year.

“Dipos” magazine now also in Gorski Hotel

“Dipos” magazine has become part of the exclusive Kopaonik experience in Gorski Hotel.

In a relaxing mountain atmosphere, guests of Gorski Hotel can read about the most important news, current topics, and learn about the culture and tradition of Serbia on the pages of our magazine.

The partnership between “Dipos” and Gorski sets the bar for quality and is an excellent platform for the guests of the hotel to learn about our activities while contributing to a more positive image of Serbia.

Planinski vrhovi kao idealna pozornica za poslovne susrete

Gorski Hotel & Spa ima sve što se očekuje od jednog modernog i luksuznog hotela na destinaciji kao što je Kopaonik. Počevši od apartmana, koji imaju terase sa nestvarnim pogledom na prirodu, i izvrsne gastronomske ponude, pa sve do

vodenog uživanja u ekskluzivnom spa-centru na više od 1.200 m².

Ovo mesto je idealno za poslovna okupljanja zahvaljujući savršeno opremljenom kongresnom centru. Uključuje multifunkcionalnu salu od 470 m², sa najmodernijom tehnologijom i zvučno izolovanim zidovima, tri sale za sastanke, i praktičan foaje sa velikim šankom, koji služi kao mesto za susrete i predah. Biznis paketi obuhvataju kompletnu organizaciju događaja, uključujući tehničku i logističku podršku.

Pored aktivnosti u kongresnom centru, gosti mogu uživati u prirodi kroz različite animacije koje podižu adrenalin, kao što su vožnja kvadovima, safari vozilima, streličarstvu, orijetiring igrama, upoznavanju nacionalnog parka i vožnji gondolom.

Spojite posao i zadovoljstvo. Inspirišite Vaš kolektiv da postigne najbolje poslovne rezultate. Priuštite svom timu rad u najmodernije opremljenom kongresnom centru koji je pomerio granice svega do sada viđenog na Kopaoniku.

Mountain Peaks as the Ideal Stage for Business Meetings

The Gorski Hotel & Spa has everything expected from a modern and luxurious hotel in a destination like Kopaonik. From the apartments with terraces offering breathtaking views of nature to excellent gastronomic offerings, and indulging

in water activities at the exclusive spa center spanning over 1,200 m².

This place is ideal for business gatherings, thanks to its perfectly equipped congress center. It includes a multifunctional hall of 470 m², equipped with state-of-the-art technology and sound-isolated walls, three meeting rooms, and a practical foyer with a large bar, serving as a meeting place and relaxation spot. Business packages encompass complete event organization, including technical and logistical support.

In addition to activities in the congress center, guests can enjoy nature through various adrenaline-boosting animations such as quad biking, safari vehicles, archery, orienteering games, exploring the national park, and gondola rides.

Combine business and pleasure. Inspire your team to achieve the best business results. Provide your team with work in the most modernly equipped congress center that has pushed the boundaries of everything seen so far in Kopaonik.

*Ми бринемо о
нейокрејносћима у
власнишћу Републике Србије*

Dipos

*We take care
of real estate owned by
the Republic of Serbia*